

**Ad Iesuitarum assertiones, ex Epistola priori Diui Pauli ad
Timotheum, in Schola Dilingana disputatas, quibus totum
Papatum stabilire conati sunt, pia responsio.**

<https://hdl.handle.net/1874/427733>

40
2

A D I E S V I T A
R V M A S S E R T I O N E S , E X
E P I S T O L A P R I O R I D I V I P A V -
L I A D T I M O T H E U M , I N S C H O L A D I L I N G A N A D I S P U T A T A S ,
q u i b u s t o t u m P a p a t u m s t a b i l i r e c o n -
n a t i s u n t , p i a r e s p o n s i o .

A V T O R I B V S

D. VVilhelmo Bidenbacchio, & D. Luc
ca Osiandro Theologiæ Docto
ribus, &c.

T V B I N G A E , M . D . L X V I .

A D I E S V I T A E

R V M A S S E R T I O N E S E

APRILIS

1717

IN

A V T O R I E S

D. Wilhelm Bidermann, D. L. n.

ca. Philosophiae Doctor

1717

T W I N G A , M . D . L X V I I

Ioannes Brentius pio Lecto-
tori S. D.

VM David munitissi-
mam arcem Iebusitarum
obsideret, collocarunt illi
in muro claudos & cæ-
cos, quibus freti, de ex-
pugnatione arcis, erant securissimi. Ita
cum hodie Iesuitæ delectorum Cananeo-
rum, hoc est Monachorum & Sacrifi-
culorum reliquiæ, armis sacrarum Scri-
pturarum oppugnantur, isti clauda & cæ-
ca veteris Idolomaniæ Sophismata, iam-
dudū eneruata, cōuicta, confusa, explosa et
in talparum cauernas abiecta in aciē pro-
ducunt. Etsi autem tam imbellis discin-
torum & inermium militum turba, ri-
deri potius debebat, quàm oppugnari, ta-
men, quia Iesuitæ, vel ipso Goliathe,
A ij quàmuis

quàmuis toties refutati, securiores, agmi-
 nibus Dei uiuentis adhuc exprobrare et
 sanctum Israel blasphemare nõ verentur,
 hoc impunè ipsis licere non debet. Ita-
 que non displicet mihi, DD. Vuilhelmi Bi-
 denbacchij, & Lucæ Osiandri, meorum
 in Ecclesia Studtgardiana collegarum
 conatus, qui pio studio pro veritate et per-
 spicuitate doctrinæ Apostolicæ, quæ in
 priori ad Timotheum Epistola traditur,
 contra impias tenebras Jesuitarum pro-
 pugnant. Nec dubito, quin Christus Ie-
 sus, quem, qui illius nomine gloriantur,
 Iesuitæ, neq; norūt neq; colunt, hanc ope-
 ram, Ecclesiæ suæ præstitam, clementer
 sit approbaturus, & gloriam nominis
 sui contra omnes omniū impiorū
 blasphemias defensurus in
 sempiterna secula,
 Amen.

Prefa-

Præfatio.

ÆDITÆ SVNT A IESVITIS,
nouo hypocritarum genere, assertio-
nes in noua Diligensium Academia ad di-
sputandum propositæ. Quas ut ex totius anni
prelectionibus selegerunt, ita totius doctri-
næ Pontificiæ (quam Paulus hypocriticam 1. Tim. 4.
& dæmoniacā appellat) summa capita paucis
pagellis voluere complecti. Multos autem
bonos viros scholasticæ iuuentutis miseret,
quæ sub istis Magistris ita proficit, vt quod in-
tegro anno didicit, id per totam vitam ei sit
dediscendum: atq; sic necessariò temporis
sit iactura facienda, nisi animæ velint & sa-
lutis facere. Miserum est, semper discentem
nunquam peruenire ad cognitionem verita-
tis: sed multò miserius & miserandū magis,
semper discentē indies magis magisq; à veri-
tate aberrare, et mendacijs inuolui, et in vor-
ticem impietatis, ac, qui hanc subsequitur,
æterni interitus gurgitem abripi: quanquam
iusto Dei iudicio fit, vt per omnem deceptio- 2. Thessal. 2.
nem iniustitiæ pereant, qui dilectionem ve-

ritatis nolunt recipere in hoc ut salui fiant. Nam propterea mittit illis Deus efficaciam erroris, ut credant mendacio, ut iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed adprobauerunt iniustitiam. Veruntamen cum mihi quidem dubium non sit, aliquos qui in scholis Dilinganis versantur adolescentes, non tam malitia voluntatis, quam hallucinatione mentis, hoc est, delectu magis quam affectu errare, & Iesuitarum dogmatibus propter iudicij imbecillitatem & *à. g. r. i. a. q.* assentiri, non malè locatam operam crediderim, si quis vel vnam animulam ab exitiali errore liberet, ipsisq; orci faucibus, ut Pastor auriculam quis è rictu Leonis, eripiat. Huc accedit, quòd ipsa D. Pauli ad Timotheum Epistola prior, è qua Theses suas emendicarunt Iesuitæ, hoc à nobis officium exigere videtur: ut ipsam ab impiorum hominum iniuria, à falsariorum corruptelis, à prædonum direptionibus & sacrilegijs defendamus: imò verò quia ipsa se suo robore suaq; simplici & constanti veritate satis fortiter defendit, tantum irritos conatus hostiù fuisse indicemus,

&

Iac. 5.

Amos. 3.

& fulgorem veritatis, depulsa errorum caligine, clarius emicantem ac longè lateq; resplendentem, omnibus qui non spontè excutiunt, monstremus. Vide obsecro Christiane Lector, quàm multa indignè & sceleratè in hanc sanctissimam electi vasis Epistolam commiserint Iesuite.

Primùm, vbi argumentum Epistolæ recitant, ne minimam quidem Christi & beneficiorum eius mentionem faciunt: cum tamen in primo statim capite luculento Legis & Euangelij discrimine exposito, Christi gratia ita commendetur, vt vix alibi excellentius: & ex hoc fonte reliqua omnia huius Epistolæ monita & præcepta promanant: ne quis, ut Iesuitæ, hanc Epistolam tantùm pro libro Cæremoniarum & Pontificali Ecclesiæ habeat.

Deinde, cum è certis quibusdam huius Epistolæ Pericopis Theses corrogant, totam Epistolam, qua vix alia (nam eam quæ ad Romanos scripta est, semper excipio) decentiori ordine & aptiore Methodo conscripta est, ità discerpunt & lacerant, ut in fabulis Mæna-

nades

nades, Orphei corpus non crudelius laniasse, & in historijs filium Nahas Ammonitarum regem Legatos Dauidis non foedius deformasse putem, quàm hæc Epistola à Iesuitis laniata et deformata cōspicitur. Nunc enim è medio continuæ orationis corpore membrum, vt ineptus sutor è medio corio lorum, excant: nunc quæ indiuulsè inter se cohære debebant, diuellunt: nunc quæ diuulsere, frustilatim concidunt & comminuunt: alibi, quæ separari distinguîq; debebant, commiscunt, vt mali coqui iura confundunt.

Iam cùm ad excerptarum *περικελευ* interpretatione ventum est, Deus bone, quàm omnia, aut certè plæraq; cùm à seipsis, cùm à veritate dissentiant? Vix quicq; ad veritatem syncerè, aut ad rem de qua agitur, appositè & consentaneè dicitur. Plerunq; pro vna vera & germana sententia duas falsas aut à proposito alienas adferunt: cum res benè cadit, vnam veram, alteram falsam, vnam aptam, alteram à toto scopo aberrantem adducunt, aut crinibus attrahunt, hoc est, per vim intrudunt. Hinc toties in istis malè confutis
thesibus

thesibus has disiunctiuas & conditionales “
 particulas inuenies. Vel sic (inquiunt) vel ut a- “
 lij: vel hoc intelligitur, vel illud: si sic acci- “
 piamus, si ita intelligatur: siue hoc modo, “
 siue quòd magis est consentaneum. Et has “
 permissiuas ac dubitatiuas loquutiones: In- “
 telligi potest (inquiunt) in hunc sensum, po- “
 test & sic accipi: hunc sensum plæriq; Patres “
 adprobant, vel dicere cum alijs possumus: “
 si hanc lectionem sequamur, si verò com- “
 muniore lectio retineatur, &c. Et illud Ari- “
 stotelicum, in philosophia quidem non im- “
 probatum, sed in Theologia vituperabile
 videtur, hoc præcipere, illud probabilius “
 videtur, &c. An non pie Lector, hæc satis ma- “
 gno documento sunt, istos homines spiritu
 vertiginis rotari & circumagi? & impleri in- “
 eis maledictionem legis, quæ per Mosen im-
 pijs denunciatur: Percutiet (inquit) te Domi- Deut. 28,
 nus amentia & cæcitate ac furore mentis, ut
 palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus
 in tenebris, & non dirigas vias tuas? Ita est
 profectò, quorum animi nulla fidei certitu-
 dine seu *πληροφῶσις* instructi & muniti sunt, eo-
 rum!

rum quoq; interpretationes scripturarum, solidæ, certæ, constantes & concinnæ esse nequeunt, sed ambiguæ, vagæ, instabiles & dissentaneæ vbiq; fluctuant, vacillant, dissonant, & quod ille de oraculis Delphicis dicebant *ἰναυρατῆρῶν*, hoc est, in vtranq; partem claudicant: sicq; lectorem multò incertiorum dimittunt quàm acceperunt. Vsq; adedò labra lactucis conueniunt, vt in schola dubitationis, & doctrina, & fides, & res, & verba, & sensa, & deniq; omnia sint dubia, perplexa & ad desperationem accommodata.

Porro nec illud prætereundum est artificium, apud Papistas quidem non nouum, sed à Iesuitis tamè callidius vsurpatum, quòd ad margines suarum Positionum, non scripturarum modò testimonia, sed sexcentas etiam Patrum authoritates allinunt, vt imperito Lectori fucum faciant, qui à partibus ipsorum cùm totius sacræ scripturæ cœlestia oracula, tùm venerandę vetustatis suffragia stare opinetur. Et de sacrarum quidē literarum testimonijs suo loco, vbi opus erit, sigillatim à nobis dicetur. De scriptorum autem
Ecclesia-

Ecclesiasticorum, quos propter antiquitatē Patres vocant, allegationibus, hoc iam generatim præfabimur.

Primùm Iesuitæ hoc sibi permiserunt, ut etiam in his locis, in quibus nulla est inter nos & ipsos controuersia, ingentē aceruum allegationum ex Patribus congererent: quò nobis inuidiam facerent, quasi ea etiam in dubium reuocaremus, quæ nullus sanæ mentis homo negaret. Ut vnum è multis proferamus exemplum: cùm docent Christi Ecclesiam ab ipso Christo auctoritatem habere excommunicandi publicè sceleratos, si contumaciâ sceleribus addant, duodecim Patres & quatuor Concilia citant. Quasi verò res operosa, p̄batione indigeret, aut quis inter nostros vnq̄; extitisset, qui hoc negasset: sed hæc numerum complent, ne quid in charta vacuum remaneat.

Deinde multa loca citant è Patribus, quæ, si quis penitius introspiciat, ad rem prorsus nihil faciunt, ad quam confirmandam adhibentur: nec magis ad institutum quadrant, quàm baculus ad angulum. Ut cùm mortuo-

rum sanctorum intercessionem & patrocinium adstruere volunt, sex Patres citant, qui Christum propterea vnum Mediatorem Dei & hominum dici scribunt, quod solus ipse nos omnes redemerit. Quasi verò necessario consequatur, cum Christus solus nos redemerit, sanctos, qui nos non redemerint, pro nobis intercedere? Quid, quod ibidem octuagesimam tertiam hæresin ex Epiphanio citant, cum in vniuersum octoginta tantum hæreses descripserit?

Thef. 2. cap. 2.

August. ad Hieronym. Epist. 19.

Sed esto, rectè omnia, & conuenienter & bona fide allegarint ex Patribus, (etsi contrarium infrà aliquoties demonstrabimus) nos tamen cum Augustino solis eis scripturarum libris, qui iam Canonici adpellantur, didicimus hunc timorem, honoremq; deferre, vt nullum eorum authorem scribendo errasse firmissimè credamus. At si in eis offenderimus literis, quod videatur contrarium veritati, nihil aliud, quàm vel mendosum esse codicem, vel interpretem non assecutum esse quod dictum est, vel nos minimè intellexisse non ambigamus. Alios autem ita legimus

mus, vt quantalibet sanctitate doctrinaq; præpolleant, non ideo verum putemus, quia ipsi ita senserint, sed quia nobis vel per illos authores Canonicos, vel probabili ratione, quòd à vero non abhorreat, persuadere potuerūt. Neq; enim (vt idè alibi ait) quorumlibet disputationes, quamuis catholicorum & laudatorum hominum, velut scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat salua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare atq; respuere, si fortè inuenerimus quòd aliter senserint, quàm veritas habet diuino adiutorio vel ab alijs intellecta, vel à nobis. Talem ille se esse profitetur in scriptis aliorum, tales vult esse intellectores suorū. Quid est igitur, cur plus Augustino tribuamus, quàm ipse sibi tribui velit? num sic de auctoritate sanctorum virorum detrahimus? si homines fuisse dicamus, qui vt falli, ita alios quoq; fallere potuerint? num propterea magna Ecclesiæ lumina fuisse Hieronymum, Ambrosium, Chrysostomum, vel alios eius notæ scriptores, inficiamur, quia eos quædã

Idem ad Fortunat.
nat. Epist. 198.

vel parùm disertè scripſiſſe, vel non ſatis con-
 ſtantly ſenſiſſe exiſtemus? At hi ipſi ſeſe non
 iudicarunt *à va magr ſiſſe*: & vt iudicaſſent, ſeſe ipſi
 decepiſſent. Sit hoc ergo extra controuerſi-
 am: Primùm ſolis Biblijs tantùm eſſe tribu-
 endum, vt ea ſola omnis erroris expertia eſſe
 credamus. Deinde alijs Scriptoribus, quan-
 tumvis doctrina & vitę ſanctitate claris, tan-
 tum eſſe aſſentiendum, quantũ illi ſacrarum
 literarum testimonijs probare queant. Pro-
 phetę enim, Apoſtoli & Euangelisę, cùm nõ
 à ſe dicant aut ſcribant, ſed ſpiritus cœleſtis
 inſtinctu, ab omni errore vacui atq; integri
 ſunt: reliqui ſcriptores, cùm plurima quidẽ
 è ſpiritu, quædam tamẽ etiam è carnis ſenſu
 & ingenio ſcribant, nonnunq; exorbitant.
 Illorum diuinas viſiones, ſanctificationes, ab
 vtero vocationes, in Euangelion ſegregatio-
 nes, nominatim in ſanctis ſcripturis legun-
 tur, authoritateq; testimoniij diuini cõfirman-
 tur: horum vocationes tam illuſtria testimo-
 nia nõ habent. Itaq; ſperamus nobis apud pi-
 um lectorem non fore fraudi, ſi nõ ad ſingu-
 la ſingulorum Patrum dicta ſingulatim re-
 ſponderimus.

sponderimus. Facile enim nos Augustini exemplū tuebitur, qui in cōtrouersia, quā cum Hieronymo de Petri simulatione habuit, cūm authoritatibus clarorum virorum premeretur, nec ipse tot authoritates opponere posset, ad Paulum tandē confugit, quē sibi instar omnium, imò supra omnes esse statuit. Quid multis? scripturis vtamur tanq̃; Iudicibus: Patribus tanq̃; Consiliarijs: qui si rectē consulant, cum gratitudine ijs vtamur: sin minus rectē, sine cōtumelia nobis à sentētia eorū discedere liceat, et id iter ingredi, quod propter verbi diuini præcuntem lucem, expeditius, & propter veritatē illius, cuius sermo veritas est, tutius esse deprehenditur. Iam igitur, quod Deus benè vertat, rem ipsam aggrediamur, & vt ex Antithesi & collatione sententiarū clarescat veritas, primū ipsa Iesuitarū verba ponemus: deinde nostrā responsionē, refutationis loco subijciemus, vt pius Lector videat, à nobis candidē omnia & ex fide agi. Sic igitur Dilingensis libelli habet Præfatio.

Iesuitæ.

I E S V I T Æ.

THESES THEOLOGICÆ, EX PRIORI EPISTOLA diui Pauli ad Timotheum.

Irenæus lib. 1. ca. 26. *Legimus apud Irenæum & Eusebium Pamphilum, olim ab Hebione, Seuero, & Tatiano, Epistolas omnes Apostoli Pauli, tanquam non sacras, fuisse reiectas: à quibusdam verò neutram earum, quæ ad Timotheum mittuntur, fuisse inter scripturas sacras admittam, Clemens Alexandrinus memoriæ prodidit: Nobis tamen adeò est Ecclesia testimonium ratum & sanctum, quæ quatuordecim Apostoli huius Epistolas in Canonicorum librorum Catalago reposuit, vt obstinatè contradicentes, temerarios planè homines, ac Hæreticos esse non dubitemus.*

R E S P O N S I O.

QUÆ de hæreticis, vel omnes Epistolas Pauli, vel vtrancq; ad Timotheum scriptam repudiantibus proferunt, nihil ad nos attinent, qui Pauli Epistolas sanctiores habemus, & firmiter amplectimur, & per Dei gratiam clarius intelligimus, ex hisq; nostram doctrinam verè piàm validius confirmamus, quàm Iesuitæ & omnes Sacrificuli ac Monachi

nachi velint. Non enim ignotum est, hisce extremis temporibus, restorationem piæ doctrinæ, quam Lutheranam vocant, potissimum ex Paulinarum Epistolarum ductu & præscripto factam esse: quod beneficium Dei apud nos publicè solenni cantilena etiam à pueris celebratur. Contra verò non obscuro est, quid multi è grege Pontificiorum de Apostolo Paulo iudicent: & quàm ægrè isti colluuii faciant, quæ ex istius scriptis depromuntur. Ante paucos annos Papista quidam magni nominis & dignitate præstans ad quendam propter Evangelij professionem captiuum aiebat: Duos tantum esse Euangelistas, Matthæum & Ioannem: reliquos enim duos, & Paulum etiam, veluti Centones quosdam conuuisse: quòd nisi Ecclesiæ Doctores eam Paulo tribuerent authoritatem, se non plurius facturum eius Epistolas quàm Æsopi fabellas, cumq; captius inuicem diceret, de Pauli vocatione atq; munere præclara existere testimonia, præsertim in eius Epistolæ, quam scripsit ad Galatas, capite primo: Nihil (inquit ille) ad rem istud facit: nam sibi testimonium ipse dicit. Hæc historia testem habet scriptorem publicum, & fide dignum. Itaq; nihil opus erat, Iesuitas nobis hæreticorum reiectamenta oggarrire, cum quibus nobis nihil est negotij. Sibi ac suis ista canant, vt de Pauli scriptis honorificentius sentire discant, ne in eundem catalogum relati, eodem loco & numero habeantur, quo Hebion, Seuerus, & Tatianus ab Ecclesia habentur. Sed bene se res habet de Iesuitis, qui ne pauciores Epistolas Pauli numerent, potius plures ei ad-

Sleidan. lib. 29.

C scribunt,

Euseb. Eccles.
hist. lib. 6. ca. 25.

Euseb. hist. Eccl.
lib. 3. ca. 3.
Hierony. in
Esa. cap. 8.
Platina in vita
Petri.

Heb. 2.

Gal. 1.

scribunt, quam veris & indubitatis argumētis demonstrare possunt ei competere. Cum enim certo certius constet, tredecim vere & ^{7. magis} Paulinas esse Epistolas, isti quatuordecim è vulgato Canonico- rum librorum Catalogo numerant, eam videlicet, quæ ad Hebræos est, addentes: de qua tamen & olim variè iudicatum fuit & hodie. Origenes sane vetustissimus scriptor, eam propter phrasin & compositionem dictionis admodum Græcam, alterius cuiuspiam esse iudicat, qui dicta Apostolica annos- tarit, & velut in scholia quædam, quæ à Præceptor- re audiuit, redegerit. Et huic Epistolæ à Romana Ecclesia, quasi Pauli non sit, contradictum esse, ac inter Canonicas scripturas non receptam, præter Eusebium, etiam Hieronymus & Platina clare tes- tantur: Fuere qui eam Lucæ, alij qui Barnabæ, alij qui Clementi adscriberent. Ac profecto si quis sty- lum huius Epistolæ, & ipsam docendi rationem consideret, fatebitur quidem eam vtilissimam esse, & excellenter pio ac docto Apostolorum discipulo dignissimam: sed à Paulo Apostolo minimè scrips- tam, vel hoc solo inuicto Argumento conuincens- te, quòd Author scribit, se ex prædicatione aliorum Euangelion Christi didicisse: id quod ad Galatas de se fortiter negat Paulus. Taceo iam duriores quosdam locos, & Pauli spiritu non satis dignos, propter quos valde serò à latinis Ecclesijs receptam fuisse constat. Quamobrem non tantum imprudens- ter faciunt Iesuitæ, qui eam inter germanas Pauli Epistolas numerant, verum etiam eo crimine se obs- tringunt, cuius damnant alios, temeritatis nimi- rum;

rum, dum à se dissidentes temerarios planè ho-
mines ac hæreticos esse proclamant. Nam si Iesuitæ
obstinate hanc Epistolam Paulo tribuere perrexer-
int, magis temerarij & Hæretici erunt, quam ij qui
hanc (de cæteris enim nemo Christianorum dubi-
tat) Pauli propriam esse constanter negant. His quis-
dem supersedere potuissimus, si suos Anathematiz-
mos sibi ipsis reseruassent, aut certè prudentius pro-
mulgassent Magistri nostri, de societate Iesu, si Dñs
placet. Iam quale prioris ad Timotheum Epistolæ
Argumentum ab ipsis constitutur, videamus.

I E S V I T Æ.

*Admonet autem Apostolus hac Epistola Timotheum, vt
se suamq; plebem, aduersus Hæreses tunc presentes, Simonias-
norum & Iudaizantium, & futuras alias, muniat, vt in eli-
gendis Presbyteris, Diaconis, & Viduis, magnam cautionem
adhibeat: vt deniq; lectioni, orationi, & virtutum studio in-
tentus, omnia Episcopi munera, sedulo & cautè perficiat.*

R E S P O N S I O.

VBI hæc, vt supra etiam attigimus, sit Christi-
mentio? vbi Euangelij? vbi gratiæ Dei? vbi
fidei? vbi iustificationis? vbi aliorum præcipuorum
locorum Doctrinæ Christianæ? quos extare mas-
xime in Ecclesia prodest, & inculcari hominibus,
quosq; in hac Epistola Paulus non tantum non omi-
sit, sed ips etiam, quæ à Iesuitis hæc recensentur, præ-

misit. Sed isti homines Christum in scripturis ut non
 quærunt, ita nec inueniunt. Satis est ipsis, si Episcopos,
 si Presbyteros, si Diaconos, si viduas inueniant.
 Nos autem, cum in tota scriptura, tum in hac etiam
 Epistola potissimum quærimus & inuenimus, De-
 um manifestatum in carne, iustificatum in spiritu, vis-
 sum Angelis, prædicatum gentibus, creditum in
 mundo, receptum in gloria. Et videmus Paulum
 suo more & hæc & ubiq; primum de vera in Chris-
 tum fide, postea de fidei fructibus, per varia voca-
 tionum seu officiorum genera differere. Quod dis-
 crimem quia Iesuitæ non vident, nihil vident. Sed
 placet tamẽ, quod hanc Epistolam contra Simonias-
 nos & Iudaizantes scriptam esse dicunt: sic enim
 suo se indicio produnt, quod & cõtra Papistas scri-
 pta sit, qui & Simonizant & Iudaizant: Et per
 F V T V R A S Hæreses, quasnam nisi Papistarum
 potissimum Hæreses intelligere possunt: de quibus
 quarto huius Epistolæ capite tam illustre extat
 vaticinium, ut nullo penicillo acuratus pingi, nulla
 hypotyposi clarius effingi & ob oculos poni Papa-
 tus potuerit.

I E S V I T Æ.

EX PRIMO CAP.

*Vt denunciares quibusdam ne aliter
 docerent.*

I Mansurus erat Ephes. Timotheus, ut cum potestate præ-
 ciperet quibusdam, ut in quodam loco, hoc esset, (ut Ambrosius
 & Chry-

& Chryſoſtomus cum reliquis exponunt *ne* aliam inducerent **Amb. & Chryſ.**
 doctrinam, ab ea quam Apoſtoli tradiderant. *Eſt* autem alia **in hanc Epift.**
 doctrina, ſecundum Ambroſij, Hieronymi, Auguſtini, Chry- **Auguſt. tractatu**
 ſoſtomiq; ſententiam, quæ cum Apoſtolica vel aperte vel ob- **98. in Ioan. Res**
 ſcurè pugnat. Apoſtolica verò eſt, primùm, quæ ſacris vo- **liqui in Epift.**
 luminiſibus continetur, & quæ ex illis neceſſariò colligitur: de- **ad Galat. ca. 1.**
 inde quæ ab omnibus ſimul recipitur Eccleſijs: tum, quæ à
 ſanctis Patribus, ordine ſibi ſuccedentibus magno conſenſu,
 iam inde ab initio tradita eſt, deniq; quæ in Concilijs generas
 libus legit mis propoſita eſt omnibus ad credendum. Qui
 autem ab his diſcedunt, ſui capitis ſegmenta docent.

RESPONſIO.

QUID ſit *in re poſſibile* ad ipſum, ſeu aliam doctrinam
 inducere, nemo nobis ipſo Paulo melius ex
 ponere poterit, qui ad Galatas ſic ſcribit: Et ſi nos
 aut Angelus è cœlo prædicauerit vobis Euange
 lion, præter id quod prædicauimus vobis, anathe
 ma ſit. Quemadmodum antè diximus, & nunc ite
 rum dico: Si quis vobis prædicauerit Euangelion,
 præter id quod accepiftis, anathema ſit. Euangeli
 on autem Pauli ad Galatas, vt & aliorum Apoſto
 lorum ad alias Gentes, et Timothei ad Ephesios, hoc
 fuit: Hominem peccatorem coram Deo nullis ſuo
 rum operum meritis, ſed ſola Dei Gratia, propter
 ſolum Chriſtum, ſola fide adprehenſum, iuſtificari,
 hoc eſt, à peccatis abſolui. Itaq; hoc loco *in re poſſibile*
 ad ipſum, aliud vel aliter docere, proprie ſignificat, no
 ſtram, non Chriſti, noſtrorum meritorum, nõ diu
 næ gratiæ, noſtrorum operum, non fidei iuſtitiam

docere & adstruere: id quod Pseudoapostoli Iudaizantes faciebant, aduersus quos præmoneri & præmuniri à Paulo Timotheum ipsimet Iesuitæ fatentur. Cum igitur Papistæ (sub quibus semper Iesuitas etiam complector) in doctrina Iustificationis non obscure Iudaizent, Pharizaizent, & Pelagianizent, dubium non est, quin inter ^{ἱεροπολιτικῶν καὶ ἁλδοῦ} alios doctores, & aliud Euangelion prædicantes sint referendi, ac proinde, nisi resipiscant, æterno anathemate feriendi. Neque enim istos iuuabit Iesuitica illa Apostolica doctrinæ definitio, cuius cum sint quatuor membra, solum primum verè constituitur: reliqua tria falso affinguntur. Definiunt enim eam primum à sacrorum voluminum vel expressis testimonijs, vel hinc necessario collectis rationibus: id quod rectè dicitur, modo illas collectiones & consequentias ex scripturis non nimis laxè interpretentur, sed intra hos limites & carceres manent, quos sibi ipsi circumdederunt: videlicet, vt collectiones illæ sint ^{ἀναγκαστικῶν} non ^{ἰδιωτικῶν}, necessariae, & non tantum probabiles aut verisimiles: & breuiter, vt sint analogæ fidei.

Deinde definiunt Apostolicam doctrinam à communi omnium Ecclesiarum consensu: Quæ ab omnibus (inquiunt) simul recipitur Ecclesijs. Hæc etsi suo quodam sensu, quem, si Iesuitæ boni viri essent, libenter eis tribueremus, non impie dicantur: tamen cum sequentia duo membra satis manifestè indicent, quæ sit Iesuitarum etiam in hoc membro sententia, non possumus adprobare & recipere. Nam verissimum quidem est, à vera Ecclesia per totum

totum orbem dispersa doctrinam Apostolicam recipi, & in hoc ouili vocem pastoris Christi ab ouibus audiri, quæ & vocem ipsius sequuntur: & certissimum est, eum qui ex Deo est, verbum Dei audire: Sed hoc falsissimum est, quòd propter hanc receptionem seu assensum Ecclesiæ, doctrina sit Apostolica: non enim assensus Ecclesiæ causa est vel signum doctrinæ Apostolicæ: sed contrà, doctrina Apostolica signum est & organica causa Ecclesiæ. Ouium auditus & sequela (vt sic loquar) non efficit vocem pastoris, sed vox Pastoris efficit et mouet auditum & sequelam ouium. Itaq; etsi nemo omnium hominum doctrinam Apostolicam reciperet, num propterea doctrina cessaret esse Apostolica? Absit. Neq; enim incredulitas hominum fidẽ Dei facit ir- Rom. 9.
ritam: Si increduli sumus, ille fidelis manet, negare 2. Tim. 2.
seipsum non potest. Et hæc sanè est fortuna doctrinæ Apostolicæ, quòd eam semper paucissimi in mundo receperunt, recipiunt, & recipient: Multi enim vo- Matth. 20.
cati, pauci verò electi. Apud Esaiam conqueruntur Apostoli: Domine quis credidit auditui nostro? Esa. 53.
hoc est, prædicationi nostræ? Quem locum Paulus allegans: Non omnes (inquit) obedierunt Eu- Rom. 10.
angelio. Et Paulo dicunt Iudæi: De Secta ista no- Act. 28.
tum est nobis, quòd vbiq; ei contradicitur. Num propterea doctrina non erit Apostolica, quia pauci credunt, pauci obediunt, sed plarique ei contradicunt? Absit, vt verbum veritatis ab hominum assensu æstimemus. Quin potius sit Deus verax, omnis autem homo mendax.

Tertio, definiunt Iesuitæ doctrinam Apostolicam Rom. 9.

llicam à sanctorum Patrum, ordine sibi inuis-
 cem succedentium, consensu & traditione. Sed
 qui secundi membri falsitatem cognouit, multò ma-
 gis huius vanitatem & ^{id est} reprehendet. Quid
 enim? num si Patres nunquam in doctrinam Apostoli-
 cam consensissent, nullasque traditiones vel voce vel
 scriptis ad posteros transmisissent, propterea perisset
 doctrina Apostolica? Num si continuæ successio-
 nis Pontificum series interrupta esset (vt certè
 non semel interrupta est) propterea etiam doctrinæ
 Apostolicæ series interrupta fuisset? Quid? quod
 luculenter demonstrari potest, & à nostris sæpè de-
 monstratum est, Patres, nec inter se omnes, nec
 vnum semper secum ipsum consensisse? & traditio-
 nes Patrum aliquas quidè ex scriptis Apostolicis
 desumptas, & cum iisdem consentientes, alias verò
 & multò maxima ex parte ridiculas, aniles, fictas,
 falsas & cum doctrina Apostolica è diametro pug-
 nantes reperiri. Sed de traditionibus infra erit co-
 piofus dicendi locus, thesi vltima. Ad Patres re-
 uertamur. Dico igitur, è patribus proferri posse sen-
 tentias contrarias, non tantum variorum inter se,
 sed & vnius alicuius, non tantum de certis quibus-
 dam scripturæ locis, quos aliter atque aliter inter-
 pretantur, verum etiam de certis quibusdam dog-
 matibus & Religionis nostræ articulis, ac summis
 capitibus. Quid igitur faciemus? Num ex eorum
 consensu veritatem, & ex dissensione falsitatem
 doctrinæ Apostolicæ metiemur? Nequaquam:
 sed ad vetustissimorum Patrum, hoc est, Prophe-
 tarum & Apostolorum consensum recurremus, &
 quod

quod in Concilio Mileustano pulchrè à Palentino Episcopo dictum est, priores posterioribus antefes remus. Memorabile est, quod Hieronymus in Epistola ad Theophilum Alexandrinum scribit: Sicut (inquit) interpretationem & Idiomata scripturarum Origeni semper tribui, ita dogmatum constantissimè abstuli veritatem. Nunquid in turbam mitto Origenem? nunquid cæteros tractatores? Scio me aliter habere Apostolos, aliter reliquos tractatores: illos semper vera dicere, istos in quibusdam ut homines errare. Itaque si Iesuitæ nobiscum expostulare voluerint, quòd Patres Apostolis non æquamus, nec in definitionem doctrinæ Apostolicæ Patres ingredi sinamus, prius cum ipsis Patribus, qui hæc sibi ipsi non tribuerunt, expostulent.

Quarto loco in definitionem Apostolicæ doctrinæ admittunt vel potius intrudunt Concilia: quibus, si legitimè à Spiritu sancto in nomine Christi congregentur, magnam quidem auctoritatem deferimus, sed tamen, ut ab eorum decretis & constitutionibus Apostolicæ doctrinæ pendeat auctoritas, ferre nec possumus nec debemus. Nam quia pauci sunt electi, & non est omnium fides, & spiritus sanctus populum suum in hac vita non facit impeccabile, & in summis hominum ordinibus multi et magni affectus, ambitionis presertim et superbiæ, imperant, & in iudicijs tum politicis tum Ecclesiasticis plæruncq; maior pars vincit meliorè: idcirco nos lætes volentes fateri cogimur, Concilia non tantum errare posse, verum etiam sapissimè errasse, ac nonnunq; contraria sibi inuicem & repugnantia statuisse,

Euseb. Eccl. hist.
lib. 2. ca. 2.

August. contra
Maximinū A-
rianorū Episco-
pum lib. 3. ca. 14.

De unitate Ec-
clesiæ ca. 3.

Deut. 4. 12. 29.
Iere. 23.
Matth. 7.

tuisse, quæ se mutuo euertant atq; perimant. Vnde non in scitè olim prudētiores & Theologi & Iurif-
consulti, libros Decretorū, Concordantias Discor-
dantiarum vocarūt. Itaq; semper nobis illud Eusebii
placuit, cum inquit: Salutaris illa diuinæ prædica-
tionis doctrina nulla opus habet humana ad proba-
tionem & commendationem. Et hoc Augustini: Sed
nunc nec ego Nicænum, nec tu debes Ariminense,
tanq; præiudicaturus, proferre Concilium, nec ego
huius authoritate, nec tu illius detineris: scriptur-
rarum authoritatibus, non quorumcunq; proprijs,
sed vtriusq; communibus testibus, res cum re, causa
cum causa, ratio cum ratione concertet, &c. vtriusq;
tantū ponderis molibus cedamus. Et aliud eiusdem:
Nolo humanis documentis, sed diuinis oraculis Ec-
clesiam sanctam demonstrari.

Hæc contra Iesuiticam definitionem doctrinæ
Apostolicæ non quidem pertractasse, sed obiter
tantum perstrinxisse sufficiat. Nobis autem Apo-
stolica doctrina hæc est: quæ ex fundamentis Pro-
pheticorum & Apostolicorum scriptorum extru-
cta, ac cœlestibus miraculis confirmata, vno Chris-
to tanq; lapide angulari nititur, in quo solo remis-
sionem peccatorum, iustitiam & vitam æternam
quærendam esse docet. Quicquid cum hac congru-
it, grato animo recipimus, vndecunq; proficiscatur:
quicquid ab ea dissonat & discordat, sine vllius
personæ respectu, confidenter reiicimus: neq; dum
hoc facimus, nostri capitæ figmenta sequimur, sed
mandatis Dei, Mosis, Prophetarum, Christi, & A-
postolorum paremus: & Augustini, Ambrosij,
Chrysostomi

Christostomi in hunc locum interpretationes, nostro exemplo stabilimus, dum doctrinam aliam quam Apostolicam induci non patimur.

Ioan. 10.

Galat. 1.

1. Ioan. 4.

I E S V I T Æ.

Finis autem præcepti est charitas.

Perficuum est ex hoc, & similibus alijs locis, nomine finis, id, cuius gratia est, aut fit aliquid, & τέλος, id est, plenitudine significari: nomine verò præcepti per Synecdochen, totam legem vel scripturam: Charitas ergo, quod omnium sit virtutum Regina, merito legum omnium sacrorumq; librorum & finis est & plenitudo. Peccant itaq; non leuiter, qui neglecta charitate contentionibus & altercationibus operam nauant, & qui verborum sacrorum expositiones adferunt ad eam minimè conferentes. Mendacij etiam hinc conuincuntur, qui à nemine mortaliū mandata Dei perfici posse affirmant. Hinc enim consequeretur, charitatem quoq; nemini in hac vita obringere, quæ legis est plenitudo.

II.

Matth. 22.

Mar. 12.

Rom. 13.

Gal. 5. Iac. 2.

August. contra

aduersar. Legis

& Proph. lib. 2.

ca. 1. & de doct.

Christ. li. 7. ca. 4.

& lib. de laudibus charitatis.

R E S P O N S I O.

PRimum hinc notanda est Iesuitarum malitia, quæ Paulini textus verba mutilant, dum auellunt, quæ statim è vestigio sequuntur: Ex puro corde, & conscientia bona, & fide non simulata: in quibus tam men verbis omnis vis & robur dicti Paulini consistit. Sed si diuinare liceat, cur hæc verba refecerint, propter hanc causam fecisse videntur, vt suum com-

D ij mentum.

mentum de fide per charitatem formata retineant. Nam cum Sophistæ frequenter garrere soleant, fidem charitate formari, Paulus ordinem planè inuertit, & charitatem fide formari docet. Cum enim charitatem ex fide, qua cor purificatur, & conscientia bona acquiritur, proficisci vult, clarè indicat, non charitatem fidei, sed fidem charitatis formam & animã esse. Sed relinquamus Iesuitis suã informẽ fidem, & informẽ ac deformem charitatẽ: et nos eam charitatem amplectamur, quæ è fide, tanquã è fonte riuius pfluit, quæ à fide, tanquã motus ab anima gubernatur, quæ à fide tanquã fructus à radice vegetatur. Hanc charitatem finem præcepti vocat Paulus: & alibi hoc ipsum explicans: Consummatio, inquit, legis est dilectio. Quod hinc præceptum, illic legem, quod hinc finem, illic πληρωμα, hoc est, complementum, impletionem, consummationem seu plenitudinem vocat. Nam cum duplex sit finis, alter consumptionis, alter consummationis, vt scholastici olim loquebantur, charitas rectè finis consummans, non consumens dicitur, quia charitate lex non consumitur, id est, non tollitur, non abrogatur, non aboletur, sed consummatur, hoc est, impletur & perficitur. Qui diligit alterum (inquit Paulus) legem expleuit: siquidem illa: Nõ mœchaberis &c. & si quid aliud præceptum, in hoc sermone summam comprehenditur, nempe: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et huc pertinent similia loca scripturæ, ab ipsis etiã Iesuitis ad marginem annotata. Matth. 22. Marci. 12. Ro. 13. Gal. 5. Iac. 2. Et hæcenus quidem nobis cum Iesuitis in vocabulo (finis) non male conuenit.

Rom. 13.

Rom. 13.

uenit. In vocabulo autem (præcepti) non possumus
nō ab ipsis dissentire: id enim accipiunt isti pro tota
scriptura, & rursus, pro omnibus sacris libris, hoc
est, tam pro Euangelio, quàm Lege. Etsi autem pos-
set quis homini simplici & candido citra malum do-
lum ita loquenti hanc balbutiem condonare, &
miti interpretatione sic emollire, quòd finis qui-
dem legis esset nostra tam erga Deum, quàm erga
proximum charitas: Euangelij autem finis esset, es-
tiam charitas, non tamen nostra, nec erga Deum,
nec erga homines, sed charitas Dei erga nos,
hoc est, vt vulgò loquuntur, charitas passiuæ, non
actiuæ: tamen Iesuitarum longè alia est ratio. Hi es-
nim omnium hypocritarum more opinantur, homi-
nem suis operibus posse implere legem Dei, & hac
legis impletionem mereri remissionem peccatorum,
iustitiam, & vitam æternam. Deinde verum discris-
men Legis & Euangelij, iustitiæq; legalis & Euans-
gelicæ ignorant. Itaq; somniant, tum legem tum
Euangelion, non aliter quàm nostra charitate, hoc
est, nostris operibus, quæ omnia vno charitatis vo-
cabulo comprehendunt, seruari. Et hæc ratio est,
quare (præceptum) tam de Euangelio, quàm de le-
ge interpretentur. Quid autem hoc aliud est, quàm
ex Christo Mosén, ex saluatore Legislatorem &
Iudicem, ex Euangelio Decalogum facere, fidem
& opera inter se confundere, nostrorum operum
imperfectam iustitiam cum Christi perfecta iustis-
tia æquiparare, deniq; cælum terræ miscere, ac ses-
mel & simul omne discrimen Legis & Euangelij
tollere, hoc est, solem è tota nostra religione

enjere, omniaq; Cimmerijs tenebris inuolueret
 Peccant itaq; non leuiter, qui neglecto legis & Eu-
 angelij, fidei & charitatis discrimine, impijs sophis-
 matibus operam nauant: & qui verborum sacrorū
 expositiones adferunt ab fidei analogia prorsus
 abhorrentes. Mendacij etiam, & sacrilegæ impie-
 tatis hęc conuincuntur, qui a quoq; mortalium Dei
 mandata perfecte impleri posse affirmant. Hinc
 enim consequeretur, Christū frustra esse mortuum.
 Nam quanq; nobis in hac vita Spiritus sanctus per
 fidem donatus aliquam charitatem tum erga Deum
 tum erga proximum accendit, & obedientiam
 legis inchoat: tamen ea est & manet, quamdiu
 hanc carnem gestamus, imperfecta, qua nec Lex
 impleri, nec iudicium Dei sustineri, nec minimum
 peccatum expiari potest. Itaq; verissimum est, eam
 charitatem, quæ Legis est plenitudo, nemini in hac
 vita perfecte obtingere. Iesuite autem, dum sibi per-
 fectionem charitatis adscribunt, nosq; mendacij in-
 simulant, qui in hac vita legem Dei a nobis perfici
 posse negamus, non in Dauidem & Paulum so-
 lum iniurijs & contumeliosi sunt, sed quantum in se
 est, Deum ipsum mendacē, & Christum filium Dei
 stultum faciunt, eiq; passionem suam petulanter
 exprobrant, & hostiliori Sarcasmo quàm Pharisæi
 olim, & milites sub cruce, illudunt. Hęc nisi breuis
 rati & modestiæ studere decreuissimus, Iesuitas
 cum suis perfectionibus & operibus supererogatio-
 nis, suis possemus depingere coloribus, atq; eos es-
 tiam pueris deridendos propinare: sed pergendum
 est ad reliqua.

Ad margines citant Augustinum tribus locis, duobus quidem prioribus absurdissime, tertio autem falso, quippe ex scripto notho & suppositio. Nam contra aduersarium legis & Prophetarum lib. 2. ca. 1. tantum docet, legem illam esse Dei legem, quam Prophanus (inquit) iste blasphematur & Iudæos dicit habere suas traditiones, à libris Prophetis & legitimis alienas: & adducit aliquot dicta Prophetarum à Christo citata, ut probet, Christum magnificasse testimonia Legis & Prophetarum. Quod autem legem ita cum Euangelio confundat, ut Iesuitæ faciunt, ex nullo verbulo elici potest.

Idem de doctrina Christiana lib. 1. cap. 4. tantum monet, ut hoc mundo utamur, non autem fruamur: quod, quid ad propositum faciat, non video.

Iam Pseudo-Augustinus de laudibus charitatis (hunc enim librum non esse Augustini *videtur* etiam Erasmus monuit) magnifice sane prædicat charitatem, ac inter cætera dicit: Si non vacat omnes paginas scripturarum euoluere, tene charitatem, & in ea inuenies omnem scientiam. Et paulo post: Totam magnitudinem diuinorum eloquiorum & latitudinem secura possidet charitas, qua Deum proximisque diligimus. Sed quod idem Author non excludat his encomiis charitatis, Euangelion de Christo, his ipse verbis declarat: Ille ergo qui venit per crucis irrisionem, carnis perimere corruptionem, & vetustatem vinculi mortis nostræ suæ mortis nouitate dissoluere, mandato nouo fecit hominem nouum. Et mox: Sed quia in carne mortuus est, non in diuinitate, per sempiternam vitam diuinitatis

nitatis non permittit esse sempiternum interitum carnis, &c. Hęc certè dicta & similia non sunt legalia, sed Evangelica: neq; ad doctrinam charitatis, sed ad doctrinam fidei propriè pertinent.

I E S V I T Æ.

Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur.

III.

Gal. 3.

Luc. 16.

Rom. 3. 4. 8.

Ephes. 2.

Heb. 7.

Matth. 19.

Luc. 18.

Matth. 5.

Rom. 3.

Legitime utebatur lege, qui eam tanquam pedagogum, ad Christum deducentem sequebatur: qui eam seruabat inuentis semper oculis ad fidem, spem, & charitatem. Post Christi verò aduentum, antiquatis Ceremonijs, quæ Christum venturum adumbrabant, atq; legibus illis, quæ ad iudicia vnus tantum gentis, constituenda pertinebant, pars illa, quæ præcepta decalogi continet (ad quæ natura leges & reliqua de moribus præcepta reducuntur) nihilo magis abrogari potuit, quàm commune bonum, finisq; vltimus rerum omnium, tolli, aut ordo iustitiæ communis, aboleri. Quare à Christo non exemplo solum & iussione pars illa firmata est, non solum exposita & commendata, sed etiam ad hoc gratiæ donum tribuitur, vt eam valeamus seruare. Hinc verba illa: Non veni soluere legem, sed adimplere. Hinc & illa Pauli: Legem ergò destruiimus per fidem? absit: sed legem statuimus.

R E S P O N S I O.

HÆC assertio tot vicijis laborat, vt iures, magis istos Magistros, nondum prima religionis.

nis elementa tenere, Primum enim cum, quid sit legitime vti lege, docent, primum eius usum non attingunt, qui est, vt ex Lege agnoscantur peccata. Sic enim solet iudicare politica sapientia, leges ferri tantum ideo, vt fiant. At Lex Dei lata est in primis ob hanc causam, vt extet iudicium Dei aduersus peccatum, vt conspiciatur ira eius, & voce Legis accusante ac iudicante ostendantur nobis peccata nostra. Si quis igitur legitime vti velit lege, ante omnia necesse est, vt per exactionem preceptorum & denunciationem maledictionum legis in seipsum descendat, & ad seriam peccatorum suorum agnitionem perueniat: quæ & dolorem in ipso excitet de admissis, & horrorem incutiat, ne in posterum dolenda admittat. Quæ prima pars est veræ & Christianæ poenitentiae: ad quam deinde accedere debet fides in Christum, quæ ex consideratione promissionum gratiæ Dei & ingentium beneficiorum Christi à Spiritu sancto in corde accensa, consternatas mentes erigit & consolatur, ac vires insuper largitur, posthac à peccatis cauendi, & noua obedientia, suam erga Deum gratitudinem testificandi. De his tantis rebus mutæ sunt Assertiones Iesuitarum: ac interea tantum concionantur de pedagogico vsu Legis, de quo ad Gal. 3. cui tamen nos etiam suum locum tribuimus, modò superior ille vsus, qui est peccatorum agnitio, de quo præcipue docet Paulus, non excludatur, aut cum hoc confundatur. Quorum alterum à Iesuitis aut impie, aut imperite factum est.

Sequitur aliud, quod rursus Iesuitarum siue im-

E pietatem

pietatem siue incitiam prodit. Quod nam illud?
 Cum de abrogatione legis scribunt, somniant, eam
 solam esse veram legis abrogationem, qua & Cere-
 monie Mosaicę ac Leuiticę, & Leges iudiciales seu
 Forenses politię Iudaicę per Christum sunt anti-
 quata: sed de abrogata maledictione legis etiam
 moralis (quod libertatis Christianę caput est) ne-
 gry quidem proferunt. Itaq; Christiani secundum Ie-
 suitarum deliria, sub lege sunt adhuc, non sub gra-
 tia. Nos verò ex sacris literis constantissimè doce-
 mus, à Christo totam legem esse abrogatam: duas
 quidem priores partes, quę ad ritus Ecclesiasticos
 & iura iudiciaq; forensia pertinent, cum, quò ad
 maledictionem, tum, quò ad obedientiam: nisi si
 quid in eis est legis naturę, id enim est perpetuum:
 tertiam verò, quę Lex moralis & vscatè Decalogus
 appellatur, tantum quò ad maledictionem, non quò
 ad obedientiam. Hoc illud est, quod Christus ait: Si
 vos filius liberauerit, verè liberi eritis. Et Paulus:
 Christus nos redemit à maledictiõe legis, factus pro
 nobis maledictũ. Cum enim Lex obliget ad obedi-
 entiã vel ad pœnã, Christus, ppter nos & obedi-
 entiã perfectã præstitit, & pœnam exoluit, vt nos & à
 pœna liberaret, & obediētĩe nostrę imperfectionẽ
 sua perfectione tegeret. Dicite igit̃ vos, qui sub lege
 esse vultis Iesuite, vtrũ seruare legẽ vultis? an verò
 propter nõ seruata pœnas luere? Seruare, inquis-
 unt, volumus, ne pœnam luere cogamur. Rectè.
 Quomodo autem eam seruabitis? Hic rursus no-
 uum errorem (vt fecundus est error) produunt. Ad
 hoc, inquit, gratiã donum tribuitur, vt eam vas-
 leamus

Ioan. 8.
 Gal. 3.

teamur seruare. En magnos Doctores, vt ignorant,
 quid sit lex, quis verus vsus legis, quæ sit legis abro-
 gatio, ita etiam ignorant quid sit gratia, & legem
 seruare per gratiam. Cum enim duo sint, & distin-
 cta, gratia, & donum per gratiam, illi vtrunq; con-
 fundunt, & per gratiam vetusto Sophistarum erro-
 re, donum gratiæ intelligunt, hoc est, vt Scholasti-
 ci definiunt, habitum infusum charitatis, superna-
 turalem, inhærentem formaliter naturæ beatifica-
 bili: per quem ipsa est amica Dei, & sibi grata &
 chara, & per quem actus eius elicited secundum in-
 clinationē talis habitus est meritorius vitæ æternæ.
 Vel breuius. Gratia gratum faciens, est donum di-
 uinitus datum ad merendum: quemadmodum gra-
 tia gratis data est donum, quo se homo præparat ad
 suscipiendum donum Spiritus sancti. Has tenebras
 in Ecclesiam reuocant Iesuitæ, cum gratiæ dono le-
 gem à nobis seruari posse asserunt. Nos autem dis-
 tincte docemus Paulinis verbis, de gratia, & do-
 no gratiæ, & dicimus legem perfectæ seruari, per
 gratiam, hoc est, quando à Deo gratuito fauore
 propter Christum per fidem acceptamur: tum per
 gratiam, id est, misericordiam & acceptationem
 Dei imputatur nobis iustitia Christi, & integra im-
 pletio Legis, quam Christus præstitit, perinde ac si
 nos ipsi legem integrè impleuissemus. Postea hoc et-
 iam libenter fatemur, & grato animo prædicamus,
 quod per donum gratiæ, id est, auxilium Spiritus
 sancti, obedientia legis re ipsa in nobis inchoetur,
 quæ in altera vita perficietur, cum pro primitijs Spi-
 ritus plenissimas decimas acceperimus. Dicitur

Gabriel Biel in
 4 Sent. Dist. 27.
 q. 1. Art. 1. Not.
 1. & 2. ex Scoto.
 in 1. Sent. Dist.
 27 q. 1.

Compen. Theo-
 log. verit. lib. 5.
 ca 3.

Christi quod allegant Iesuitæ: Non veni soluere legem, sed adimplere, verissimum quidem est, sed à Iesuitis non appositè citatur. Christus enim non propterea impleuit legem, vt & nobis daret vires eam nostris operibus perfectè, in hac vita, implendi: sed vt, cum nos eam implere nostris operibus non possemus, fide in Christum impleremus, dum nobis ipsius impletio per fidem imputatur. Et huc pertinent verba Pauli: Legem stabilimus per fidem. Stabilitur enim primùm & principaliter per gratiam, per imputationem scilicet iustitiæ Christi: deinde per donum gratiæ, quia fide accipitur donum Spiritus sancti, & inchoatur & placet Deo obedientia propter Christum. Sic ergo his dictis non Iesuitarum impia, sed nostra vere pia sententia confirmatur. Hunc enim esse genuinum sensum verborum Christi & Pauli, aliorum locorum collatione probare possumus. Alibi enim Paulus ait: Quod Lex præstare non poterat ea parte, qua imbecillis erat per carnem, hoc Deus proprio filio misso sub specie carnis peccato obnoxia præstitit, &c. Et iterum: Finis legis Christus ad iustificationem omni credenti.

I E S V I T Æ.

Scientes hoc, quia Lex iusto non est posita, sed iniustus, &c.

IIII.

Nihil hinc habent fœdæ libertatis amatores, ad licentiam peccandi

peccandi confirmandam. Si enim hoc de quacumq; lege genera-
 rim accipiat, intelligi potest in eum sensum (quem pleriq; Gal. 5. Cle. Alex.
 Patres adprobant, & Apostolus alibi significat) ut iusto, qua 2. Strom. Leo
 ratione iustus est, & sua sponte legem seruat, & superat, non Epist. 21. Casi-
 sit posita Lex, sed qua ratione iniquus reddi potest, latam le- an. collat. 21. c. 3.
 gem violando: Si autem speciatim de lege veteri (quod ex A- Aug. de spir. &
 postoli proposito & verbis, atq; Augustini & sanctorum expo- lit. c. 10. Hier. in
 sitione videtur probabilius) sit sermo, dicendum est, legem il- ca. 5. ad Galat.
 lam non his, qui iam fuissent iusti, sed impijs, ut ad iustitiam Chryl. Amb. &
 peruenirent, positam fuisse. Non enim Lex illa, quatenus lex alii in hunc locū.
 dicitur factorum, & à noua distinguitur, iustitiam consequuta Rom. 3. Rom. 8.
 est, sed antecessit. Lex verò noua, quæ tum lex spiritus vitæ, Hiere. 31. Heb. 8.
 tum lex cordibus inscripta, tum testamentum nouum dicitur,
 eum interna sit, & auxilium ferat ad se seruandam, & amorē
 requirat in obtemperante (si propriè loqui volumus) iustis tan-
 tum posita est.

RESPONSIO.

IN hac assertionem nihil est per se impium, sed quæ-
 dam ad impietatem procliua, obscura certè &
 ambigua permulta. Petimus igitur manifestiorem
 declarationem. Ac primùm declarent Iesuitæ, qui
 nam sint illi fœdæ libertatis amatores, qui licentis
 am peccandi confirmant. Si enim dixerint, nos eos
 esse, impudentissimæ calumniæ arguentur. Deinde
 exponant quid hoc sit: iustus legem non tantum ser-
 uat, sed & superat. Hanc enim phrasin nondum in-
 telligimus, quæ nostra est ruditas. Rudis enim est,
 Bartholomæo Latomo auctore, Apostolica Eccles

lia. Si dixerint superare esse supererogare, poterimus fortasse & nos ad hanc responsionem supererogare aliquid, de quo Iesuitis ambæ aures tinniant. Deinde explicent, quomodo per legem veterem impij ad iustitiam peruenierint? num per legem iniustitiam suam agnoscendo, cui non refragamur: num vero opera in lege præcepta faciendo? quod abominamur: Quia non iustificabitur ex operibus legis omnis caro. Evoluant præterea & hunc nodum satis inuolutum: quomodo Lex vetus iustitiam non sequatur, sed antecedit? Num faciendo iusta, iusti fiamus? ut Aristoteles in Ethicis philosophatur, & Sententiarij nugantur: an vero prius iusti facti seu iustificati, deinceps iusta faciamus? ut cum Paulo & Augustino nos sentimus. Elucident & hoc, quo sensu Evangelion legem nouam appellent: num eo, quo Hebraica phrasi quælibet doctrina Lex dicitur? num vero eo, quo Scholastici Theologi ac plerique etiam Patres, Christum dicunt nouam & perfectiorem legem quam Mosaica sit, promulgasse, in qua et consilia duodecim, & præcepta penè innumera contineantur? Denique extricent, quod mirifice intricant, quomodo Lex noua, hoc est, Evangelion, iustis tantum sit posita, cum Christus dicat: Non veni ad vocandum iustos, sed peccatores ad poenitentiam. Et alibi: Pauperes euangelizantur. Hæc nostra *si enodauerint*, ac nihil maliciose dissimularint, videbimus lernam sexcentis impietatibus scætentem. Interea iudicium differemus, ne se nondum intellectos præcipiti celeritate damnari querantur. Ne tamen lectorem sine vera intelligentia huius loci.

Gal. 2.

Matth. 9.

Matth. 11.

ius loci dimittamus, operæ precium est ostendere, qua ratione Apostolus dicat, iusto legem non esse positam, sed iniusto. Tres sunt vsus Legis diuinæ. Primus politicus siue pædagogicus, quo tanq̃ carere seu virga pædagogi, externa disciplina homines coercētur, ne se crasis sceleribus polluant. Alter vsus legis, ostensio, agnitio, atq̃ accusatio peccati, in quo explicando, inculcandoq̃ diligentissimè versatur Paulus, quia agnatam nobis hypocritin diffusius expelli posse nouit. Tertius vsus est, vt sit norma & regula certorum operum, in quibus Deus vult nos exercere obedientiam, testandæ fidei & declarandę gratitudinis causa. Iam, cum duo sint horum genera, alij renati seu iusti, alij non renati, seu iniusti, tres enumerati vsus legis ad duplex horum genus sunt accommodandi. Itaq̃ primus propriè ad non renatos, vltimus ad renatos, intermedius ad vtrosq̃ pertinet. Cum igitur Paulus iusto legem positam esse neget, iniusto affirmet, certum est, eum de primo legis vsu, qui iniustorum seu non renatorum proprius est, verba facere. Hi vt coercentur, non tantum Lex à Deo lata est, sed constituti etiam Magistratus, iudicia, carceres, lictores, carnales fices, tormenta, supplicia, quibus omnibus non esset opus, si omnes homines essent iusti, ac non carni, sed spiritui obedirent.

Nunc marginales allegationes examinemus, vt quo ordine progressi sunt Iesuitæ, eodem & nos progrediamur.

Clemens Alexandrinus lib. 2. Strom. Quomodo (inquit) non est bona Lex, quæ erudit ac castigat, & quæ

& quæ data est pedagogus ad Christum, vt dum per timorem castigationis ratione dirigitur, ad eam quæ est per Christum perfectionem conuertamur. Hacenus Clemens. Quid autem hæc Iesuitis patrocinentur, ne ipse quidem Oedipus diuinare possit.

Leo epistola 21, prorsus nihil habet, quod ad præsentem statum faciat. Nisi fortassis Iesuitæ alias epistolas Leonis citent, quàm quæ in Conciliorum tomis inueniuntur, numero nonaginta quinque.

Apud Cassianum, in Collatione 23. Abbatis Ioannis cum Theona cap. 3. Monachus Monacho conuenientem, hoc est, hypocriticam sententiam profert, inquit: Iusti quibus Lex non est posita sic probantur non esse sub lege, vt iustitias legis non solum implere, verum etiam superare contendant: sitque deuotio eorum legali maior imperio: quæ obseruantiam cumulat præceptorum, VOLUNTARIA AD DAT AD DEBITA &c. En tibi dictum iustitiarum Monachi, è diametro pugnas cum dicto Christi: cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Valeant igitur Iesuite cum Cassiano suo, cuius totum librum vix cassâ nuce emerim. Nam & Author à B. Ioanne Chrysofomo ex Ecclesia Constantinopolitana non immerito eiectus fuit: & Prosper ac Cassiodorus, probatæ fidei scriptores, non obscure illum Pelagianismi damnant. Et totus denique liber Collationum, etiam in Iure Pontificio, inter Apocryphos numeratur Dist. 15. ca. Sancta Romana.

Augustinus de spiritu & littera cap. 10. non docet legem datam esse, vt per eam ad iustitiam ita perueniamus,

niamus, sicut per multas ac^{ti}ones ad habitum. Sed sic loquitur: Nam quis legitime (inquit) utitur lege nisi iustus? At ei non est posita, sed iniusto. An & iniustus ut iustificetur, id est, ut iustus fiat, legitime uti lege debet, qua TANQVAM PÆDAGOGO perducatur ad gratiam, per quam solam, quod Lex iubet, possit implere? Per ipsam quippe iustificatur gratis, id est, nullis suorum operum præcedentibus meritis: alioquin gratia iam nō est gratia, quandoquidem datur, NON QVIA BONA OPERA FECIMVS, sed ut ea facere valeamus, id est, nō quia legem impleuimus, sed ut legem implere possimus. Et paulo post eodem capite disputat Augustinus: Quomodo (inquit) iusto lex non est posita, si & iusto est necessaria, non qua iustus ad iustificantem gratiam perducatur, sed qua legitime, iam iustus, utatur? An fortè, imò verò non fortè, sic legitime utatur lege iam iustus, cum eam TERRENDIS IMPONIT iniustis, ut cum & in ipsis cœperit inolitę concupiscentiæ morbus incentiuo prohibitionis, & cumulo præuaricationis augeri, CONFUGIANT PER FIDEM AD IUSTIFICANTEM GRATIAM, & per donum spiritus suauitate iustitiæ delectati, pœnam literæ minantis euadant. Hactenus Augustinus. Quid autem posset pro nostra sententia clarius, & contra Iesuitarum opinionem disertius dici, quam hoc ipsum? videlicet, quòd lex non sic perducatur ad iustitiam, si quis opera eius faciat: sed si quis à lege tanq̃ pædagogo territus adigatur, ut fide ad Christum confugiat, & propter hunc gratis iustificetur.

Hieronymus, Chrysoſtomus, Ambroſius, & alij
in hunc locum, dum verba Pauli de lege veteri, hoc
eſt, Decalogo interpretantur, ſententiæ noſtræ tam
nihil derogant, vt eam potius confirmet, & aduerſus
Ieſuitas teſtimonium perhibeant.

I E S V I T Æ.

*Fidelis ſermo, & omni acceptione di-
gnus, Dominus Ieſus venit in hunc mun-
dum, &c.*

V.

Nondum per fidem & Baptiſmum regeneratis, vult per
hæc Apoſtolus animum addere, (quod ex verbis eius eſt per
ſe manifeſtum) nõ christianorum fouere peccata. Propoſitum
autem Chriſti in priori hoc aduentu fuit, omnes homines, (cre-
dentes tamen & obediētes) originis peccato, alijsq; delictis
mundare, iuſtosq; efficere, & iuſticiam conſeruantes, ad æter-
nam gloriam perducere. Poſt baptiſmum verò peccantibus,
quamuis ob maiorem ipſorum ingratiitudinem, difficiliorem ſe

Matth. vlt.

Ioan. 1.

Heb. 6. 10.

Matth. 18. Ioan. 20

Aug. de verbis

Apoſto. ſer. 8. 9.

Concil. Triden.

ſeſſ. 5. Decret. de

pecca. originis.

& ſeſſ. 7. can. 13.

præbeat, non tamen negauit penitentiæ tabulam, qua ſalvi
eſſe poſſint. Quod autem Auguſtinus ex his ijsdem verbis col-
ligit, etiam paruulis Baptiſmum, tanquàm peccati remedium
relictum eſſe, veriſſimum eſt, & fide Catholica credendum,
propter traditionem Apoſtolicam, & generalem Eccleſiæ con-
ſenſum.

R E S P O N S I O.

Non

NON apri cultos hortos fœdus vastant, quam hoc Pauli dictum Iesuitæ. Id enim cum sit omni spiritali consolatione plenissimum, & contra dubitationē diffidentiamq; de Dei gratia validius nitatur, quam quisquam locus alius, nihilominus tamen Sceptici isti nostri Theologi, quoquo modo possunt, torquent & retorquent, ne in Christianis plenam fidei certitudinem admittant, sed dubitationis semper quosdam aculeos in credentium animis relinquant. Dicunt enim, Apostoli verba non ad Christianos pertinere, quorum peccata Paulus fouere nolit, (placuit enim eis vilitata hypocritarum calumniæ, qua nos sine causa grauant) sed pertinere ad eos, qui nondum per fidem & baptismum sint regenerati, quibus Paulus animum velit addere, ne desperent, se aliquando conuerti, & in gratiam recipi posse. Hanc & non aliam sententiam ex verbis Iesuitarum colliget, quicumq; ea diligenter ponderauerit. Putas ne autem amicissime Lector, istis Theologis aliquid esse sani cerebri, & illæ sæ memoriæ? Nam in fine præcedentis Positionis dixerunt, legem nouam iustis tantum positam esse; nunc in principio huius Theseos dicunt, hæc verba: Fidelis sermo, &c. quæ sunt ipsissimum Euangelion seu Lex noua, pertinere ad iniustos, nõdum per fidē & Baptismum regeneratos. Cum igitur quæ modo destruxerant, ea rursus ædificent, nonnè vertiginem & insaniam produnt? Iam ridiculum est, quòd iniustis & nondum renatis animum addere malunt ad conuersionem, quàm renatis & conuersis ad perseverantiam; quasi vel illis certius promissa esset Dei

gratia quam his: vel hi minus possent & deberent
 sperare quam illi. Absurdum etiam est & impium,
 cum Christus sit propitiatio pro peccatis totius
 mundi, satisfactionem eius, & quod hanc adnuntiat
 Euangelion, ad certorum duntaxat hominum peccata
 restringere. Aut ita ne delirant Iesuitæ, ut
 Christianos per fidem & Baptismum regeneratos
 non amplius peccatores esse putent: verum hoc si
 1. Ioan. 1: sentiāt, & seiplos & alios fallunt, & veritas in ipsis
 non est. Quid opus est argumentis pluribus? ipsa
 tantum Apostoli verba excutiamus: Si certus &
 fidelis est sermo. Num propter impios tantum certus
 & fidelis erit, propter pios autem incertus & infidelis?
 Sed hoc ne ipsa quidem dixerit insania. Si hic
 sermo omni acceptione dignus est: num ut ab impijs
 tantum accipiatur, dignus, ut à pijs vero, indignus
 erit? Sed ne furiarum quidem furor hoc protulerit:
 omnis enim acceptio, certè Christianorum est
 etiam seu regeneratorum acceptionem complectitur.
 Et si Iesus Christus venit in hunc mundum, certè
 propter Christianos et renatos etiam venit, nisi quis
 hos è mundo velit relegare, eisq; nullam mundi
 partem aut portionem relinquere. Quod si pars mundi
 sunt, ut omnino sunt, certè Christi etiam Euangelion
 ad eos spectat. Ac si propterea venit Christus, ut
 peccatores saluos faceret, nonne etiam Christianos,
 qui peccatum usq; ad mortem in se habent, saluos
 faciet? Denicq; Paulus non dicit: Quorum ego
 primus fui, sed: Quorum ego primus sum. En, non loquitur
 de se nondum regenerato, sed iam dudum conuerso,
 & non tantum Christiano, verum etiam

etiam Apostolo factò: vt clarè ostendat, Euangelion ad omnes omnium ordinum & ætatum homines pertinere, ac gratiam Dei & salutem in Christo omnibus peccatoribus offerri, modò hunc fidelem & certum sermonem omni acceptione dignum iudicent, & vera, certaq; fide sibi applicent. Peccatores sanè non vnus sunt generis. Alij enim sunt hypocrite, qui faciunt quidem honesta opera, sed meritis horum operum iustos se ac sanctos iudicant. & hi sunt peccatores longè maximi, quamuis putent se sanctissimos. Alij publicè ducunt turpem & flagitiosam vitam, qui idcirco istis prioribus sunt curabiliores, quòd ad agnitionem peccatorum facilius possunt adduci. Alij sunt, qui territi horrore peccatorum & mortis, nihil nisi interitum suum vident, qualis erat Petrus, cum post abnegatum Christum in amarissimas lachrymas prorumperet. Alij deniq; sunt peccatores, qui & agnoscunt peccata sua, & in Christum credunt, & ex fide in nouitate vitæ ambulant. Hos certè omnes suscepit Christus vocandos ad pœnitentiã & saluandos, si in ipsum credant. Ad hos omnes pertinet aurea Pauli sententia: Fidelis sermo, &c. Sed hoc est, inquit Iesuitæ, Christianorum peccata fouere. O Satanicam calumniam & blasphemiam. Ita ne optimè loquendi & viuendi Magister Christe, peccata hominum fouebas, cum diceres: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua: cum quasi sublato signo laborantes & oneratos omnes ad te vocares, teq; illos refecturum promitteres? Ad te igitur, & ad sermonem tuum

missus, hoc est, non modò fidelem, sed etiam fide acci-

F iij piendum

piendum (hoc enim *misericordiam* sonat) prouocamus : & ut fidem nostram à dubitatione , ad quam caro per se prona est , subinde liberares , & Spiritu sancto tuo in nobis confirmes & obsignes , tuiq; verbi honorem à Iesuitarum probris vindices , suppliciter oramus .

Porro quod Iesuitæ inter peccata ante Baptismum & post Baptismum ita distinguunt , quasi Christus post Baptismum peccantibus difficiliorem se præberet , quàm ijs qui ante Baptismum peccant : figmentum est cerebri eorum . Nusquam enim legimus Christum *DIFICILEM* esse ad ignoscendum peccatoribus resipiscentibus : imò vero contrarium legimus , eum ouem amissam indefesso studio querere , & inuentam humeris reportare : & filio perduto obuiam procurrare , in amplexum eius ruere , atq; desolculari : et peccatori non septies , sed septuagies septies remittere : deniq; nullum modum aut finem misericordiæ gratiæq; suæ erga resipiscentes statuere . Maligne igitur ostium gratiæ claudunt Iesuitæ , dum Christum difficiliorem se præbere fingunt , & interminatam misericordiam , certis quasi limitibus circumscribunt . Et cum ad marginem testimonia ex Epistolæ ad Heb. 6. & 10. capite apponant , quæ à Nouationis ad negandam lapsis veniæ spem detorquebantur , Nouatianismum quendam in Ecclesiam reducere moluntur . Dicemus igitur illis , quod Constantinus Imperator in Nicæna Synodo , reprehensens arrogantiam Aueshij Nouatianorum Episcopi dicebat : Scalas admouete , & soli in cælum ascendite , quoniam vos sine peccato esse falso fingitis . Ad vos autem Iesuitæ & vestri ordinis homines desperatos

ratos Monachos & Sacrificulos, illa ad Hebræos tonitrua propriè pertinent. Vos enim ab integro et quotidie vobismetipsis filium Dei in Missa crucifigitis, & ludibrio exponitis, & sanguinem testamenti conculecatis, & aliam pro peccato hostiam, quam eam solam, quæ in cruce oblata est, quæritis. Itaque nisi ad solam cruentam passionis Christi victimam confugietis, non ultra pro peccatis vestris alia reliqua erit hostia, sed formidabilis quædam expectatio Iudicij, & ignis vehementia, qui devoraturus est aduersarios. Cæterum, qui in merito crucis & passionis Christi adquiescunt, & siue ante siue post Baptismum per fidem ad Christum confugiunt, in eiusque vulnera (vt cum Bernharδο loquamur) sese abscondunt, hi quotuncq; & quantiscuncq; peccatis onerati fuerint, obuijs (quod aiunt) vlnis à Deo Patre & Filio & Spiritu sancto, & ab omnibus angelis eius excipiuntur, ac in familiam Dei iterum cooptantur. Nam vt sine Christo & extra Christum nulla est salus, ita vicissim in Christo, & ijs, qui per fidem Christo sunt insiti, nulla est condemnatio. In summa, credimus remissionem peccatorum & ante & post Baptismum, & non à difficili Iudice, sed à facili patre, et charissimo fratre, & clementissimo seruatore. Vaeleant igitur Iesuitæ cum suo difficili Christo, talem enim in scripturis non inuenimus, qui de seipso ait: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem & contradicentem. Si ad populum non credentem & contradicentem, quanto magis ad populum credentem & adsentientem? Sed quia Iesuitæ ipsi vident, sese cum suo difficili Christo, extra mes-

Esa. 65.

tas

tas Christianismi delatos, gradum sistunt, & pedem referre incipiunt: Non tamen (inquit) negavit poenitentiae tabulam, qua salui esse possint. Rectè quidem hoc, si à rectis diceretur: sed ab impijs egreditur impietas, & peruersi peruerse agunt & loquuntur. Fingunt enim hypocritae talem poenitentiam, in qua meritis bonorum operum peccata nostra expiantur. Et hanc poenitentiae tabulam, qua veluti Charontis cymba Stygiam paludem transnauigare volunt, ex tribus asseribus compingunt: Contritione, Confessione, Satisfactione, & hoc sensu dicunt Iesuitae, poenitentiae tabula nos saluari posse. Haec autem est extrema impietas, fictae poenitentiae, fictis operibus id tribuere, quod soli Christo conuenit. Neque enim alia ratione per poenitentiam saluamur, nisi quia fide, quae altera poenitentiae pars est, Christum adprehendimus, cuius iustitia nobis ita imputatur, ut & nos iustificemur, hoc est, non quidem in hac vita perfectè re ipsa in nobis iusti fiamus (ut Iesuitae somniant) sed tamen coram iudicio Dei iusti pronunciemur, & à nostra iustitia absoluiamur.

Cæterum, quod in fine huius conclusionis adserunt, infantes baptisandos esse, & in baptismo remitti eis peccata, planè adsentimur. Sed quòd Pædobaptismum nullis alijs rationibus & argumentis firmiter, quàm traditione Apostolica, & generali Ecclesiae consensu, id verò Christianis, nedum Theologis Doctoribus indignum est: & Anabaptistis ad blasphemandum ampla fenestra aperitur, si fundamentum Baptismi infantium, tantum in *hypocritis* traditionibus & consensu Ecclesiae, non

non etiam expressis scripturis collocetur. Nos vero, etsi hac in parte traditionem Apostolorum & Ecclesiae consensum magnificimus, tamen firmiter tam venerandum Sacramentum munire solemus. Nam praeterquam quod in veteri testamento circumcisi si sunt infantes, in cuius Sacramenti locum Baptismus successit, Christus disertè omnes gentes, quarum magna pars sunt infantes, baptizari iubet, ipse semet suavisimè pueros ad se vocat, vultque ut sinamus paruulos ad eum venire. Veniunt autem ad eum & offeruntur ei in Baptismo, de quo Esaias etiam vaticinatus est: *Afferent (inquit) filios tuos in vlnis, & filias tuas super humeros portabunt.* Adhuc Christus paruulis regnum caelorum promittit, ad quos autem pertinet promissio, ad eosdem & signum promissionis pertinet. Praeterea Apostolos integras familias (quae raro paruulis carent) baptizasse constat. Et Paulus Ecclesiam (huius autem magna pars sunt infantes) à Christo mundari asserit lauacro aquae per verbum. Denique cum certum sit, infantes, utpote in peccatis conceptos & natos, regeneratione non minus indigere quam adultos, & Baptismus sit lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, necessario sequitur, eos baptizandos esse: praesertim cum Christus clare & serio pronunciet: *Amen, amen dico vobis, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei.* Nisi ergo infantes vltro priuare regno caelesti velimus, à Baptismo nequaquam excludemus. His & similibus argumentis ac testimonijs scripturae Baptismum paruulorum constanter defendimus, postea

Col 2. Matth. 28

Mar. 16.

Mar. 19.

Esa. 49.

Ephes. 5.

Tit. 3.

Ioan. 3.

vero tanq̄ historicum testimonium non gratatim, imò grato animo amplectimur Origenis, Augustini, & totius piæ vetustatis suffragia, quæ ab Apostolorum temporibus ritum baptizandi infantes in Ecclesia viguisse testantur. Tantum hoc cauemus, ne parietes & tectum fundamēti loco substruamus, quod à Iesuitis absurde factum liquet.

IESUITÆ.

Ut milites in illis bonam militiam, habens fidem & bonam conscientiam.

VI.

Vt non satis est militi, non dico ad coronam, sed neq̄ ad stipendium merendum, sacramento militiae obligatum esse, ac stationem à Duce assignatam habere, si militare contemnat disciplinam, & ociose eradat, dum est cum hoste confligendum, ita nec Christiano viro sufficit, baptismi Sacramentum suscepisse, habere fidem, & in aliquo gradu positum esse, si ea negligat, quæ Lex Christi præcipit, & susceptæ vitæ ratio postulat, quod est bona conscientia carere. Si enim sola fides sufficit, cur Apostolus Christianos ad militiâtories animat & armis varijs instruit?

RESPONSIO.

Nihil est magnopere, quod in hac Thesi reprehēdamus, nisi quod calumniâ nobis impingūt, quasi fidē doceamus inanem et mortuam, quæ fructu bonorum

bonorum operum careat: quasi item SOLAM fidem ad totam vitam Christiani hominis sufficere arbitremur. Sed plus millies à nostris demonstratum est, nec fidem veram posse esse sine operibus, neq; vnq̃ solam esse, sed tamen solam iustificare, non alia ratione quam quia sola est idoneum instrumentum apprehendendi & applicandi Christum cum suis meritis. Et licet ad iustificationem hominis coram Deo, SOLA, SOLA, inquam, fides, hoc est, exclusis operum meritis sufficiat: tamen ad totam vitam hominis Christiani, & conuersationem eius in his terris inter homines, nequaq̃ sufficere: quia fides quidem cum Deo agat, charitas autem cum proximo: & quæ fidei manu homo à Deo acceperit, eorum fructus altera manu charitatis inter homines distribuat. Particulam autem, SOLA, qua in doctrina iustificationis vtimur, nō ipsi sinximus, sed ex equipollētibus Pauli phrasibus didicimus, hausimus, arripuimus, expressimus. Quid enim aliud est? Arbitramur fide iustificari hominem, ABSQ;VE operibus legis. Et denuo: Ei qui NON OPERATUR, sed credit in eum, qui iustificat impium, imputatur fides sua ad iustitiam. Et alibi: Scimus non iustificari hominem ex operibus legis, NISI per fidem Iesu Christi. Et rursus: GRATIA estis seruati per fidem, idq; NON ex vobis, Deū donum est, NON EX OPERIBVS, ne quis gloriatur. Quid, inquam, hæc aliud sibi volunt, quam, SOLA fide hominem iustificari? Imò, si quis rem exactius consideret, videbit Paulinas loquutiones opera fortius negare & excludere ex iustificatione, quam nostram particulam, SOLA, qua ideo

etiam libentius utimur, quod vetustis Patribus vstitatam fuisse scimus. Nam neq; Origeni, Athanasio, Hilario, Ambrosio, Basilio, Hieronymo, Chrisostomo, Hesychio, Arnobio, Sedulio, Theophylacto, Haymoni, Bernhardo displicuit: neq; Glossa ordinaria, Thomas Aquinas, Lyra, Bonaventura, Erasmus Roterodamus, & Iacobus Sadoletus abhoruerunt.

I E S V I T Æ.

Quam quidam repellentes, circa fidem naufragauerunt.

VII.

Igitur qui bonas actiones contemnendo, & prauas admittendo, bonam repellunt conscientiam, viam ingrediuntur periculofam, in qua mirum non est, si fidei naufragium faciant. Horum è numero sunt Hymenæi, hoc est, nuptiales & voluptuarij homines, maxime qui contra fidem Deo datam, hodie nupturjunt: Sunt & Alexandri, nempe arrogantes, & contentiosi homines. Nec leuiter attingendum, quod Apostolo Fides similis est naui: vt enim nauis ita est ad merces vehendas necessaria, vt illis vacua esse possit, nullamq; domino perilitatem adferre, sic & fides necessaria quidem est, ad bonas actiones inferendas in cælum, sine illis (otiosa tamen & inuisibilis) esse potest.

Heb. 11.

1. Cor. 13.

Iac. 2.

R E S P O N S I O.

In

IN hac assertione quis non rideat intempestiuam
 & insulsam allegoriã de Hymenæis & Alexandris? quis nõ detestetur Iesuitarum licentiã, qui,
 quasi ex professo scripturã ludibrio habeant, sensus
 alienissimos fingunt? Sic solent tenebrarũ filij tene-
 bras luci inferre, & scripturas non maiori reuerens-
 tia, quã fabellas Æsopicas tractare. Vbi iam il-
 le, quas toties crepant, Patrum interpretationes?
 vbi sunt, qui per Hymenæos nuptiales, per Alex-
 andros arrogantes intelligunt? Dilingæ sunt, Ies-
 uitæ sunt, pileati sunt, mox mitrati, & Galeras
 ti, & Thiarati futuri sunt. Nunquid hoc sufficit? Sit
 pro ratione voluntas. Sed disperdat Dominus vni Psal. 11.
 uersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Qui
 dixerunt, linguam nostram magnificabimus, labia
 nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est?

Non minus inconcinna est similitudo de nauis
 mercibus vacua, & fide vacua operibus. Nam in hac
 Metaphorica loquutione (circa fidem naufragium
 facere) perspicuum est, fidem non nauis, sed mercis
 bus quæ nauis uehuntur, quarumq; in sæuis tempe-
 statibus sæpè iactura fit, comparari. Sed esto sanè,
 sit fides nauis, sit nauis mercibus vacua? quid inde
 aliud consequitur, quã esse quandam fidem, cum
 qua non necessariò sint coniuncta bona opera, quas
 lis est fides miraculorum, de qua Paulus 1. Corint. 13.
 qualis est fides historica, quam & dæmones habent,
 sed contremiscunt. Hanc fidem bonis operibus car-
 rere qui negarit, inter nostros scimus neminem: qui
 affirmarint, plurimos nouimus. Fides autem qualis
 & à Paulo ubiq; & ab autore Epistolæ ad Hebr

braos cap. u. describitur, vt bonis operibus nunci
est vacua, sed semper pragnans & foecunda: ita na
ui mercibus onusta rectius quam vacuae compara
tur. Vt tamen nauis non quia mercibus referta est,
sed quia prudēter gubernatur, & certum littus pro
positum habet, ad portum defertur: sic fides, nō quia
operum ferax est, sed quia à Spiritu sancto, secun
dum verbi diuini gnomonem ad vnum Christum
dirigitur, nos ex huius mundi (qui à Chrysofomo
πολυπλάτης πύλας dicitur) procellis & tempestatibus ad
exoptatissimum aeternae salutis portum euehit.

I E S V I T Æ.

*Quos tradidi Sathanae, vt discant non
blasphemare.*

VIII.

Deu. 17. Anther.
Ponti. et martyr
2d Episcopus
prouinciae Be.
thicae. Cypri. li.
1. epist. 11. Aug.
quest. super deu.
li. 5. ca. 39. Matt.
18. 1. Cor. 5.
2. Thef. 3. 1. Io. 1.
Can. Apost. 10.
Calixtus Pont.
martyr epist. ad
oēs Epif. Galliae.
Vrb. Pon. mar.

*Vt Synagoga vetus à Deo potestatem habuit, illos occis
dendi, qui Sacerdoti obedire renuissent, ita Christi Ecclesia
(testibus Anthero, Cypriano, & Augustino) ab ipso auctori
tatem habet eos tradendi Sathanae, vel à communione catero
rum fidelium praecidendi, qui leuiali peccato, praesertim haeresi,
contumaciam addiderint. Huius autē animaduersionis finis,
non tantum est peccantis salus, sed & publica veritas Eccle
siae, cuius partes, vt vnus possunt contagione viciari, ita v
nius supplicio in officio conuineri. Qui verò Ecclesiae potestas
tem hanc impudenter negat aut contemnit, is dignus est, qui
eius censura notatus, in potestatem veniat Sathanae, atq; ab
omnibus exhibetur, tanquam qui cum sacris literis, cum*
Apostolo

*Apostolica traditione, cum Ecclesie catholicae consuetudine, epist. de comuni
 & cum recta ratione pugnare velit.* vita & obl. Leo
 primus epi. 87.

Tertul. in Apolog. aduer. gent. c. 39. Orig. hom. 2. in lib. Judic. Ambros. in Psal.
 118. Hierony. in cap. 18. Matth. Chrysof. hom. 5. in hanc epist. & hom. 15. in 1. e-
 pist. ad Cor. Conc. Carthag. 4. c. 72. Bracaren. 1. c. 23. Gangren. integre. Trident.
 sess. 25. Decret. de. reformat. c. 2.

RESPONSIO.

Veram Ecclesiam habere potestatem excom-
 municandi præfracte sceleratos & pertinacis-
 ter hæreticos, apud nos extra omnem est controuersiam
 positum. Fines etiam eosdem, quos Iesuitæ, statuis-
 mus: videlicet, peccatoris conuersionem & salutem,
 ac cæterorum membrorum Ecclesie vtilitatem, vt
 homines communi facti de iudicio Dei contra pec-
 cata, Deum magis timeant & innocenti, ac intentio-
 ri cura à peccatis absterneant: quibus & tertium ad-
 dere solemus, ne nomen Dei & Ecclesie male audis-
 at inter gentes seu incredulos, quasi Ecclesia Christi
 sceleratorum esset hominum colluies. Neque in hoc
 dissentimus, eum, qui Ecclesie potestatem hanc sper-
 nit, dignum esse qui seueritatem eius facti ipso ex-
 periat. Sed de hoc controuertitur, quæ nam Ec-
 clesia potestatem habeat excommunicandi? Num
 ea, quæ malignantium dicitur, qualis est Ecclesia
 Pontificia: an verò ea, quæ quia verbum Christi sin-
 cerum & incorruptum amplectitur, & Sacramentis
 legitime vtitur, vera est & germana Ecclesia, &
 sponsa Christi in scripturis appellatur: qualis nostra
 est per Dei gratiam à Papisticis sordibus repurgata
 Ecclesia.

Ecclesia. Non enim est obscurum, quomodo Papa ad se solum, & vinctam, rasamq; suam cohortem rasperit excommunicandi potestatem, cum sit toti Ecclesie Christi tradita, nisi quod ordinis gratia, per quosdam delectos administrari debet. Nec ignotum est, quomodo excommunicationem commutarint in civilem potestatem & exactiorem, qua homines propter debita pecuniaria, aut alias politicas causas excommunicarunt, & ad solutionem coegerunt. Qualia pecuniarum aucupia & torturas, Officiales, nobile prædonum genus, in regno Papistico exactius norunt, quam suos ipsorum vngues & articulos. Hac eadem potestate Pontifices Romani ad augendam & stabiliendam suam tyrannidem, ad exercendas & explendas suas profligatissimas libidines, crudeliter, & flagitiose sunt abusi, abdicatis imperio, & omni dignitatis gradu deiectis, et ad putridissimorum pedum suorum oscula detrusis præstantissimis Regibus atq; Imperatoribus. Quæ fraudes, quæ mille flagitiorum species, posteaquam illucescente Euangelio Christi detectæ, & in apricum solem productæ sunt, iam illa iniusta & bruta excommunicationis fulmina à Papisticis Salmoneis vibrata, & contra innocentes Christianos emissa, non magis quam puerorum crepitacula extimescenda sunt: pñsq; omnibus illud cum Davide dicendum: Maledicant illi, tu verò benedicas Domine, ac illud Christi sedulo cogitandum: Alienos à Synagogis facient vos, sed & tempus veniet, vt quisquis interficiet vos, videatur cultum præstare Deo, & hæc facient vobis, quia non nouerunt neq; Patrem neq; me.

Psal. 109.
Ioan. 16.

IESVITÆ.

EX SECVNDO CAP.

Qui vult omnes homines saluos fieri.

Vult equidem Deus, si simplicem eius, vel, (vt Damascenus loquitur) antecedentem voluntatem spectes, omnes homines saluos fieri: si autem, postquam quosdam sibi obtemperantes, quosdam autem repugnantes videt, quid velit, expendas (quæ voluntas ab eodem dicitur consequens) illos quidem beare vult, hos verò tanquàm iustus, ad supplicium damnare. Quare dura videtur eorum sententiã, & his verbis Apostoli, & plarissq; Patribus contraria, qui Deum sine vlla peccati vel solius Originalis præcognitione, hac causa quosdam ad damnationem destinasse ferunt, vt iustitiam suam manifestam reddat.

I.
Damas. li. 2. c. 29Amb. Chriftost.
Theophil. cum
aliis in hunc locum, & alibi.

RESPONSIO.

ET si Damasceni interpretationem non prorsus rejiciendam censemus, quemadmodum nec Scholasticorum distinctionem de voluntate signi, id est, significata in verbo: & voluntate beneplaciti, hoc est, absoluta & efficaci, cui nemo potest resistere: tamen ex aliorum similium locorum collatione, & ipsa Paulini contextus serie, commodiorem & aptiorem sensum proferre possumus, videlicet, quòd Paulus non de singulis hominum personis, sed de omnibus hominũ ordinibus loquat, hoc est, vt veteres loquebantur, non de singulis gene-

Aug. in Enchiri.
ad Lauren. c. 109,H
rum

rum, sed de generibus singulorum. Præceperat enim Paulus Timotheo solennes in Ecclesia preces pro Regibus & Principibus concipere. Cum autem absurdum non nihil videretur, orationes ad Deum fundi, pro genere hominum propè tum temporis deplorato, quia non tantum à Christi corpore alieni erant, sed ad regnum eius opprimendum totis viribus enitebantur, subiicit, acceptum id esse Deo, qui velit omnes homines saluos fieri: quo nihil aliud significat, quàm, nulli hominum ordini viam ad salutem præclusisse: sed gratiam suam in Euangelio ita cõmuniter omnibus offerre, vt nullum eius expertem esse velit, cuiuscunq; status sit & conditio nis, modò ille seipse ab vniuersali promissione Euangelij non excludat, & tam benignè oblatam gratiam nõ ingrâte respuat. Quid? quod verbum *saluari*, vel, (vt Latini loquuntur) seruari, non semper significat æternam salutem consequi, sed sapius pro generali illa rerum omnium conseruatione & sustentatione accipitur? vt Psal. 35. Homines & iumenta saluabis Domine. Et hanc solutionem infra Paulus ipse nobis in manum præbet, inquit: Speramus in Deum viuum, qui est saluator omnium hominum, maximè fidelium, id est, omnibus benefacit, fouens vitam, gignens fruges, seruans totum genus humanum, maximè verò iuuans Ecclesiam, in qua non solum corpora fouet, sed etiam largitur æterna bona. Sic hoc loco: Deus vult omnes homines saluos fieri, ad generalem totiùs humani generis conseruationem & sustentationem referri potest: sicut Lutherus reddidit: **Gott will / das allen Menschen**

Menschen geholfen werdt. Et, ad agnitionem veritatis venire, hoc ad fideles, qui in æternum saluabuntur, pertinet. Ita optimè hic locus cum illo altero congruit: Deus est saluator omnium hominum, maximè fidelium. Certè vtramcunq; harum duarum interpretationum sequaris, neutra est impia, neutra à Pauli mente aliena: vsq; adeò semper & vbiq; verum vero consonat. Hoc enim simpliciter & constantissimè verum est, Deum sua natura, & suo ingenio nihil aliud quàm saluatorem, imò ipsam etiam salutem esse. Quòd autem quibusdam hominibus, propter eorum ingratitude saluator non est, sed iudex & damnator, id nulla Dei, sed hominum culpa accidit, qui, quod Deus benignissimè offert, ipsi ingratisimè repellunt, & ceu pedibus detrudunt.

Paradoxon eorum, qui Deum sine vlla vllius peccati præcognitione, hac causa quosdam ad damnationem destinasse ferunt, vt iustitiam suam manifestam reddat, à nobis non est profectum, ideoq; id suis authoribus defendendum relinquimus. Nā de vasis ad interitum apparatus, nos ita sentimus, Deum non facere talia, sed inuenire talia, & cum nihil honoris eis debeat, relinquere ea qualia inuenit: vt autem ijs ad nominis sui gloriam, potentiam, & iustitiam declarandam. Vasa autem misericordiae Deus non inuenit, sed creat talia, gratuito favore, quibus notitas faciat diuitias inexhauste bonitatis ac misericordiae suae. Cur autē alios tales relinquat, quales inuenit, iniustos nimirū & perditos: alios autē in iniustitia & perditione inuentos, nō relinquat, sed ad iustitiā regeneret, & ad salutē æternam præparet, nō cur

Rom. 11. riosè scrutamur, sed cum Paulo profunditatem di-
 uitiarum, & sapientiæ & cognitionis Dei, & inscruta-
 bilia iudicia & imperuestigabiles vias eius humis-
 liter admiramur, & piè veneramur. Neq; enim oculus
 noster propterea malus esse debet, quia ille bonus
 est. Nonne enim ei liberū est, vt debitas pœnas
 aut iuste reddat, aut misericorditer donet? An autem
 debitor creditorē iniquitatis arguere, si alteri
 donans, ab altero quod debebat exegerit? Si ergo
 inter contractus hominum, nullus ex hoc præ-
 scriptioni locus est, vt à se dicat debitor iniuste exigi,
 quia sit alteri debitori ab eodem quod debebat
 creditore donatum: quis in tantam insaniam profanæ
 vocis erumpat, vt iniustitiæ Deum arguat, si
 vni indebitam donauerit gratiam, alteri reddiderit
 debitam pœnam? Ergo (vt rectè Augustinus mon-
 et) misericordiam Dei in his qui liberantur, & veritatem
 in his qui puniuntur, sine dubitatione credamus,
 neq; inscrutabilia scrutari, neq; inuestigabilia
 vestigare conemur.

Aug. de Prædest.
 & gratia, ca. 2.

Aug. lib. 1. de bo-
 no Perseuerantia
 cap. 11.

I E S V I T Æ.

*Unus mediator Dei & hominū Christus
 Iesus, &c.*

II. *Vox usitata, quæ à nostro interprete mediator, à Tertulliano
 sequester vertitur, quamuis singulari modo soli conueniat
 Christo, vel quòd ipse solus diuinæ humanæq; naturæ particeps
 sit, ideoq; per se mediator, vt Tertullianus, Chrysostomus, Am-
 brosius,*

Tertul. li. aduer.
 Praxean. & de

brofius, Theophylactus, & Cyrillus aiunt: vel quòd solus ipse refurrectione car-
 nos omnes redemerit, vt Leo Pontifex, Epiphanius, Ambro- nis.
 sius, Hilarius, Augustinus, & Cyrillus, imò ipfemet Apostolus Chryfoft. hom.
 affirmat: tamen quòd alijs sanctis, (diuerfa quidem ratione) 7. in hanc epist.
 tribui possit, non solum ex eius Etymologia constat, sed etiam in eandē. Cyril.
 ex verbis illis Mosi: Ego sequester & medius, fui inter vos & in Ioan. li. 3. c. 9.
 Deum. Quare perperam Hæretici detorquent verba hæc, ad & li. 11. ca. 34. &
 sanctorum intercessionem & patrocinium negandum. lib. 1. de Trinit.
 Leo sermo. 12. de
 passi, domini, Epiph. hæref. 34. & 83. Amb. lib. 7. in Lucam, Hilarius in Matth.
 cap. 14. August. ad Bonifac. lib. 4. ca. 4. Deut. 5.

RESPONSIO.

Vetus illa Sophistarum & rancida distincti-
 cula inter Mediatorem redemptionis Chris-
 stum, & mediatores intercessionis, sanctos mortuos,
 locum apud Christianos habere non debet. Nam
 cum Ioannes dicat: Si peccauerimus, aduocatū nos
 habere apud Patrem Christum Iesum, & Paulus se
 dentem ad Patris dexteram etiam pro nobis inter-
 cedere affirmet, non temporariam certè, sed pe-
 tuam illi intercessionem assignant, quam nunquā ad
 alios reijciat, sed ipfemet ea, cum fideliter tum cons-
 tanter defungatur. Et cum hoc loco Christus vnus
 cus Dei & hominum mediator nuncupatur, an non
 ratione precū & intercessionis mediator dicat? Ita
 sanè cōtextus postulat: nā paulo antè deprecationū,
 obsecrationū et interpellationum meminerat Apo-
 stolus. Postquā igit pro omnibus hominibus interces-
 dendum esse præfatus est, nunc in eius sententiæ

Aug. lib. contra
Parmeni. 2. ca. 8.

1. Cor. 12.

Rom. 12.
In Psal. 94.

confirmationem subiungit, vnum esse omnium Deum, & vnum mediatorem. Neque verò aliter interpretatur Augustinus, cuius hæc sunt verba: Homines Christiani inuicem se commendant orationibus suis. Pro quo autem nullus interpellat, sed ipse pro omnibus, hic vnus verusque mediator est. Paulus Apostolus, quancumque sub capite præcipuum membrum, quia tamen membrum erat corporis Christi, & nos uerat, non per figuram in interiora veli ad sancta sanctorum, sed per expressam & firmam veritatem in interiora cœli ad sanctitatem non imaginariam, sed æternam, in traile maximum & verissimum sacerdotem Ecclesiæ, se orationibus fidelium ipse quoque commendat. Nec mediatorem se facit inter populum & Deum, sed rogat ut omnia corporis Christi membra inuicem pro se orent, quoniam inuicem sollicita sunt membra, & si patitur vnum membrum, reliqua compatiuntur. Ac sic membrorum omnium adhuc in terra laborantium mutua pro se inuicem orationes ascendunt ad caput quod præcessit in cœlum, in quo est propiciatio pro peccatis nostris. Nam si esset mediator Paulus, essent utique & reliqui Apostoli. Ac si multi mediatores essent, nec constaret ipsius Pauli ratio, qua dixerat: Vnus enim Deus, vnus mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, in quo & nos vnum sumus, si seruamus veritatem fidei in vinculo pacis. Idem Augustinus a se libi: At verò sacerdotem (inquit) si requiras, super cœlos est, vbi interpellat pro te, qui in terra mortuus est pro te. Et mox: Sanctuarium cœli ingressus ad consummationem usque seculorum solus populi
eminus

eminus in atrio residentis vota ad Deum refert. Et Lib. de Isaac & Ambrosius: Ipse (inquit de Christo) loquens, os nostrum anima-
 strum est, per quod Patri loquimur: oculus noster, per quē Patrem videmus: dextera nostra, per quam nos Patri offerimus, quo nisi intercedente, nec nobis nec sanctis omnibus quicquid cum Deo est. Hæc illi. Ridiculum autem est, quod Iesuitæ exemplum Moïsi, qui dum in his terris superstes esset inter Deum & populum, sequester esse solebat, ad mortuorum sanctorum intercessionem detorquent, cum de his dicatur, Abraham nesciuit nos, & Israël ignorauit nos. Cæterum, vt maxime sanctos mortuos suo quodam modo in cœlis coram Deo pro nobis orare fateamur, eos tamen vt inuocemus, nec ullum mandatum in sacris literis præcipit, nec promissio allicit, nec exemplum monet. Quomodo inuocabunt (inquit Paulus) in quem non credunt? Non est autem in sanctos credendum, Quomodo igitur essent inuocandi? Et cum necesse sit, vt qui inuocatur, sit scrutator cordis (oratio enim est eleuatio mentis ad Deum) non debent sancti inuocari, quia non sunt cordium scrutatores. Iam quæ à nostris ex Ambrosio, Augustino, Epiphano, alijsq; Patribus contra sanctorum vel intercessionem vel certe inuocationem adferri solent testimonia, vulgo ita sunt nota, vt repetere illa pigeat. Lectorem igitur ad scripta nostrorum præceptorum remittimus, & vt tot allegationes Iesuitarum in margine positas sanctorum patrociniò nihil patrocinari cogitet, monemus, quod & supra in Præfatione monuimus: & nunc ordine ac sigillatim ex testimonijs Patrum, quot quidem.

Esa. 63.

Rom. 10.

quidem ad manum habemus, monstrabimus.

Tertullianus libro aduersus Praxean. Apostolus (inquit) Dei & hominum appellans sequestrem, vtriusque substantiæ confirmauit.

Idem lib. de resurrectione carnis dicit: Christum esse sequestrem Dei atque hominum, ex vtriusque partis deposito sibi commisso. Et consolatione plenissimum est, quod de Christo ait: Carnis quoque depositum seruat in semetipso, arrhabonem summæ totius: sed de sanctorum intercessione, ne gry quidem.

Chrysostomus in hunc locum docet, Christum ideo habere duas naturas, vt verè possit esse mediator. De intercessione autem sanctorum, nullum habet iota.

Cyrillus in Ioannem lib. 3. ca. 9. inquit: Nam quoniam prudenter maiora illa videre ac audire populus recusabat, quæ magnitudine visionis intolerabilia illi fuerunt, mediatio Moseos, cuius ministerio diuina præcepta populo deferebantur, tunc intercessit. Quæ res FIGVRABAT MEDIATOREM DEI ATQVE HOMINVM, qui natus ex muliere propter nos, Dei patris voluntatem notam ei vt filio, vt sapientiæ Dei, voce humana, vt verè homo, nobis patefecit. Et paulò post: Mediatio igitur Mosis inter Deum & Iudæorum populum mediatoris Christi figura erat, sed illa quidem ministri modo adhibita, seruilis fuit: libera verò hæc Christi & mystica. Mediator enim hominum atque Dei factus, verè vtriusque naturam attingit, &c. Hactenus Cyrillus. Sed quid hæc ad Papisticam sanctorum intercessionem?

Idem lib. 11. in Ioan. cap. 34. Vnum enim mori oportuit,

portuit, sufficientem pro vita omnium redemptorē,
 vt & mortuorum & viuorum imperium acciperet.
 Ne quis illud RIDICVLVM verum esse putaret, Ap-
 postolorum mortem ad destructionem interitus a-
 liquid contulisse, cum liberatis enim ab interitu,
 etiam Apostoli iure connumerantur. Vnius enim
 nobiscum illos naturæ fuisse constat, in quos imperi-
 um mors suum exercuit: Solus ergo qui ex viuo Pa-
 tre est, pro vita omnium carnem tradidit suam, &c.
 Si multa huiusmodi testimonia Iesuitæ allegare per-
 rexerint, præuaricari videbuntur, et ad Lutheranos
 velle deficere. Caueant igitur, ne Latialis Iupiter è
 vaticano suo monte fulmen excommunicationis in
 ipsos eiaculetur, dum quasi inscijs & inuiti, Caiaphæ
 instar, veritati testimonium dicunt.

Idem lib. 1. de Trinitate, eadem de Mose scribit,
 quæ supra lib. 3. in Ioan. cap. 9. Quod scilicet Moses
 sua mediatione fuerit typus Christi. Quid autem
 hæc ad sanctorum intercessionem attinent?

Epiphanius hæresi 34. nihil dicit, quod ad præ-
 sentem Thesin vel astruendam, vel impugnandam
 faciat.

Quod autem 83. hæresin citant, ridiculum est. Pus-
 to autem illos 38. allegare voluisse: in qua dicit, Chris-
 tum seipsum tradidisse in mortem crucis non nes-
 cessitate sed voluntate, vt contingeret nobis salus.
 Sed quis hoc negat? Intercessionem sanctorum, nõ
 redemptionem Christi, probare debuissent Iesuitæ,
 si suæ reconditæ eruditionis thesauros ostentare
 voluissent.

Hilarius in Matthæum cap. 14. dicit, Christum

SOLVM redemisse nos, nec quenq̄ habuisse ea in re socium. Sed hoc ipsum est quod contra Papistas tam frequenter & diligenter inculcamus: vt à quo solo redempti sumus, is idem solus noster corā Deo mediator & deprecator habeatur.

Augustinus ad Bonifacium lib. 4. cap. 4. prolixè disputat contra Pelagianos, qui infantes peccato carere dicebant, eosq̄ cum Manichæis confert, dicens: Pelagianos Manichæis nihilo meliores esse. Vt enim Manichæi negant, corpus infantis à Deo creatum, ita Pelagiani non concedunt, vt infantes à Christo sanentur. Ac inter cætera dicit de Christo: Sicut enim solus (inquit) ideo factus est hominis filius, vt nos per ipsum filij Dei fieremus: ita SOLVS pro nobis suscepit sine malis meritis pœnam, vt nos per illum sine bonis meritis consequeremur gratiam: quia sicut nobis non debebatur aliquid boni, ita nec illi aliquid mali. Hanc singularem mediatoris prærogatiuam (quòd scilicet ipse innocens pro nocētibus moritur) Pelagiani euacuare conantur, &c. Cæterum, de intercessione sanctorum nullam ibi syllabam inuenias.

I E S V I T Æ.

Volo ergo viros orare in omni loco, leuant es puras manus.

III.

Privatas quidem preces ubiq̄ locum habere, per se manifestum

festum est, si tamen de publicis (nam de his Ambrosius & Chrysostomus verba huius capituli interpretantur) hæc accipiamus, vult Apostolus, non tantum in templo Hierosolymitano, vt Iudæi, vel in monte Garizim, vt Samaritani volebant, Deum orari posse, sed in omni loco ad id delecto & dedicato. Inepitè igitur Heretici, verbis istis abutuntur, ad sanctitatem templorum tollendam, quæ Deo consecrata sunt, et sacras Divorum continent reliquias. Nec prætermittendum est, precando manus attollere, quemadmodum & in genua procumbere, cæremoniã fuisse Apostolis, & cæteris Christianis, olim satis familiarem.

Luc. 22.

Act. 7. 9. 20. 22.

RESPONSIO.

CUM Paulus velit, vt in Ecclesia omnia decenter & secundum ordinem fiant, minimè repugnemus, quò minus in templis, in quibus publici cœtus Ecclesiæ congregantur, publicæ preces fiant, & semper nobis displicuit fanaticus & vesanus Enthusiastarum quorundam Spiritus, qui in templis orare prohibent, siquidem Deus ipse de templo Hierosolymitano pronunciauit: Domus mea domus orationis vocabitur. Et Paulus in templo nõ impiè legitur orasse. Et ante hunc Petrus quoq; & Ioannes in templum ascendisse perhibentur, circa horam precationis nonam. Vnde & sacræ ædes appellantur, quia verbo Domini & oratione sanctificæ cantur, vt nobis earum vsus licitus, purus & sanctus sit. At verò, quemadmodum Enthusiastarum furores damnamus; ita è regione Hypocritarum superstitionem.

1. Cor. 14.

Esa. 56.

Math. 21.

Act. 21.

Act. 22.

stitutionem non possumus non improbare. Hi enim publicas preces contra expressam Christi & Pauli sententiam, certis locis, nimium profecto superstitione affigunt: In omni loco (inquiunt Iesuitæ) ad id delecto & dedicato. Quis verò, hypocritæ, verbo Domini vos adijcere aliquid iussit, quod Deus ipse nefas esse pronunciat? Paulus enim disertè ad excludendam omnem Iudaicam & Papisticam superstitionem ait: In omni loco, vos autem ad stabiliendā superstitionem de vestro additis: Ad id delecto & consecrato. Sed quid Psalter? Domini (inquit) est terra & plenitudo eius: orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo. Si Domini est vniuersa terra, & totus terrarum orbis, cur non in omnibus locis quandocumq; res & necessitas exigit, vel priuatim singulis, vel publicè vniuersis, vt exempli gratia, totum alicui exercitui, toti simul in eadem naue periclitanti turbæ orare liceat? Mundis, inquit Paulus, omnia munda, cur non & quælibet loca? Ac si cibi sanctificantur per sermonem Dei, ac precationem, cur non etiam mare & arida, cur non syluæ, montes, valles, deniq; omnia loca in terris hoc modo sanctificarentur? Grauitè ab Esaia & Stephano reprehensi sunt hypocritæ inter Iudæos, qui Deum in templis manufactis habitare, & ceu parietibus templorum includi putabant. Eandè reprehensionè incurrunt Iesuite, dum publicas preces ad delecta & dedicata loca alligant: quasi quæ à cornuto Episcopo aut indocto suffraganeo aqua benedicta aspersa, & alijs puerilibus Cæremonijs dedicata, aut sanctorum vel veris vel euentis reliquijs & donarijs ornata loca sint,

Psal. 23.

Tit. 1.

1. Tim. 4.

Esa. 66.
Act. 7.

ca sint, ea propria sint Dei habitacula, vnde propius
 aurem nobis admoueat, aut secreta nescio quæ vis
 illis inhæreat, quæ sacrationes & acceptiores apud
 Deum preces nostras reddat. Nos verò illa crassa, et
 rudi superstitione Ethnicis, Iudæis, Turcis & Pa-
 pistis relicta, scimus veros adoratores, citra loci di-
 scretionem, Patrem adorare in spiritu & veritate: Ioan. 4.
 scimus, cum vera Dei templa simus nos ipsi, nobis
 intra nos ipsos orandum esse, si in sancto templo suo
 Deum inuocare velimus. Externam autem pæda-
 gogian, vt inter orandum manus attollantur, genua
 submittantur, neque nos repudiamus: modò ne in il-
 lis summa Christianismi, & prora & puppis piarum
 precum collocetur: sed his cæremonijs, ceu alpha-
 betarijs rudimentis, tum ad discendam veram ani-
 mi humilitatem, tum ad excitandam seriam & ar-
 dentem eleuationem mentis ad Deum, vtamur:
 illam enim genuflexio, hanc manuum sublatio ac
 (vt Poëta canit) tensæ ad sydera palmæ significant.

I E S V I T Æ.

Docere mulieri non permitto.

IIII.

Mulier & vir sexum hoc loco, non coniugium designant: nõ
 enim nuptis tantum, sed & omnibus mulieribus, iuxta com-
 munes Dei naturæq; leges conuenit subiectio, & silentium, in
 cœtu virorum, & docendi potestas adempta est. Deu tamen, in
 qui suis legibus non tenetur, Delboram populo suo præfecit, & Iud 4.
 Holdam spiritu Propbetico decorauit: & quarundam opera in 2. Reg. 22.

Gen. 23.

nouo testamento, publicis in Concionibus vsus est, paucarum tamen privilegium, communes leges non infringit. Aduerte sedulo pie Lector, diuinam hinc & naturalem ab Apostolo promulgari legem: vt hinc intelligas, in quorum numero habendi sint, qui procacibus mulierculis Sacerdotium tribuunt, quod apud ipsos in concionando tantum positum est.

RESPONSIO.

1. Pet. 2:

Dicite Io pæan, & Io bis dicite pæan. Nam tandem Iesuitis aliquid verum & sanum excidit. Hanc enim totam Thesin acceptamus, si illud de muliercularum Sacerdotio sine calumnia intelligatur. Videntur sanè, ne vna aliqua positio non satis virulenta sit, postremis verbis Lutheranos, quos vos cant, velle pungere. Lutherus enim rectè ex sacrarum literarum fundamentis, & ipsa cum primis Diui Petri sententia, docuit, in nouo testamento omnes Christianos esse Sacerdotes, tam mulieres quam viros. Per sacerdotium autem non intelligit publicum ministerium in Ecclesia concionandi & ministrandi Sacramenta, sed illud ipsum quod Petrus ait: Ipsi quoque veluti viui lapides ædificemini, domus spiritualis, sacerdotium sanctum ad offerendum spirituales hostias, acceptabiles Deo per Iesum Christum. Et mox: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus qui in lucrum accessit, vt virtutes prædicetis illius, qui è tenebris vos vocauit in admirabilem suam lucem. Hoc sacerdotium qui mulieribus adimit, simul etiam Christianismum:

nissimum iisdem adimit: qui tribuit, non propterea ministerium Ecclesiasticum tribuit, hoc enim nusquam in nouo testamēto Sacerdotium appellatur, nec ministri Sacerdotes, sed Apostoli, Prophetæ, Euangelistæ, Pastores, doctores, Episcopi dicuntur, vnus Ephes. 4. autem Sacerdos Christus, qui seipsum in ara crucis obtulit. Nec quisquam apud nos dixit, Sacerdotium tantum in concionando positum esse, alioquin omnes & singuli Christiani ad concionandum essent obstricti. Quo quid esset absurdius? cum Paulus manifestè dicat: Prophetæ duo aut tres loquantur, cæteri diiudicent. 1. Cor. 14.

De Pepuzianis quidem scribit Augustinus, eos tantum dare mulieribus principatum, vt sacerdotio quoque apud eos honorentur. Dicunt enim, Quintilæ & Priscillæ in ciuitate Pepuza, Christum specie foemine reuelatum. Sed cum his portentosis Enthusiasticis nihil nobis est commune. Videant autem Pastores, ne ipsi denuò foeminam, & quidem meretricem, creent, non tantum sacerdotem, sed etiam sacerdotum Principem. Nec enim ipsis ignotam esse arbitror Platinæ historiã de Ioanne octauo: qui tam foecundus ac benignus pater extitit, vt etiam pepererit, & nouum morem explorandi sexum masculinum in Pontificibus post se reliquerit. August. de hæres. ref. ad quod vult Deum, hæres. ref. 27.

IESUITÆ.

EXCAP. III.

Fidelis sermo, si quis Episcopatum, &c.

Sine

I.

Sive cum Theophylacto, Beda & Oecumenio, Episcopi nomine, Presbyteros omnes comprehendamus, sive (quod Apostoli verbis, & interpretationi Chrysostomi & Ambrosij magis est consentaneum) tantum Antistites et Presbyteros illos, qui ab ipsis ad vicos & pagos vicinos, docendi gratia mittebantur, constat Presbyterorum inferiorum gradum, hinc aperte non exprimi, non quod potestate pares sint cum Episcopis (ut cum Aërio iam olim damnato noui docent Euangelici) sed quia, quae de Episcopis praecipiantur, eadem ferè cateris Presbyteris conueniunt:

Epiph. hæres. 75. Aug. hæres. 53. Dionys. Eccl. Hierarch. c. 5. & 6. Epiph. vbi supra. Clement. epist. 1. ad Iacob. Anacle. epist. de Patriar. primatibus &c. Urb. epist. de communi vita etc. Dama. epist. de Coepiscopis, Amb. in 12. ca. 1. ad Cor. Beda lib. 3. super Luc. c. 15. Theod. in 3. ca. huius epist. Isidorus in quodam sermone habito in Synodo. Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. & Can. 6. & 7.

vel quia tempore illo (teste Epiphanio) propter penuriam virorum & Ecclesiae inopiam, Episcopi Presbyterorum, Diaconi verò reliquorum ministrorū munera obirent. Episcopus autem esse primos Presbyteros, & institutione Christi reliquis Presbyteris, functione atq; dignitatis gradu superiores, comperit esse. Illorum enim esse (teste Dionysio) perficere, atq; Patres & Doctores (ut Epiphanius ait) Ecclesiae procreare, hi verò potestatem huiusmodi nullam habent: illi Apostolis (Clemente, Anacleto, Urbano, Damaso, Ambrosio, Theodoro, Beda, Isidoro, testibus) hi verò discipulis alijs succedunt.

RESPONSIO.

HIC iam, quod faustum foelixq; sit, ad Hierarchiam Ecclesiasticam deuenimus: pro qua Iesuitæ tanq; pro aris & focis dimicant: quanq; de focis certè magis quam de aris sint solliciti. Vident enim, si ille, de humano ingenio confectus & falso sacer nuncupatus ordo concidat, futurum, ut culinæ ipsorum non.

non minus quam glacies, frigeant: vident quam innumera ociosorum hominum turba, ad stiuam es-
 set ableganda, quæ iam sub septemplici clypeo sep-
 tem ordinum delitescens, abdomini suo viuuit, iuxta
 illud Apostoli: Quorum Deus venter est. Vulgò Phil. 3.
 autem gradus, per quos ad Sacerdotij fastigium as-
 cenditur, numerantur hi: Ostiarius, Lector, Exor-
 cista, Acolutus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter.
 Hic autem supremus gradus adeo foecundus est, vt
 ex se alios septem, maiores se, progignat: sequuntur
 enim Episcopi, Archiepiscopi, Primates, Patriar-
 chæ, Cardinales, Papa: qui, vt glossa in proëmio
 Clementinarum habet, dicitur à, papæ, interiectio-
 ne admirantis, quia est verè admirabilis vicarius
 Dei in terris. Vnde dicit ille Anglicus in Poëtria
 noua: Papa stupor mundi. Et circa finem: Qui maxi-
 me rerum, nec Deus es nec homo, quasi neuter es in-
 ter vtrunq;. Ex qua glossa colligitur, totius ordinis
 Hierarchici supremum fastigium, hoc est, Papam,
 cum nec Deus nec homo sit, sed inter vtrunq; neu-
 ter, esse aliquid bono Angelo deterius. Inter hos au-
 tem siue septem siue quatuordecim, siue quotcunq;
 numerare placet ordines, tres tantum sunt, quorum
 in scripturis noui testamenti habetur mentio, quo-
 rumq; in Ecclesia vsus semper extitit, Diaconatus
 nimirum, Presbyterium, & Episcopatus. Hæc tamē
 duo postrema non ita subtiliter discernuntur, vt nō
 interdum alterum pro altero accipiatur: sic vt Epi-
 scopus & Presbyter non tam sint diuersarum fun-
 ctionum, quam ætatum nomina: cum Episcopus
 vel iuuenis vel senex esse possit, Presbyter autem;

non nisi senior. Et Iesuitæ ipsi fatentur, quæ de Episcopis præcipiuntur, eadem ferè Presbyteris conuenire. Ad hæc fatentur, olim propter penuriam viro-
rum, et Ecclesiæ inopiam, Episcopos Presbyterorum munera obire solitos. Simul ergo fateri eos necesse est, Ecclesiæ diuitias & viro-
rum Christianorum tur-
bam, nõ aliquod vel Christi vel Apostolorum man-
datũ hoc discrimẽ Episcopalis & Presbyteralis dig-
nitatis peperisse. Cur igitur sui ipsorũ mox obliuiscun-
tur, cum affirmant, INSTITVTIONE CHRISTI Episcopos reliquis Presbyteris functione atq; digni-
tatis gradu superiores esse: vbi autem, obsecro, Chris-
tus vnq; vnum verbum, vel vnum saltem iota de
Episcopis vel Presbyteris protulisse apud Euangeli-
stas legitur? Hæc ad ineptam allegoriam, aut clau-
dicantem similitudinem confugiunt. Episcopi (in-
quiunt) Apostolis, Presbyteri vero alijs discipulis,
septuaginta illis scilicet, succedunt. O dictum acu-
te. At si authores quæras huius ἀλογιστίας, pro
Christo tibi nescio quem Clementem, pro Mattheo
Anacletum, pro Marco Vrbanum, pro Luca Das-
malum, pro Ioanne Ambrosium, Theodoretum pro
Paulo, Bedam pro Petro, Isidorum pro Iacobo sub-
stituunt. Sed age, condonemus hoc ipsorum nimie
& superstitiosæ erga Ecclesiasticos scriptores (quos
rum multa opuscula notha circumferuntur) reueren-
tiæ, condonemus antiquo, & multis seculis inue-
terato mori, pro scripturis Canonicis dubia incer-
tæq; fidei scripta, hominum, nonnunq; dormitanti-
um, allegandi. Hoc vero nullo modo excusari po-
test, quod impudenter vociferantur, esse damnatam,
& post

& post Aërium à nouis Euangelicis resuscitatam
 heresin, Presbyteros Episcopis potestate æquipara-
 re. Scimus quidem Epiphanium nimis præcipitane
 ter damnare, cum alia non impia, tum hoc etiam
 Aërij. Quid est (inquit Aërius referente Epipha-
 nio) Episcopus ad Presbyterum? Nihil differt hic
 ab illo: vnus enim est ordo, & vnus honor, & vna
 dignitas. Imponit manus Episcopus, ita etiam Pres-
 byter: lauacrum dat Episcopus, similiter & Pres-
 byter: dispensationē cultus diuini facit Episcopus,
 & Presbyter similiter: sedet Episcopus in throno,
 sedet etiam Presbyter, &c. Hunc sermonem furio-
 sum magis esse, quam humanæ conditionis, pronun-
 ciat Epiphanius. Hunc sequutus ceu Abbreuiator
 Hæreseôn Augustinus: Dicebat (inquit) Presbyte-
 rum ab Episcopo nulla differentia debere discerni.
 Modestius certe loquitur Augustinus quam Epis-
 phanius, & Aërij dogma magis pro errore quam
 pro hæresi habere videtur. Sed opponamus istis
 Hieronymum, ætate inter illos duos medium, eru-
 ditione si non vtrisque, alteri tamen parem, ambobus
 certè non inferiorem, tum verò ipsorum Romanens-
 sium iudicio, dignitate illis tanto superioriorem, quan-
 to Galerus Cardinalitius Mitra Episcopali est ho-
 noratior. Hic igitur in Epistola ad Oceanum sic
 scriptum reliquit: In vtraq; Epistola, siue Episcopi, ^{cc}
 siue Presbyteri (quanquã apud veteres ijdem Presby- ^{cc}
 teri & Episcopi fuerint, quia illud nomen dignita- ^{cc}
 tis est, hoc ætatis) subentur monogami in clerum ^{cc}
 eligi. Audis clarè asseuerantem Hieronymum eos-
 dem fuisse Episcopos & Presbyteros apud veteres.

Hi ergo veteres ex Iesuitarum sententia, fuerunt hæretici, fuerunt Aëriani, fuerunt noui Euangelici.

Idem Comment. in Epistolam ad Titum

Cap. 1.

Diligenter (inquit) Apostoli verba attendamus, dicentis : Vt constituas per ciuitates Presbyteros, sicut ego tibi disposui. Qui, qualis Presbyter debeat ordinari, in consequentibus differens, hoc ait : Si quis sine crimine vnus vxoris vir, &c. Postea intulit : Oportet enim Episcopum sine crimine esse, tanq̃ Dei dispensatorem. IDEM EST ERGO PRESBYTER, QUI ET EPISCOPVS, & antequam Diaboli instinctu, studia in religione fierent, & diceretur in populis : Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ, communi Presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur. Postq̃ verò vnusquisq̃, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, vt vnus de Presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, & schismatum semina tollerentur. Putat aliquis non scripturarum, sed nostram esse sententiam, Episcopum & Presbyterum vnum esse, & aliud ætatis, aliud esse nomen officij, relegat Apostoli ad Philippenses verba, dicentis : Paulus & Timotheus serui Iesu Christi, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diaconis, gratia vobis & pax, & reliqua. Philippis vna est vrbs Macædoniæ, & certè in vna ciuitate plures, vt nuncupantur, Episcopi esse non poterant.

Sed

Sed quia eosdem Episcopos illo tempore, quos & Presbyteros appellabant, propterea indifferenter de Episcopis, quasi de Presbyteris est loquutus. Ad huc hoc alicui videatur ambiguum, nisi altero testimonio comprobetur. In actibus Apostolorum scribitur Act. 20. ptum est, quod, cum venisset Apostolus Miletum, miserit Ephesum, & vocauerit Presbyteros Ecclesie eiusdem, quibus postea inter cetera sit loquutus. Attendite vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos pascere Ecclesiam Domini, quam adquisiuit per sanguinem suum. Et hic diligentius obseruate, quomodo vnus ciuitatis Ephesi Presbyteros vocans, postea eosdem Episcopos dixerit. Si quis vult recipere eam Epistolam, quae sub nomine Pauli ad Hebraeos scripta est, & ibi aequaliter inter plures Ecclesiae cura diuiditur, siquidem ad plebem scribit: Parete Principibus vestris, & subiecti estote. Heb. 13. Ipsi enim sunt, qui vigilanti p animabus vestris, quasi ratione inutile reddentes, ne suspirantes hoc faciunt, siquidem hoc vtile vobis est. Et Petrus, qui ex fidei firmitate nomen accepit, in 1. Pet. 5. Epistola sua loquitur, dicens: Presbyteros ergo in vobis obsecro Compresbyter, et testis Christi passionum, qui & eius gloriae, quae in futuro reuelanda est, socius sum: pascite eum, qui in vobis est gregem Domini, non quasi cum necessitate, sed voluntarie. Hac propterea, vt ostenderemus apud veteres eosdem fuisse Presbyteros, quos & Episcopos: paulatim vero, vt dissensionum plantaria euellerentur, ad vnum omnem sollicitudinem esse delatam: Sicut ergo Presbyteri sciunt, se ex Ecclesiae consue-

tudine ei qui sibi præpositus fuerit, esse subiectos, ita Episcopi nouerint, SE MAGIS CONSVETVDINE, QUAM DISPOSITIONIS DOMINICÆ VERITATE Presbyteris esse maiores, & in cōmune debere Ecclesiam regere, imitātes Moſen, qui cum haberet in potestate solus præſeſſe populo Iſraël, ſeptuaginta elegerit, cum quibus populum iudicaret. Haecenus Hieronymus.

Obſecro te, quisquis es pie Lector, poſco etiam à te impie Ieſuita, vt hæc dicta Hieronymi non tantum à verbis, quæ ſanè proluxa ſunt, numeres, ſed à momento etiā atq; grauitate eorum ponderes. Primum claris verbis, non ſemel, ſed bis, ſed ter adfirmat: Eundem eſſe Presbyterū, quem & Episcopum. Deinde addit, hanc ſententiam non eſſe ſuam, ſed ſcripturarum; idq; authoritatibus tam Petri quàm Pauli comprobat. Tertio demonſtrat, apud veteres quoq; eorſdem pro Episcopis & Presbyteris fuiſſe habitos. Poſtremo fatetur diſcrimen quidem factum eſſe inter Presbyterum et Episcopū, hoc autē factum eſſe nō dominicæ diſpoſitionis veritate, ſed conſuetudine, idq; tum demum, cum Diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, ſcindereturq; (vt ille ait) ſtudia in contraria vulgus. Eant nunc Ieſuitæ, damnataq; hæreſeos, & noui neſcio cuius Euangelij arguant, qui docent, non eſſe diuerſos gradus Presbyteri & Episcopi in Eccleſia. Hæretici ergo erunt & noui Euāgelij ſectatores, veteres omnes, apud quos Hieronymus teſtatur, eundem eſſe Presbyterum, quem et Episcopum: Hæreticus eſt & noui Euāgelij Doctor, Paulus; Hæreticus eſt, & noui Euāgelij fautor

fautor Petrus: Hæretica est & à vero vetusto Eu-
angelio aliena, veritas diuinæ dispositionis: deniq̃
hæreticus est & noui Euangelij author Spiritus ipse
Christi, à quo afflati, & ex quo loquuti Paulus &
Petrus, ex eiusdem instinctu & dictato scriptis pro-
diderunt, eundem esse Episcopum & Presbyterum.
En, quàm pulchram telam Hæreticorum texant Ies-
uitæ!

Non possum omittere, quin & Lyranæ expositio-
nem in hunc locum adferam. Dicunt (inquit) hic au-
liqui, quod per Episcopatum intelligit Sacerdoti-
um, quod est etiam officium intendendi salutem populi
si sibi commissi, quia immediate post agit de statu
Diaconi. Et non est verisimile, quod scribendo de
statu Episcopi statim transiret ad statum Diaconi,
sacerdotio prætermissio. Et mox: Potest conueniens
ter dici, quod instruit eum de utroq̃, sub nomine E-
piscopi Sacerdotis officium comprehendens: quia,
sicut est dictum, ad officium vtriusq̃ pertinet super-
intendere populo: magis tamen extensiuè ad officii-
um Episcopi, scilicet in tota Diocesi sua, ad officium
verò Sacerdotis, in vna Parochia, &c. Vides rursus
Lector, Lutheranos non propterea esse hæreticos,
quia Episcopum & Presbyterum apud Paulum pro
eodem habeant.

Sed age, fingamus & demus paulisper fuisse in
primitiua Ecclesia distinctos ordines & gradus
Presbyterorum atq̃ Episcoporum, hodieq̃ etiam ef-
se & permanere debere: num tamen propterea, qui
hodie his nominibus in Papatu appellantur, verè es-
sunt, quod dicuntur, Presbyteri & Episcopi, cum
nec

nec doctrina nec moribus tales sint, quales Paulus describit? Quorsum igitur opus est diu multumque disceptare, de ipsis nominibus & discriminatis gradibus Presbyterorum & Episcoporum? cum hodie in Papatu tales monstrari nequeant, qui id sint quod præ se ferunt, sed plerique (vt Seneca inquit) personam malint quam faciem. Itaque exhibeant nobis prius Iesuitæ veros Presbyteros & Episcopos, tum non tantum Episcopum Presbytero superiorem agnosceremus & venerabimur, verum etiã, si sic ipsis placeat, vtrosque tum Cardinalibus, tum Cardinalium creatori, summo Pontifici, antefereamus.

IESUITÆ.

Vnius vxoris virum.

II.

Quando necessum fuerit, vt ex his qui mariti sunt, aut fuerint, aliquis fiat Episcopus, cauet his verbis Apostolus, ne is Digamus sit, sed vnas tantum exuperius nuptias. Esse autem verba hæc hoc modo interpretanda, ex eodem Apostolo constat, cum paulò inferius eandem ferat legem de viduis, & ex Patri-
 bus ferè omnibus, Clemente scilicet, Siricio, Innocentio primo, Tertulliano, Hieronymo, Ambrosio, Augustino, Primasio, Se-
 dulio, Anselmo, Haymone atq; Patribus Concilij Agathensis: &
 ex Græcis, Origene, Epiphano, Oecumenio, cum quibus Chry-
 sostomus & Theophylactus numerandi sunt, qui, etsi quandam
 aliam attingant interpretationem, hanc tamen libentius am-
 plectantur. Sententia verò nouorum Euangelicorum, qui
 verbis his præcipi ajunt Presbyteris coniugium, Vigilanti-
 um.

Cap. 5. Clem.
 Const. lib. 2. ca.
 2. Serit. epist. ad
 Hime. Tarracō.
 Epist. Innoc. epi.
 3. ad Exupe.
 Leo epist. 82. ad
 Anast. Thell.
 episc. Zach. epi.
 ad Bonifac.
 Tertul. lib. 1. ad
 vxorem; Hiero.

tium quidem ducem habent, Catholicorum verò neminem. ad Gerunt. Aug. de bono coniug. cap. 18. Orig. cont. Celsum. Epiph. hæres. Catharorum. Reliqui in hunc locum. Concil. Agath. c. 1. 9. 16.

RESPONSIO.

DVos constat esse nervos regni Pontificij: alterum, Hierarchicum ordinem, quo se vncta & rafa cohors sacrosanctam & inuiolabilem fecit: Nos lite (inquiunt) tãgere Christos meos. Alterum: Cœlibatum, quo id effecerunt, primum, vt sine curis & communibus molestijs humani generis vitam Epicuream degerent: deinde, vt opes illæ Ecclesiasticæ, Persica Gaza maiores, perpetuæ essent, ac nunquam defieret, quod Epicuri de grege porcis alendis sufficeret. Cum autem impuro suo cœlibatui maxime hunc Apostoli locum obstare viderent, quo Episcopum describit vnus vxoris virum, varijs & indignis modis eum interpretati sunt. Alij enim omnia in intempestiuas allegorias commutare soliti, per vnus vxoris virum, vnus Ecclesię pastorem intelligendum esse voluerunt. Quod figmentum omnes *περιςτοιχης* huius loci respuunt, & illud præsertim, quod de propria domo curanda, regendaq; subsequitur. Si quis (inquit) proprię domui præesse nõ nouit, quomodo Ecclesiam Dei curabit? Ideoq; iam Papistas ipsos istius delirationis suppudet: Alij dictum Pauli ita interpretantur, quasi excludere voluerit vxorum pluralitatem, non autem admittere vnitatem. Sed facile est cernere, isthoc glossemate

vim apertam fieri verbis Paulinis, quibus Episcopo
 vxor vna conceditur. Sunt qui Paulum dicant ad-
 mittere quidem ad Episcopatum eum, qui aliquan-
 do vxorem habuerit, non autem qui iam nunc habes-
 at: ita hanc vxoris vnitatem ad tempus præteritum
 referunt, vt qui Episcopus sit futurus, ei impediens
 esse non debeat, fuisse aliquando monogamum.
 Verum & hoc glossema verbis Paulinis confuta-
 tur. Non enim dicit: oportet fuisse, sed, oportet esse.
 Et paulo post eum de Diaconis loquitur, præsentis
 verbo vtitur, inquiens: Diaconi sint vnus vxoris
 mariti. Et ad Titum: Si quis est inculpatus, vnus vx-
 oris vir. Ac ne cauillationibus locus relinquere-
 tur, Paulus ipse cauere voluit, effectis matrimonij
 in medium prolatis, prole scilicet ipsa, ex qua bene
 & rectè educta, argumentum sumit boni Episcopi:
 contra, ex eadem malè & ad turpitudinem instituta,
 mali & nequam Episcopi. Alij harum ineptiarum
 pertasi, pulchrè sibi sapere visi sunt, si hęc monoga-
 mū tantum, ad Episcopatum à Paulo admitti dice-
 rent, arceri verò eum, qui secundas esset expertus
 nuptias, quem ipsi, & mali Grammatici, & non boni
 Theologi bigamum vel digamum vocarunt. Hos
 inter Iesuitæ sunt, qui, quanto illis in linguarum co-
 gnitione præstant, quantoq; foeliciori tempore vi-
 uunt, quàm alij aliquot ante seculis vixerunt, tanto
 minus excusationis merentur in peruersitate sua,
 qua in claram lucem obscuras densasq; tenebras in-
 ferunt. Perspicuum enim est, Apostolum simpliciter
 hoc velle, vt Episcopus simul non habeat plures vx-
 ores, quemadmodum tunc quidam ex Iudæis, qui-
 dam

dam etiam ex Gentibus conuersis adhuc habebant. Nam apud Iudæos quidem, ex peruersa Patrum imitatione, quibus quod licuisset, idem sibi quoq; licere arbitrabantur, polygamia propemodum pro lege obtinuerat: apud Gentes verò, & cum primis orientales, plæruncq; non ea religione & fide colebant matrimonia qua decebat. Ergo, ne de impudicitia et leuitate suspectus sit Episcopus, vult Paulus Episcopum non esse polygamum, hoc est, simul vno & eodem tempore plurium vxorum, quàm vnus, maritum. Itaq; etsi accesserint interdum secundæ aut terciæ nuptiæ, aut si vidua ducta fuerit, in hanc sententiam Pauli non admissum erit crimen, modo Episcopus simul nō habeat plures vxores, sed vnā. Non enim secunda vxor, minus quàm prima tum in adiutorium (vt olim loquebantur) tum in remedium data est: & si semel melius est nubere quàm vri, certè & secunda vice melius erit, ac si primum coniugium honorabile est, secundum quoq; nemini, nisi Montani deliria sectanti, probrosum erit ac ignominiosum. Volo (inquit Paulus infra) iuniores vix duas nubere, liberos gignere, domum administrare, nullam occasionem dare aduersario, vt habeat maledicendi causam. Cur non etiam iuniores viduos hoc priuilegio vti concedes, si non singulari dono continentia præditi sint? Alibi enim pronunciat Apostolus: Vnusquisq; proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius sic. Et statim: Dico autē inconiugatis & viduis, bonum est eis, si manserint, vt & ego: QVOD SI NON CONTINENT, MATRIMONIUM CONTRAHANT. Cur tu cōiugium etiam

1. Cor. 7.
Heb. 13.

1. Tim. 5.

1. Cor. 7.

secundum illis negabis, quibus tu donum continentia, quo fortassis ipsemet cares, tribuere non potes?

Sed ne videamur omnibus veterum scriptorum Ecclesiasticorum suffragiis destitui, age quid de hoc loco Pauli Hieronymus senserit, expendamus: cuius testimonium tanto maioris ponderis in hac causa erit, quanto alius hic vir non tantum secundis verum etiam primis nuptiis, & non sacerdotum modo, verum etiam aliorum hominum coniugio iniquior esse solet. Sic igitur eo ipso libro, quo virginitatem

Hierony. lib. 1.
aduer. Iouinia.

propè supra cœlum efferre conatur, aduersus Iouinianum scribit: Si Samuel nutritus in tabernaculo, duxit uxorem, quid hoc ad præiudicium virginitatis? Quasi non hodie quoque plurimi sacerdotes habeant matrimonia, & Apostolus Episcopum describat vnus vxoris virum, habentem filios cum omni castitate. Idem extra disputationem, sedatis affectibus, ubi verba Pauli, de quibus agimus, interpretatur, sic ait: Quidam de verbis Pauli ita sentiunt: Iudaicæ consuetudinis (inquiunt) fuit, vel binas uxores habere, vel plures. Quod etiam in veteri lege de Abraham & Iacob legimus. Et hoc nunc volunt à Paulo esse præceptum, ne is, qui Episcopus eligendus est, vno tempore duas pariter habeat uxores.

Hiero. in epist.
ad Tit. 1.

In epistola item ad Oceanum, sic inquit: Ex Iudæis erat Apostolus: prima Christi Ecclesia ex Israël reliquijs congregabatur. Sciebat lege concessum, et exēplo Patriarcharū ac Mosi familiare populo nouerat, in multis vxoribus liberos spargere. Iplis quoque Sacerdotibus huius licentiæ patebat arbitriū. Præcipit ergo ne eandē licentiam Ecclesię sibi vendicent

Idem ad Oceanum,

dicent

dicent Sacerdotes, ne bina pariter & trina sortiantur coniugia, sed vt singulas vno tempore vxores habeant. Hanc interpretationē adfert Hieronymus verborum Pauli. Etsi autem plures quoq; adferat, tamen alias prorsus improbat, alias vocat coactas, nonnullas superstitiosas magis quàm veras. Hanc verò, quam recitauimus, minimè reprehendit. Itaq; Hieronymo ad Gerontiam, quam epistolam Iesuitæ citant, opponimus Hieronymum ad Oceanum. Quod si quis hæc contraria apud eundem authorem miratur, quid restat aliud, quàm vt istis riuis relictis, ad fontem recurramus, ac Pauli verba expendamus, quod suprà à nobis factum est. Donabimus igitur Iesuitis hac in parte plærosq; veteres scriptores: & nobis Paulum retinebimus, quid enim cum hoc collatus valebit fictitius Clemens? quid impuri coelibatus author & cum natura ipsa pugnans legislator Siritius? quid minimè innocens Innocentius? cuius illa extat nocentissima vox, Sacerdotibus coniugatis, quia immundi sint, omnia immunda esse? quid Tertullianus, apertè cum in alijs, tum de Monogamia præsertim Montanizans? quod ipse etiam beatus Rhenanus notauit: quid Origenes à multis ne Ecclesiæ quidem filius creditus? quid Eusebii omnino *μισθγυιος* & *μισθγαμος*? Quid illi ceu minorum gentium Dijs, Oecumenius, Primasius, Sedulius, Anselmus, Haymo? quos tamen, quia ad manum non habuimus, non potuimus inspicere. Sed hoc minimè prætereundum duximus, quod Augustinum (qui vnus nobis instar aliorum plurimorum esse debet,) summa vi renitentem in partes suas

trahere conantur, cum is omnium maxime nostram interpretationem confirmet, suoque calculo adprobet. Is enim libro primo de bono conjugali cap. 17. prolixè disputat, quare licuerit Patribus plures habere uxores: quia scilicet pertinebat (inquit) ad dispensationem Propheticam, id est (vt infra cap. 18. declarat) præfigurabat eorum coniugium spiritualem illam Christi & Ecclesie coniunctionem, quod sicut tum plures uxores vni viro adhærebant, ita ex omnibus gentibus Ecclesie plures vni viro subditæ future essent Christo: docetque ibidè, sicut Dominus vnus possit esse multorum seruorum dñs, nō autē vnus seruus multorum Dominorum seruus, ita nō fuisse cōtra naturā nuptiarum, vt plures fœminæ sint iunctæ vni viro, quia plures possint ab vno fœtari, vna verò à pluribus non possit. Hæc est (inquit) principiorum vis, vt plures fœminæ vni viro sint, sicut multæ animæ vni Deo rectè subduntur. Ideoque non est verus Deus animarū, nisi vnus: vna verò anima per multos falsos Deos fornicari potest, non fœcundari. Et statim cap. 18. Sed quoniam ex multis animabus vna ciuitas futura est habentium vnā animam, & cor vnum in Deum: quæ vnitatis nostræ perfectio post hanc peregrinationem futura est, vbi omnium cogitationes nec latebunt inuicem, nec inter se in aliquo repugnabunt: propterea Sacramentum nuptiarum temporis nostri sic ad vnum maritum & ad vnā uxorem redactum est, vt dispensatorem Ecclesie non liceat ordinari, nisi vnus uxoris virum, (attende diligenter ad antithesin, quæ aliter constare non potest, nisi intelligatur, vt apud nos, de vno

& eodem tempore) quod acutius intellexerunt, qui nec eum, qui catechumenus vel paganus habuerit alteram (id est, si etiam ante professionem Christianæ religionis vna non contentus, alteram etiam duxerit) ordinandum esse censuerunt. Et paulo post: Sicut foemina, & si catechumena fuerit vitata, non potest per Baptismum inter Dei virgines consecrari: ita non absurdè visum est, eum qui excessit vxorum numerum singularem, non peccatum aliquod commississe, sed normam quandam Sacramenti amississe, non ad vitæ bonæ meritum, sed ad ordinationis Ecclesiasticæ signaculum necessariam. Ac per hoc sicut plures vxores antiquorum Patrum (obserua antithelin) significarunt, futuras nostras ex omnibus Gentibus Ecclesias vni viro subditas Christo: ita noster Antistes vnius vxoris vir significat, ex omnibus gentibus vnitatē vni viro subditam Christo. Hæc ille. iam intelligens & cordatus lector ipse iudicet, quàm inconuenienter ad stabiliendam firmitatem suam glossulam Augustinum Iesuitæ allegauerint. Quanquā iura Canonica secuti videntur, quæ Augustini verba eodem modo, quo Iesuitæ, peruertunt, & in alienum sensum detorquent, ita si cæcus cæcum, Canonista Iesuitam, ducat, ambo in foueam cadunt.

Agathense Concilium, quod allegant, eadem superstitione laborat, qua plerique Patres, de non ordinandis digamis. Neque mirum est, cum sibi Innocentij ordinationē, & Siricij auctoritatē sequendā proposuerit, vt ipsummet Canone 9. fateatur, hæc profecto in parte, & multis alijs, non tam ^{de} ^{ad} ^{de} quam Agathense.

se. Quod facilius agnosceret & libentius fatebitur, qui cum isto Agathensi Concilio Gangrense contulerit, in quo non Siricij, non Innocentij, sed sacrarum scripturarum anthoritas, norma iudicij & decretorum fuit.

Penè præterieram, quod Iesuitæ in fine huius Assertionis hæreseos insimulant nouorum Euangelicorum (vt istis blasphemare libuit) sententiam, qua præcipi dicant Presbyteris coniugium: hanc enim aiunt, Vigilantium quidem ducem habere, Catholicorum verò neminem. Et si autem nō statim hæreticum est, quod Vigilantius docuit, atq; hic fortasse, multis qui contra ipsum scripsere, fuit in sacris literis vigilantior atq; intelligentior, tamen nescio an inter nostros aliqui sint, qui tanq; necessariam rem in Episcopo requirant, vt sit coniunx. Nam vt in Christo non est mas nec foemina, sic inter mares coram eodem non est coniugatus nec cœlebs, nec viduus, modo castè & continenter viuat, cum in coniugio & viduatu, tum in cœlibatu. Ac si quidem Episcopus donum continentiae non habet (non enim omnes capiunt verbum hoc) præceptum ei diuinitus esse affirmamus, vt vxorem ducat, vitandæ fornicationis causa. Propter stupra, inquit, vitanda, suam QVISQVE (ergo etiam Episcopus) vxorem habeat. Sin verò Episcopus isto singulari dono, quod Angelicum magis est quàm humanum, ornatus est, quis contra Christi & Pauli consilium, eum adiget vt vxorem ducat, qua sine incommodo & sine peccato carere potest: Itaq; Ioannis quidem Baptistæ virginitatem, Ambrosij, Chrysofomi, Basilij,

Matth. 19.

Basilij & aliorum cœlibatum miramur: Petri autem & Hermotis, Spiridonis, Tertulliani, Hilarij & similitum conjugia æquè laudamus & veneramur. Honorabile enim est coniugiũ INTER OMNES etiã Heb. 13. Episcopos. Sed tamẽ nos existimamus, Pauli verba in hoc loco, nõ esse percipientis, nec tamẽ etiam permittentis tantum, vt alibi inquit Hieronymus, Apostolos eo tẽpore permisisse, vt Episcopus esset vnus vnus vxoris vir, quando recentĩ adhuc Ecclesia non poterant inueniri tot virgines, nec cœlibes quidẽ, quot Episcopis & Sacerdotibus opus erat. Hoc profectò nimis frigide dicitur. Non enim permittit tantum, sed & probat in Episcopo coniugium, si modo id intra hos limites consistat, vt simul vna duntaxat vxor habeatur. Rectius igitur Chrysostrmus: Non hoc, inquit, veluti sanciens dicit Apostolus, quasi non liceat absq; vxore Episcopum fieri, sed eius rei modum constituens: Iudæis quippe licitum erat etiam secundo matrimonio iungi, & duas itidem habere SIMVL vxores, honorabiles enim nuptiã, &c. Et idem alibi. Si quis (inquit) inculpatus, vnus vnus vxoris vir, filios habens fideles, non obnoxiosos crimini *scilicet* aut inobedientes. Cuius rei gratia etiã talẽ in medium adducit? Obturat os hæreticis, qui calumniantur nuptias, ostendens, quòd non sit res detestanda, sed tam honorabilis, vt cum ea possis etiam in sanctum thronum ascendere. Chry. in 1. Tim. 3. hom. 10.

Ex his dictis apparet, tantum abesse, vt Paulus in Episcopo coniugium tanq; viciũ improbet, aut tanq; malum necessarium (sicut Ethnici quondam) permittat, vt etiã in virtutum, quę Episcopo dignę

M sunt,

sunt, catalogo recenseat, ac vel hinc maximè con-
iugij honestatem cõmendet, quòd Episcopum quoq;
non dedeceat: vt potè cum quo aliquis possit ad san-
ctum Episcopatus solium (vt Chrysoströmus loqui-
tur) euehi. Hæc igitur à Paulo inter boni Ecclesiæ
ministri rationes scripta sunt, coniugium habere,
domui suæ benè præesse, liberos pios & obediētes
educare: quale quid de cœlibatu si protulerint le-
suitæ, in curru triumphali eos collocabimus.

I E S V I T Æ.

III. *Hac igitur reiecta expositione, quæ præceptum inducit,*
 Matth. 19. Mar. Christi, Pauliq; consilio contrarium, quæ innumeros sanctos
 1. Cor. 7. Hieron. damnat, & omni prorsus repugnat rationi, nos de cœlibatu sa-
 rony. li. 1. aduer. cerdotum, hæc affirmare non formidamus: Primum, de sacris
 Iovin. Origen. literis concludi, Christi discipulos, si qui uxores, antequàm
 ho. 23. in Num. Christum sequerentur, habuerint (quod de solo Petro constare
 August. li. 1. de Christum sequerentur, habuerint (quod de solo Petro constare
 nupt. & concu. Hieronymus ait) ab ijs deinceps abstinuissè: Deinde in Ec-
 c. 7. & de libero clerica Dei, nullum unquàm fuisse morem, ut à Sacerdote
 arbit. li. 1. cap. 2. post sacrum ordinem susceptum, uxor duceretur: Nunquàm e-
 Cano. Apo. 27. Calix. dist. 27. c. riam, ubi Canones seruati fuerunt (Epiphānio atq; traditione
 Presby. Concl. testante) Presbyteris, Diaconis, & Hypodiaconis licuisse, de
 Neocæsar. c. 1. uxore ante sacrum ordinem ducta, filios procreare. Adhæc,
 Carthag. 2. ca. 2. nunquàm Episcopos (quicquid esset in locis quibusdam Pres-
 Calced. c. 13. Synod. que dicitur byceris permissum) nisi vel cœlibes vel se ab uxoribus absti-
 sexta. ca. 3. & 6. nentes, fuisse consecratos: Deniq; in Ecclesia Græca, cum sacris
 Leo epist. 82. ad ordinibus (saltem quando cœlibes sacris initiabantur) coniun-
 Anast. Epiph. etum fuisse uorum, aut promissionem castitatis, idq; Apostolo-
 hieres. 59. Euf. li. rum vel Ecclesiæ antiquo statuto, alioqui, nulla uidetur fuisse
 1. de demonst. causa,

causa, quare matrimonium post sacrum ordinem contractum, prohibicum & irritū apud ipsos, vt etiā apud Latinos fuisset.

Euan. c. 9. Chry.
ho. 7. inc. 2. Mat.
Syn. sex. can. 48
ciul. Syn. ca. 2.

RESPONSIO.

HÆC assertio multis impudentibus mendacijs
est referta. Itaq; Iesuitæ non abs re de audacia
sua præfati sunt. Non formidamus (inquiunt) hæc
adfirmare. Belle profectò. Tanto igitur destabilior
est vestra temeritas, quanto minus vos illius pudet:
ac quò minus formidatis mētiri, eò de vestra poenis
tentia & salute minus reliquum est spei.

Primum autem de discipulorum Christi vxoribus dicendum nobis est: in quo mirum est Iesuitas spontè cœcutire, & cum Hieronymo errare maluisse, quàm cum expressis scripturis rectè sentire, & verum dicere. Quid enim dicam? num de solo Petro constat, quòd vxorem habuerit? An non eadē sacrae literæ, quæ de socru Petri referunt, etiam de quatuor filiabus Philippi testantur. Aut igitur has spurias fuisse (quod vel cogitare nefas esset) aut Philippum vxorem habuisse necesse est. Atqui (iniquies) is non fuit Apostolus, sed Euangelista, vt Lucas eum appellat. Quid tum postea? Discipulus tamen Christi fuit, vos autem non de Apostolis sed discipulis Christi loquimini, vt clarè sonant verba vestra. Eusebius certè post Clementem ita scribit: *Euseb. Eccl. hist. lib. 3. cap. 30.* Clemens propter eos qui nuprias reprobabant, eos ex Apostolis, qui in coniugijs fuisse probantur, recenset, dicens: An & Apostolos reprobant? Nam Petrus & Philippus liberis procreandis operam

M ij dederunt.

Lib. 7, Stromatum.

1. Cor. 11.

dederunt. Philippus etiam filias suas viris nuptum dedit. Et Paulus non detrectat in Epistola quadam salutare coniugem suam, quam non circumduxit, ut ad ministerium expeditior esset. Et alibi idem Clemens dicit: Beatum Petrum, cum ad mortem uxorem suam duci cerneret, gauisum quidem fuisse vocationis gratia, & quod ad sua remearet: acclamasse autem illi admodum hortandi & consolandi gratia, ex nomine eam compellendo ac dicendo. O. N. memento Domini. Tale erat beatorum connubium & integer amicissimorum affectus. Hæc Clemens. Ambrosius verò tradit, omnes Apostolos, exceptis Ioanne & Paulo, uxores habuisse. Contrà Ignatius cum Clemente affirmat, Paulum quoque coniugatum fuisse. Quibus etiam adstipulatur Chrysostomus. Sed siue Apostoli habuerint siue non habuerint uxores, nobis non tam quid fecerint, quam quid docuerint considerandum est. Docuerunt autem, lasciuem nemini iniiciendum esse: docuerunt alios alio dono esse præditos, & vnumquæque ut illum vocauit Dominus, ita ambulare debere: docuerunt melius esse nubere quam vri: denique, honorabile esse inter omnes coniugium & cubile impollutum: scortatores autem & adulteros iudicatum iri à Domino.

Putidum autem mendacium Esauitarum est: Ex sacris literis concludi, Christi discipulos, si qui uxores habuerint, antequam Christum secuti sint, ab his deinceps abstinuisse. Vnde obsecro, & è quibus scripturis hoc concluditur: imò verò contrarium è scripturis colligitur. Sic enim præcipit Apostolus: Vxorì vir debitam beneuolentiam reddat, similiter autem

1. Cor. 7.

autem & vxor viro. Vxor proprij corporis ius non habet, sed maritus: similiter & maritus proprij corporis ius non habet, sed vxor. Et statim adhuc clarissus: Ne fraudetis vos inuicem, nisi si quid ex consensu, PRO TEMPORE, vt vacetis ieiunio & precationi: & rursus in vnum conueniatis, ne tentet vos Sathanas propter intemperantiam vestram. Sed hæc forsitan hominibus è vulgo, non Apostolis dicta sunt. Audi ergò quid Ignatius in Epistola ad Philippenses, vt Eusebius narrat, scripserit: Non destraho, inquit, cæteris beatissimis, qui nuptijs copulati fuerunt, quorum nunc memini. Opto enim Deo dignus ad vestigia eorũ in regno ipsius inueniri, sicut Abraham, Isaac, & Iacob, sicut Ioseph, & Esaias, & cæteri Prophetæ, sicut Petrus & Paulus, & reliqui Apostoli, qui nuptijs fuerunt sociati: qui non libidinis causa, sed posteritatis subrogandæ gratia coniuges habuerunt, &c. Quod si Apostoli habuerunt coniuges subrogandæ posteritatis gratia, quid est quod Iesuitæ adfirmare non formidant, è sacris literis concludi, Petrum, & alios Petri exemplo, postq̃ discipuli Christi facti sunt, cum vxoribus cõmercij deinceps nihil habuisse?

Alterum non minus impudens mendacium est: In Ecclesia Dei nullum vnquam fuisse morem, vt à Sacerdote post sacrum ordinem susceptum vxor duceretur. Quia igitur de more quæstio est, morositatem & petulantiam Iesuitarum exemplis è veteri historia petitis refutabimus: quibus manifestum fiat, sacerdotes etiam in ordinibus constitutos, hoc est, professos iam & initiatos matrimonium contraxisse.

Euseb. lib. 4. Ecclesiast. hist. cap. 23.

Dionysij Corinthiorum Episcopi extat Epistola ad Gnosios scripta, in qua Pinytum Paræciæ illius Episcopum hortatur, ne graue seruandæ castitatis onus necessarîo fratribus (hoc est Sacerdotibus) imponat, sed multorum sese imbecillitati atque temperet.

Sozomenus Ecclesiast. hist. lib. 3. cap. 11.

Eodem tempore (sub Iuliano Apostata) vitam martyrio finierunt, Basilius Ancyranæ Ecclesiæ Presbyter, & Euppsychius Cæsariensis, qui nuper uxorem duxerat, & adhuc sponsus erat.

Hieronymus in Epistola ad Oceanum.

Carterius Hispaniæ Episcopus, homo et ætate uetus, & Sacerdotio, unam anteq̃ baptizaretur, alteram post lauacrum, priore mortua duxit uxorem, & arbitraris eum contra Apostolorum fecisse sententiam, qui in Catalogo uirtutum, unius uxoris uirum præceperit ordinandum. Miror autem te unum protraxisse in medium, cum omnis mundus his ordinationibus plenus sit, non dico de Presbyteris, non de inferiori gradu. Ad Episcopos uenio, quos si sigillatim uolero nominare, tãtus numerus congregabitur, ut Ariminensis Synodi multitudo superetur.

Siricius Papa Decretorum suorum cap. 7.

Actis Anno
Christi. 404.

PLURIMOS Sacerdotes Christi atq̃ Leuitas POST
LONGA CONSECRATIONIS SVAE TEMPORA,
tam de coniugibus proprijs, quàm etiam de turpi
coitu sobolem didicimus procreasse, & crimen suum
hac præscriptione defendere, quia in veteri testa-
mento

mento Sacerdotibus, ac ministris generandi facultas legitur attributa &c. En Siricius primus prohibet, ne hoc deinceps fiat, quod ante ipsum à PLURIMIS sacerdotibus factitatum fuit.

Et mox.

Et quia exempla PRÆSENTIA cauere nos præmonent IN FUTURVM, si quilibet Episcopus, Presbyter atq; Diaconus (quod nõ optamus) DIBINCEPS talis fuerit inuentus, &c. Ergo hæctenus, vsq; ad tempora Siricij ipsis licuerat etiam post consecrationem vxores ducere.

Huic decreto Sacerdotes Hispani parère recusarunt, & patronum habuerunt suræ causæ Episcopum Tarraconensem, qui respondens Romano Episcopo, citat dicta Euangelij, quæ vetant dissolui coniugia. Sed rescripsit Siricius adeo arroganter ac stolidè, vt mirum sit, tantam tunc in Ecclesia inscitiam, audaciam, impietatem & tyrannidem fuisse.

Ex eiusdem Decretis cap 8. liquet, NUMEROSA coniugia sacerdotibus Hispanis permiffa fuisse.

Innocentius Papa in Epistola ad Maximum & Seuerum Episcopos Brutios, grauiter conqueritur, quòd Episcopi per Italiam & Campaniam dissimulent & conuiueant ad Sacerdotum coniugia, quasi nesciant esse illicita, &c. Vnde autem scirent, cum Lucas de hoc nihil scripserit?

Idem in Epistola ad Episcopos Macedoniæ cap. 1. conqueritur, eos qui viduas acceperint vxores, non solum Clericos effectos esse, verum etiam vsq; ad infulas summi Sacerdotij peruenisse, &c. Vnde intelligi

ligi potest, quid tum temporis in Græcis & Macedonicis Ecclesijs vsitatum fuerit.

Alibi etiam querulatur, Decretum Siriciij, quo Sacerdotes ab vsu coniugij submouit, non esse auditum nec RECEPTVM. Quod indicio est, quam constanter libertatē suam Ecclesiæ defenderint. Quod in Germania multis post annis cum primis fecerunt, S. Vlricus Augustanus Episcopus circa annum Domini 900. Nicolao I. Papa, legem Siriciij repetente: & Otho Constantiensis Episcopus: & Clerus Moguntinensis atq; Erphordiensis, circa tempora Satanici illius monstri Gregorij septimi, qui vulgo Hildebrandus ceu Hellebrandus dicitur, Anno domini 1104. De quibus consule Lambertum Schaffnaburgensem, Hirsfeldensem monachum, & Chronographum non indiligentem: Nauclerum item, Generat. 36. fol. 160.

Vergilius Polydorus lib. 6. Anglicæ historiæ narrat, coniugia Sacerdotibus in Angliā abrogari coepta circa annum 970. Et lib. 5. de inuent. rerum, testatur, demum circa annum Domini 1100. occidentalibus Sacerdotibus coniugium penitus ademptum esse.

Saxo Grammaticus lib. 15. author est, Danorum plebem suis Sacerdotibus coniugia decernentem à Pontifice Romano Clemente III. excommunicatam esse, circa annum Domini 1190. Tantæ molis erat, spurcos obtrudere Pfaffos.

Bulgari aliquando consulebant Papam, vtrum Presbyterum habentem vxorem, deberent sustinere & honorare, an à se abijcere. His respondet
Nicolaus

Nicolaus Pontifex, ne illum iudicent, sed Episcopi iudicio referuent. Dist. 28. Can. consulendum, &c.

Synodus Ancyrana cap. 10. & repetitur Dist.

28. Diaconi.

Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt, & dixerunt, velle se coniugio copulari, quia sic manere non possunt, hi si postmodum vxores duxerint, in ministerio maneat.

Stephanus Papa Dist. 31. aliter.

Aliter se orientalium traditio habet Ecclesiarum, aliter huius sacrae Romanae Ecclesiae. Nam eorum Sacerdotes, Diaconi, aut Subdiaconi matrimonio copulantur. Istius autem Ecclesiae vel occidentalis, nullus Sacerdotum à Subdiacono, vsq; ad Episcopum, licentiam habet coniugium sortiendi. Hac ille. Quod si Ecclesia orientalis vna est cum occidentali, quemadmodum vnam esse existimandum est, siquidem verè Ecclesia est (vnus enim Deus, vna fides, vnū baptisma, quo initiamur oēs,) si inquam vtraque Ecclesia vna, vna igitur natura Sacerdotij vtriusque. Cumque talis sit natura orientalis Sacerdotij, vt qui eo iam fungantur, matrimonium fortiri queant, sequitur, & naturam occidentalis Sacerdotij eam esse, quae non pugnet cum matrimonio. In Christo enim non est orientalis, nec occidentalis, non Graecus, nec Latinus.

Dist. 84. Cum in praeterito, Glossa, super verbis: Qui Sacramentis Diuinis inseruiunt.

Dicunt quod ista capita facta fuerunt ante tempus Gregorij, qui inuoduxit continentiam ministris

N stris

stris Dist. 31. ante triennium; id est, Subdiaconibus; Presbyteris verò & Diaconibus Siricius introduxit. Imò dicunt, quòd olim Sacerdotes poterant cõstrahere, ante Siricium. Vnde & Moses contraxit.

26. Q. 2. Sors.

Copula Sacerdotalis vel confanguineorum nec legali nec Euangelica vel Apostolica auctoritate prohibetur: Ecclesiastica tamen lege penitus interdicitur.

Nicolaus Cusanus Epistola 2. de vsu communionis ad Bohemos.

Consequenter in nouo Testamento visum fuit, post aliquot tempora irrationale fore, quòd in sacris ordinibus existentes contraherent, similiter & solenniter vouentes. Quod si facerent, separandos esse. Qui tamen antè tanquàm à Deo coniuncti separari non potuissent, &c. Ergo non statim ab Apostolorum temporibus, sed post aliquot demum tempora cœlibatus Sacerdotum introductus fuit, & separati ab hominibus, quos Deus ipse coniunxerat.

Itaque insigniter frontem perfricuerunt Iesuitæ, dum vociferantur, in Ecclesia Dei nullum vnquàm fuisse morem, vt à Sacerdote post sacrum ordinem susceptum, vxor duceretur.

Sed his mendacijs addunt tertium: Nunquàm Presbyteris Diaconis, & Hypodiaconis licuisse, ex vxore ante sacrum ordinem ducta filios procreare. Quancquàm hæc limitationem adscribunt, vbi (inquit) Canones seruati fuerunt. Fatentur ergo ipsi, Pontificum & Conciliorum Canones non vbiq; seruatos,

uatos, sed à multis Ecclesijs pro libertate, in qua Christus eos vocarat, reiectos. Nam si sacris initiati ad matrimonium peruenire potuerunt, & in orientali & occidentali Ecclesia, vt supra demonstratum est: quorum id fuisset, nisi sine matrimonij potuissent vt: Est enim finis matrimonij non tantum proli procreatio, sed etiam vt vterq; coniugum alterius incontinentiæ mutuis officijs medeatur. Quod & à Paulo 1. Cor. 7. affirmatur, & 32. q. 2. ostenditur. Sed age, quod supra fecimus, id nunc etiam faciemus, vt exemplis & Canonibus contrarijs Iesuitarum impudentiam retundamus.

Apud Eusebium Ecclesiast. hist. lib. 5. cap. 24. & 25. fit mentio Polycratis Ephesini Episcopi, qui se ab Episcopis progenitum ait. Hæc enim sunt verba: Sed & ego omnium vestrum minimus Polycrates, traditionem parentum meorum obseruo, quorum etiam aliquot affectatus sum. Septem namq; ex parentibus meis per ordinem fuerunt Episcopi, ego octauus, qui omnes ita obseruarunt hunc diem.

Tripertita hist. lib. 9. cap. 38.

In oriente cuncti spontanea voluntate, & nō aliqua necessitate, etiam Episcopi, abstineant. Plurimi enim eorum etiam Episcopatus tempore, ex legitima vxore filios habuerunt.

Socrates hist. Ecclesiast. lib. 1. cap. 11. & Sozomenus lib. 1. cap. 23. & Dist. 31. Can. Nicæna.

Nicæna Synodus volens corrigere hominum vitam in Ecclesijs commorantium, posuit leges, quas Canones vocamus, in quorum tractatu videbatur

N ij aliquibus.

Socrates disertè
inquit, NOVAM
legem,

aliquibus introducere legem, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, cum coniugibus, quas ante consecrationem duxerunt, nō dormirent. Surgens autem Paphnutius confessor, contradixit, honorabiles confessus nuptias, & castitatem dicens esse cum propria vxore concubitum. Suasit itaq; Concilio, ne talem poneret legem, grauem esse asserens causam, quæ aut ipsis aut eorum coniugibus occasio fornicationis existeret. Et hoc quidem Paphnutius, licet nuptiarum esset inexpertus, exposuit, Synodusq; laudauit sententiam eius, & nihil ex hac parte sanciuit, sed hoc in vnus cuiusq; voluntate, non necessitate, permisit.

Nicephorus lib. 12. cap. 34.

In Thessalia et hoc factitatū esse legimus. Licebat Clerico cuiuis, priusq; in ordinē eum cooptaret, legitime vxorē ducere. At si postea, vt cōsuetudine receptū est, vxorē cognouisset, ordine eo mouebat, cum in oriēte oēs, atq; etiā Episcopi, si vellēt, pro arbitrio suo, nō aliqua legis necessitate coacti, vxorum congressum declinarent. Multi etiam ipso Episcopali munere fungētes in Episcopalibus ædibus liberos multos ex coniugibus, quas sibi legitimo matrimonio antea cōiunxissent, susciperēt. Eadem referuntur à Socrate lib. 5. cap. 22.

Concilium Gangrense, Ca. 1. & Dist. 30. Si quis nuptias. & Dist. 31. Si quis vituperat.

Si quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem ac religiosam detestatur, aut culpabilem

bilem æstimat, velut quæ in regnum Dei introire non possit, anathema sit.

Idem ca. 4. & Dist. 28. Si quis discernit.

Si quis discernit Presbyterum coniugatum, tanq̄ occasione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab eius oblatione ideo abstinet, anathema sit.

Synodus sexta, & habetur Dist. 31. ca. Quoniam.

Quoniã in Romani ordine Canonis esse cognovimus traditum, eos qui ordinati sunt Diaconi, vel Presbyteri, cõfiteri, quod nõ suis iam copulẽtur vxoribus: nos antiquũ sequẽtes Canonẽ Apostolicę diligentia, & constitutiones sacrorum virorũ, legales nuptias à modo valere volumus, nullo modo cum vxoribus suis eorũ cõnubia dissoluentes, aut priuãtes eos familiaritate adinuicẽ, in tẽpore oportuno. Quis cuncq; ergo dignus inuentus fuerit Subdiaconali ordinatione, aut Diaconali, aut Sacerdotali, hi nullo modo prohibentur ascendere ad talem gradum, pro vxoris suæ cohabitatione: nec etiam tempore ordinationis suæ profiteri castitatem cogantur, quod abstinere debeant à legalis vxoris familiaritate. Si quis igitur præsumperit contra Apostolicos Canones, aliquos Presbyterorum aut Diaconorum priuare à contactu & à communione legalis vxoris suæ, deponatur. Similiter & Presbyter ac Diaconus, qui religionis causa vxorem suam expellit, excommunicetur. Si verò in hoc permanserit, deponatur.

Gregorius PP. Dist. 1. Ante triennium.

Ante triennium omnium Ecclesiarum Subdiaconi Siciliae prohibiti fuerant, vt more Romanæ Ecclesie

clesiæ suis vxoribus nullatenus misceantur. Quod mihi durum atq; incompetens videtur: vt qui vsu continentiae non inuenit, neq; castitatem promissit, compellatur à sua vxore separari, atq; per hoc (quod absit) in deterius cadat.

Hinc etiam Nicolaus Papa, ad Ratholdum Episcopum Argentoratensem 33. q. 2. Ca. Latorem, scribens de Presbytero matricida, vsu plurimarum rerum ei interdixit: atq; adeo, ne oblationes offerat, nisi expletis multorum annorum curriculum, mandauit: veruntamen vsu matrimonij ei non interdixit. Sic enim ad verbum: A propria (inquit) ac legitima vxore non separetur, ne in fornicationis voraginem corruat, quod ne fiat optamus.

Innocentius 3. de vita et honestate Clericorum.

Qui autem secundum regionis suæ morem non abdicarunt copulam conjugalem, si lapsi fuerint, grauius puniantur, cum legitimo matrimonio vti possint.

Urbanus PP. Turonensi Archiepiscopo. Dist. 56. cap. Cenomanensem.

Cenomanensem electum pro eo quod filius Sacerdotis dicitur, si cæteræ virtutes in eum conueniunt, non reijcimus, sed suffragantibus meritis, eum patenter suscipimus.

Et Gratianus ibidem.

Cum ex Sacerdotibus nati in summos Pontifices supra legantur esse promoti, non sunt intelligendi de fornicatione, sed de legitimis coniugijs, quæ Sacerdotibus ante prohibitionem, ubiq; licita erant, & in orientali Ecclesia vsq; hodie eis licere probantur, &c.

tur, &c. Respicit autem Gratianus ad Epistolam Damasi Papæ ad Hieronymum, quæ citatur. Dist. 56. Ca. Osius, &c. in qua ostenditur, plurimos ex Sacerdotibus natos, sedi Apostolicæ præfuisse.

Sed age, contexamus catalogum Romanorum Pontificum, qui Sacerdotum filij fuerunt.

Bonifacius I. Papa Romanus, Iucundi Presbyteri filius.

Fœlix III. Romanus, filius Fœlicis Presbyteri.

Gelasius I. Apher, filius Valerij Episcopi.

Agapetus I. Romanus, patrem habuit Gordianum Presbyterum.

Syluerius I. Campanus, patrē habuit Hormisdam Episcopum.

Deus dedit, vel Theodatus, quem Damasus Osiū appellare videtur, Romanus, patrem habuit Stephanum Subdiaconum.

Theodorus I. Græcus, patre natus est Theodoro Episcopo.

Hadrianus II. Romanus, patre Talaro Episcopo natus.

Ioannes XI. Sergij III. Pōtificis filius, Romanus.

Ioannes XII. Romanus, & hic Sergij Pontificis filius.

Ioannes XIII. patre Ioanne Episcopo, Romanus.

Ioannes XVI. Romanus, patre Leone Presbytero. Sedit autem is, circa annum Dñi 984. imperante Otthone III. Vnde manifestum est, circiter mille annos post natum Christum, in ipsa vrbe Roma Sacerdote

cerdotes adhuc vxores habuisse, & liberos procreasse. Itaq; Iesuitæ vel ex omnium historiarum inscitia errant, vel malitia id, quod non nesciunt, dissimulant.

Accedamus iam ad quartum mendacium Iesuitarum, quod tale est: Nunquam Episcopus (nam Presbyteris licuisse tacite fateri coguntur) nisi vel cœlibes, vel se ab vxoribus abstinentes fuisse consecratos. Hoc licet ex superioribus testimonijs etiam refutari possit, tamen paucula quædam adijciemus.

Ruffinus Ecclesiasti. hist. lib. 1. cap. 5.

Spiridion Cyprius Episcopus, vir vnus ex ordine Prophetarum, pastor ouium etiam in Episcopatu positus permanfit. Filiam habuit, Irenen nomine, quæ ei cum bene ministrasset, virgo defuncta est.

Sozomenus lib. 1. ca. 11. de eodem.

Spiridion Trimithuntis Cypri Episcopus, erat vir agrestis, vxorem habens & liberos, at ob id nihilo ad res diuinas deterior.

Euseb. lib. 6. cap. 42.

Cheremon Nili Ægyptiacæ Episcopus, admodum senex, ad montana Arabiæ cum vxore sua fugiens, non est reuersus, nec vnquam videri potuerunt.

Dist. 28. ca. De Syracusano.

Pelagius Papa ordinat Episcopum Syracusanum habentem vxorem & liberos: nec vsu vxoris ei interdicit: sed hoc tantum exigit, vt suam fateatur quantula sit præsentis temporis habita rerum descriptione substantiam, & nihil vnquam per se aut per filios & vxorem, siue quamlibet propinquam aut.

aut domesticam vel extraneam forte personam de rebus audeat vsurpare Ecclesiæ: & vniuersa sui Episcopatus quæsitâ tempore Ecclesiæ suæ dominiò societ: nihil vltra id, quod modo descriptum est, filijs suis vel hæredibus relicturus.

*Innocentius tertius, de Clericis coniugatis
ca. Cum olim.*

Nos igitur attendentes, quòd orientalis Ecclesia votum continentia non admisit: quoniam orientales in minoribus ordinibus contrahunt, & in superioribus VT VNTVR matrimonio iam contracto, mandamus, &c.

Sed adscribamus etiam elegantissimos versus Baptiste Mantuani, quos in Fastis suis de S. Hilario Pictauiensi Episcopo cecinit.

Integritas vitæ, legum prudentia, cultus
Cœlituum, tutela inopum, diadema pedumq;
Pictauiense tibi, dum nil mortalia curas,
Dum viuís tibi sorte tua contentus, ab omni
Ambitione procul, populo applaudēte, tulerunt.
Non nocuit tibi progenies, non obstitit vxor
Legitimo coniuncta thoro: non horruit illa
Tempestate Deus thalamos, cunabula, tædas
Sola erat in precio, quæ nunc incognita virtus
Sordet, & attrito viuít cum plebe cucullo.
Propterea leges quæ sunt connubia contra
Essè malas quidam perhibent: prudentia patrum
Non satis aduertit, dicunt, quid ferre recuset,
Quid valeat natura pati. Cervicibus aiunt
Hoc insuaue iugum nostris imponere Christus

O Noluít.

Noluit. Istud onus, quod adhuc quam plurima
Fecit, ab audaci dicunt pietate reperit. (mōstra
Tutius esse volunt, qua Lex diuina sinebat
Iste via, veterumq; sequi vestigia Patrum.
Quorum vita fuit melior cum cōiuge, quam nūc
Nostra sit, exclusis thalamis & coniugis vsu.

En quanto rectius & honorificentius de Sacerdos
tum ipsorumq; adeo Episcoporum coniugio sens
tiat Monachus Carmelita, quam Pseudomonachi
Iesuitæ: qui Episcopum vxori & liberis operam
dare posse negant: ideoq; vel cœlibatum vel per
petuam ab vxore abstinentiam in Episcopo contra
omnes diuinas & naturales leges requirunt.

Sed non sufficit, eos tanq; hostes Dei & naturæ,
bellum vtrisque intulisse in oppugnando Episcoporu
cōiugio, nisi idem in reliquis etiã ordinibus oppug
nent. Assuunt igitur quintum mendacium: In Ec
clesia Græca cum sacris ordinibus coniunctum fuisse
se votum aut promissionem castitatis. Et statim sex
tum: Idq; (inquiunt) Apostolorum vel Ecclesiæ an
tiquo statuto. Et mox septimum: Matrimonium
post sacrum ordinem contractum, prohibitum & ir
ritum apud ipsos etiã Græcos, non minus quam
apud Latinos fuisse. Vtris iam credemus? Iesuitis
affirmantibus? an Iuribus Canonicis negantibus?
Videant Iesuitæ, ne tandem hoc pacto imprudentes
in excommunicationem Romani Pontificis incur
rant, dum sacrosanctos Canones (vt olim voca
bant) aperte falsitatis & mendacij arguunt.

Dist. 31. Ca. 2. oniam.

Orientalis

Orientalis Ecclesia (cui sexta Synodus regulam viuendi præscripsit) votum castitatis in ministris altaris NON suscepit.

Et ibi Glossa.

In Canone Romano statutum erat, quòd Diacones & Presbyteri orientalis Ecclesiæ deberent continentiam profiteri: quod male seruabant: quod sexta Synodus cognouit. Ideo statuit iuxta antiquum Canonem, vt vnusquisq; Clericus suam possit habere vxorem, nec propter hoc repellatur a promotione, si dignus fuerit, **NEC TEMPORE SVÆ ORDINATIONIS COGATUR CONTINENTIAM PROFITERI:** eo tamen tempore, quo ministrat altario, debet abstinere.

Et rursus alia Glossa ibidem.

Hæc duo capita intelliguntur de Clericis orientalis Ecclesiæ, **QVI NON SVSCEPERVNT VOTVM CASTITATIS.**

Et mox.

In orientali Ecclesia omnes Clerici indistinctè possunt vtì matrimonio contracto. In occidentali verò Ecclesia aliter seruatur.

Dist. 31. Ca. aliter. Glossa super verbo copulantur.

Multi ex hac litera dicunt, quòd orientales possunt contrahere in sacris ordinibus.

Quæ cum ita sint, aut errores suos agnoscant Iesuitæ, aut se à lure Canonico discedere palàm profiteantur. Quod si fecerint, priuilegium fortassis Papa, quod ipsis tribuit, rursus adimet, & in pistrinum, quo digni sunt, detrudet.

Iam tempus postulat, vt loca ex Patribus à Iesuitis

in margine huius Assertionis allegata excutiamus. Primum Hieronymi citant libros aduersus Iouinianum. Quis autem nescit, quod ipse etiam Erasmus testatur, Hieronymum matrimonio iniquiorem fuisse? Nam cum Iouiniani aut Heluidij heresi esset excitatus, calore contentionis multa scripsit, quæ sedato nunquam excidissent. Sed & extra disputationem tantis laudibus virginitatem extulit, vt de matrimonio parum honorifice sensisse videatur. Itaque illius autoritas causæ nostræ minimè nocere debet. Quanquam eo loco, quem Iesuitæ citant, nihil aliud dicat, quam, excepto Apostolo Petro, non esse manifestè relatum de alijs Apostolis, quod vxores habuerint: & cum de vno scriptum sit, de cæteris tacitum, intelligi debere, sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale scriptura significet. Atqui hæc vnus Hieronymi opinio cõtrarijs sententijs Ignatij, Clementis, Ambrosij, & Chryfostomi refellitur.

Origenes Hom. 23. in Numeros, à Iesuitis etiam in aciem producit, sed irritò conatu. Verba enim Origenis hæc sunt: Videtur mihi, quod illius est solius sacrificium offerre indefinens (hoc est, vt paulò antè dixit, orationem, quæ sicut incensum offertur Domino) qui indefinenti & perpetuæ se deuouerit castitati, &c. Hoc (VIDETVR) Origenicum, soluitur per (NON VIDETVR) Lutheranum. Et Origenes ipse præfatur, se vereri hoc dicere: adeò cunctanter & timide loquitur. Ad hæc nihil ibi de Sacerdotum peculiari officio tractat, sed totum sermonem ad cunctum populum conuertit: cui tum de indefinenti festiuitate, hoc est, à peccatis abstinentia,

tia, tum de indefinenti sacrificio, hoc est, pia oratione concionat. Inspice lector totam Homiliam, & nō magis eam ad Sacerdotum cōlibatum, quā ad Parmenonis suem pertinere videbis.

Augustinus de nuptiis & concupiscentia lib. 1. cap. 7. nullo verbo Sacerdotum, Presbyterorum, vel Episcoporum coniugium attingit: tantum docet, libidinem in coniugibus esse malum, sed propagationem, quæ occasione libidinis fit, esse bonam: tandemq; sic concludit caput: Ita nec propter libidinis malum nuptias condemnare, nec propter nuptiarum bonum libidinem laudare debemus.

Idem de libero Arbitrio. lib. 1. cap. 2. disputat, quomodo, cum anima hominis peccet, quæ sit à Deo, Deus tamen peccati non sit author. Cæterum de matrimonio Sacerdotum vel aliorum, nec vnam quidem profert syllabam.

Canon Apostolorum 27. sanè non nisi lectoribus & cantoribus permittit vxores ducere. Huic autem opponimus Canonem sextum, ita pronunciantem: Episcopus aut Presbyter vxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abijciat: si verò reiecerit, excommunicetur: sed si perseverauerit, deijciatur. Hos duos Canones prius cōcilient Magistri nostri, quā nos alterius autoritate premant.

Calixti impio Canon, quo non solum Sacerdotibus coniugia prohibet, sed contracta etiam dissoluit, alios pios Canones Gregorij & cæterorum, supra à nobis commemoratos opponimus.

Concilium Neocæsariense, Carthaginense, Chalcedonense, eadem superstitione laborantia, cum vero

In ca. Signifi-
casti. Extrauag.
de Elect.

Gerfon Parte.
de examinatio-
ne doctrinarū.

bo Dei careant, ab vna Gangrensi Synodo, quæ ver-
bum Dei pro se habet, validè confutantur. Nam &
Panormitanus asserit, in concernentibus fidem, eti-
am dictum vnius priuati esse preferendum dicto Pa-
pæ, si ille moueretur melioribus authoritatibus no-
ui & veteris testamenti, quam Papa. Et Gerfon as-
seruit, vnum eruditum debere se toti generali Con-
cilio opponere, si sentiret, maiorem partem ad op-
positum Euangelij, malitiâ vel ignoratiâ declinare.

Synodi, quæ sexta dicitur, Canones 3. 6. & 48. alio
eiusdem Synodi Canone euertuntur, qui citatur
Dist. 31. Ca. Quoniam, quem supra recitauimus. Is
taq; Iesuitæ illos cōtrarios Canones aut concilient,
aut lus Canonicum corrigant: quod non ita pridem
Monachus Dominicafter Hispanus, frater Bartho-
lomæus Carranza Mirandes tentauit: qui in summa
Conciliorum & Pontificum ad finem sextæ Synodi
in Trullo congregatæ hæc verba attexuit: In De-
creto (inquit) Gratiani adscribuntur aliquot De-
creta huic Synodo, & septimæ etiã generali, quæ
inter superscriptos Canones non continentur. Ex
quo certò apparet, vitio Typographorum id factum
esse. Hæc ille corrector Decreti. Vnde facilè æsti-
mare potes, candidè lector, quantum fidei Canonis
bus, & Iesuitarum allegationibus dari debeat.

Leonem & Epiphanium in locis citatis non in-
uiti Iesuitis donamus. Nam ingenuè agere volu-
mus, & homines supersticiosos hac in parte nobis
vendicare non laborabimus.

Eusebius de demonstratione Euangelica lib. 1.
cap. 9. sic scriptum reliquit: Veruntamen eos, qui
sacra

sacriati sunt, atq; in Dei ministerio cultuq; occupati, continere deinceps seiplos à commercio vxoris decet. Qui autem non ad TANTVM assumpti sunt SACERDOTII MVNVS, ijs idem sermo diuinus indulget, ac propemodum palam omnibus prædicat, quod utiq; honorabile sit coniugium, &c. Ergo vides Diaconis & Subdiaconis tum temporis adhuc licuisse vxorum commercio uti. Et notandum est, quod in eodem capite dicit de ministris Ecclesiæ: His ipsis, inquit (doctoribus scilicet & prædicatoribus verbi diuini) maximè in præsentia, vt melioribus studijs vacent liberius, seiunctus à re vxoria victus ADAMATVR, velut ijs qui diuina & incorporata sobole propaganda occupati teneantur, &c. Ergo continentiam in illis potissimum commendat Eusebius, qui ipsi à cœlibatu minimè abhorrebant, Coactam autem castitatem omnia sanorum hominum iudicia auersantur.

Chrysostronus Hom. 7. in 2. cap. Matthæi, grauius inuehit in eos, qui turpibus spectaculis in Theatro indulgebant. Tandem obiectioni respondens, inquit, se non prohibere coniugia: & addit: Omnia siquidem mandata legis nobis sunt Monachisq; communia, præter connubium: quanq; hîc quoq; beatus Paulus admonet, per cuncta Monachis æquare nos cupiens, adducit habitum mundi huius, vt & qui habent vxores, tanq; nō habentes sint. Loquitur autem Chrysostronus de laicis: & tota homilia nullo verbo attingit ministrorum Ecclesiæ vel Sacerdotum cœlibatum. Et tamen tanta est impudentia Iesuitarum, vt hunc locum citare non vereantur:

antur : qui tamen ministrorum coniugio magis patrocinatur quam coelibatui. Hunc enim coelibatum (inquam) Monachorum esse proprium & peculiaris rem, nec reliquis hominibus communem, indicat. Nisi igitur ex omnibus ministris Monachos facere velint Iesuitæ, coniugium eis permittant necesse est. Quod autem Chrysostronus ex Paulo monet, ut qui uxores habent, sint tanquam non habentes, id non de voto perpetuæ continentiæ intelligi potest, sed de casto & moderato usu matrimonij: ne quis, ut Ambrosius dixit, suæ uxoris adulter fiat. Tam enim sua est coniugio castitas, quam virginitati: quemadmodum rectè alibi inquit Chrysostronus. Primus castitatis gradus est, sincera virginitas: secundus, fidele coniugium. Ergo species secunda virginitatis est matrimonij casta dilectio.

Amb. li. de Philo-
soph. quæ citat
Aug. lib. contra
Iulianum. 2.
Chryf. hom. de
inuentio, crucis.

I E S V I T Æ.

*Diaconos similiter pudicos, non bilin-
gues.*

III. *Nomine Diaconorum, etiam Hypodiaconi comprehenduntur: reliqui enim inferiores ordines, quamuis constitui essent, nondum tamen eo tempore discrimine personarum, à superioribus discernebantur ordinibus. Qui autem Diaconos, de quibus hæc agitur, alios esse ab his, qui in actis Apostolorum facti leguntur, et qui eis ministerium tantum mensarum & custodiam thesauri Ecclesie concedunt, omnem autem adimunt sacram functionem, grauiter ballucinantur. Nam ex sacris literis*

Act. 7. 8. 21. I
gnat. epist. ad
Tral. Clem. epi.
1. ad Iac. Euari-
stus epist. 1. ad
omnes Epif. A-
phric. Fabianus
epist. 1. Leo ser.
de S. Laurent.
Conci. Neocæs.

literis constat, & ex antiquorum Patrum constanti traditione, eosdem Diaconos, qui mensis ministrabant, vel thesauri curam habebant, sacram etiam in Ecclesia habuisse functionem, & ad sacrum ordinem pertinuisse.

can. 13. Chryf.
hom. 14. 15. in
Acta Aposto-
lorum,

RESPONSIO.

A Cœlibatu Sacerdotum rursus ad Hierarchiam suam Ecclesiasticam delabuntur Iesuitæ: in qua post Episcopos & Presbyteros collocant Diaconos & Hypodiaconos. Etsi autem Hypodiaconorum mentio in scripturis non fiat, dabimus tamen hoc ipsis, ut nomine Diaconorum etiam Hypodiaconos comprehendant. Reliquos autem inferiores ordines Apostolorum tempore constitutos fuisse, facilius dicitur quam probatur. Nam & aliquot seculis post Apostolos, Hieronymus quinque tantum enumerat Ecclesiæ ordines, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Fideles, Catechumenos: reliquo clero locum proprium nullum tribuit. Etsi enim tum quoque erant lectores & Acoluthi, tamen nomina non erant certorum munerum: verum quos clericos vocabant, eos ab adolescentia certis exercitijs assuefaciebant ad seruiendum Ecclesiæ: quod melius intelligerent, quorsum essent destinati, & paratiores in tempore ad officium accederent. Diaconorum autem Apostolicis temporibus proprium munus non fuisse prædicare Euangelion, & administrare Sacramenta, vel hinc duntaxat colligitur, quod ab Apostolis ideo iussi sunt eligi, ut quia illis non erat placitum

In Esa. cap 9.

Act. 6.

P citum

ritum derelicto sermone Dei, ministrare mensis,
 his delegaretur hoc negotij: Apostolis interea des-
 precationi & administrando sermone incumbenti-
 bus. Fuit tamen & hæc Diaconorum functio, non
 prophana sed sacra, hoc est, ad sanctos vsus Ecclesiæ
 destinata: quis enim prophanum munus dicat, pau-
 perum curam gerere? membra Ecclesiæ fouere?
 & vt caueantur rixæ & contentiones, omnibus æ-
 qua ratione consulere? Itaq; nescio quid hîc Iesuitæ
 sacrum vocent, nisi fortassis vnctionem & tonsuram
 intelligant, sine qua nemo sacri ordinis sacrære vl-
 lius functionis particeps esse queat. Sed relinqua-
 mus ipsis hæc anilia deliramenta, & Diaconorum
 officia persequamur, quos & apud Lucam & apud
 Paulum eosdem esse equidem non dubito: de qui-
 bus etiam nescio, an honorificētius aliquid dici pos-
 sit, quàm quod à nostris Theologis scribitur: Non
 aliam fuisse olim in veteri Ecclesia Diaconorum ra-
 tionem, quàm quæ sub Apostolis fuisse legitur. Os-
 blationes enim fidelium quotidianas, quas *sympliciter* vo-
 cabant, & annuos Ecclesiæ prouentus recipiebant,
 vt conferrent in veros vsus, qui iuxta veteres Ca-
 nones erant præcipue quatuor. Nam Ecclesiastico-
 rum honorum pars vna distribuebatur Clericis: id
 est, qui vel ex parentum consensu, sumptibus Eccle-
 siæ alebantur & instituebantur, tantisper, dum ad
 aliquod munus in Ecclesia obeundum essent idonei:
 vel iam reipsa seruiebant Ecclesiæ: alter autem
 quadrans alendis pauperibus, tertius, tuendis ædi-
 ficijs, & alijs eiusmodi vsibus, parçe tamen & mode-
 rate impendebatur. Deniq; quadrans qui supererat,
 Episcopo

Episcopo concedebatur, non vt eo abuteretur pro suo arbitrio, sed vt sobriè & honestè viuens familiam frugaliter aleret, captiuos etiam fratres redimeret, & pauperes aduenas exciperet. Onera igitur istiusmodi mittebantur Diaconis: quos etiam oportebat Oeconomiam suam quotannis rationem reddere coram Presbyterorum collegio, cui Episcopus præerat: vt ex Canonum, qui Apostolis adscribuntur, quadragesimo primo, & Antiocheni Concilij Can. 24. & 25. animaduertitur. Postea verò cum opes Ecclesiam amplificarentur, & difficultas oneris cresceret, attributi sunt Diaconis Hypodiaconi, quorum opera circa pauperes vterentur. Quibusdam etiam in locis propter opum amplitudinem instituti sunt ordinis exactiōnis et administrationis causa, Archidiaconi: ne quid ex bonis Ecclesiam vel negligentia vel vilius fraude deperiret. Quod autem progressu temporis, Euangelij quoque ad populum lectio illis dabatur, & exhortatio ad precandum, quod item ad porrigendum in sacra cœna calicem adhibebantur, id muneris ornandi causa fiebat, quò maiori religione illud obirent, cum admonerentur talibus Symbolis, non esse profanam aliquam viliificationem quam gererent, sed sacram & Deo dicendam functionem. An volunt Iesuitæ Diaconis, quales quidem in primitiua & Apostolorum temporibus vicina Ecclesia fuerunt, aliquid amplius à nobis tribui? Id nimirum, quod nescio qui fictitij Clementes & Ignatij illis tribuunt, huius enim farinae nothos & ignotos autores nobis in marginibus obtrudunt: quos, ne quid callidè præterisse videamur, tam lustrabimus.

Primum IGNATII citant Epistolam ad Trallianos, cuius est apud omnes doctos suspecta auctoritas. In ea autem epistola facit discrimen inter Episcopum & Presbyteros: ac inter cætera dicit: Oportet ergo et Diaconis, qui sunt in ministerium Iesu Christi, omni modo placere. Non enim in cibo & potu sunt ministri, sed ministri Ecclesiæ Dei. Oportet ergo præcepta eorum seruare, sicut ignem ardentem, &c. Et in eadem Epistola. Quid enim Diaconi, nisi imitatores Christi, ministrantes Episcopo, sicut Christus Patri, & operantes illi operationem mundam & immaculatam: quomodo sanctus Stephanus beatissimo Iacobo, & Timotheus & Linus Paulo, & Anacletus & Clemens Petro, &c. Hæc si quis Ignatij esse credat, credat etiam, si placet, Euangelio, quod Thomæ nomine circumfertur. Certè nõ propterea Ignatij sunt Epistolæ, quia sub Ignatij nomine à Valentino Pacæo Apostata in Schola Dilingensi Græco sermone sunt æditæ: aut si Ignatij sunt, non profecto illius sunt, qui post Petrum alter, in successione Antiochenæ Ecclesiæ Episcopatum sortitus, ac Romæ tanquæ frumentum Christi bestiarum dentibus commolitus esse dicitur, vt panis mundus inueniretur: sed sunt alterius cuiusdam Ignatij, Romanensibus magis quam Antiochenis & orientalibus noti: qui vt subtiliter & aliqua veri similitudine mentiretur, ad Ephesios, Magnesianos, Trallianos, &c. literas inscripsit: ad quos verum illum & *ἱστορίῳ* Ignatium literas dedisse, ex Ecclesiastica historia didicerat.

Euseb. lib. 3. ca.

35.

Clementis Romani Epistola prima ad Iacobum fratrem

fratrem Domini, tam nō est germani illius Clementis, quā certum est, vtranq; ad Timotheum esse Pauli. Nam supposititiam esse vel hinc tantum elucet, quod fingit ibi Clemens se Iacobo mortem Petri, ac veluti eius testamētum, vltimam scilicet conscionem, perscribere: cum (vt omnes historici testantur) Iacobus ille sit plus quā septem annos ante Petri mortem interfectus, Quomodo ergo potuit ei Clemens mortem Petri & nouissima verba perscribere? nisi fortē ei in purgatorium aut campos Elysios eam Epistolam miserit. Vnde apparet, eam postea ab aliquo impuro Romanista confictam: sicut & ante nostra tempora plures docti viri senserunt, & firmis rationibus asseruerunt. Quare nec Hieronymus vllam eius mentionem fecit, cum alioquin non negligenter de eius scriptis differat. Sed age, fingamus eam verē Clementis esse. Quid igitur ad Iesuitarum facit institutum? Primum, non distinguit inter Diaconos & Hypodiaconos. Deinde, Diaconis nihil aliud officij assignat, nisi vt sint quasi oculi Episcopi, ne quis incidat in præcipitium: item hortentur Laicos, vt frequenter docentē Episcopum audiant, & vt calamitosorum curam gerant: vt autem ipsi doceant, aut alia sacra munera obeant, nullum ibi verbum inuenias.

Euaristus Epistola prima ad Episcopos Aphricanos scribit, in singulis ciuitatibus debere constitui Diaconos septem, qui custodiant Episcopum prædicantem, ne ipsi ab insidiatoribus quoquo modo infestentur suis, aut verba diuina detrahendo, aut insidiando polluantur, vel despiciantur: sed veritas sp̄s

ritali redoleat favore, pax prædicata labijs, cum voluntate animi concordet, &c. Præter hæc de Diaconis aut Hypodiaconis, aut eorum officio nullum eo loco extat verbum.

Fabianus PP. Epistola prima, suo, hoc est, Pontificio more distinguit, & distincta officia partitur inter Diaconos, Hypodiaconos, Acolutos, reliquosque minores ordines. Sed quia in eadem Epistola Clementis ordinatio citatur, non minus nobis quam Pseudoclemens suspectus est.

Leo, sermone de S. Laurentio nihil habet de Diaconis, quod nobis magnopere sit contrarium. Verba eius hæc sunt: Cum furor gentilium potestatum in electissima quæque Christi membra sæuere, ac præcipuè eos, qui ordinis erant Sacerdotalis, impeteret, in Leuitam Laurentium, qui non solum in ministerio Sacramentorum, sed etiam dispensatione Ecclesiasticæ substantiæ præminēbat, impius persequutor efferbuit. Quid obsecro hîc est, quod non ipsi supra Diaconis quondam tributum esse confessi sumus? videlicet, ut substantiam Ecclesiasticam in usus necessarios expendere, & calicem in sacra cœna porrigerent. Id quod Leo per ministerium Sacramentorum intelligere videtur.

Concilij Neocæsariensis Canonem 17. nescio in quem finem Iesuitæ citent, cum ne vnus quidem apex de Diaconis in illo extet. Canon integer sic sonat: Presbyteri qui conregionales sunt, in Ecclesia præsentibus Episcopis vel Presbyteris ciuitatis offerre nõ possunt, nec dare panem sanctificatum, nec calicem porrigere. Quod si absentes sint ciuitatis Sacerdotes,

Sacerdotes, & fuerint inuitati ad dandam orationē, soli debebunt dare. Vicarij autem Episcoporum (quos Græci Chorepiscopos vocant) cōstituti sunt quidem ad exemplum septuaginta seniorum, sed tanq̄ Conſacerdotes propter ſolicitudinem & ſtudium, quod in pauperes agunt, offerant, & honorabiles habeantur. En audis de Episcopis, de Presbyteris, de Sacerdotibus, de Chorepiscopis, de Conſacerdotibus: ſed de Diaconis, & Hypodiaconis negry quidem. Niſi forſan Ieſuitæ putent Corepiscopos eoſdem fuiſſe quos Diaconos: quod ne per ſebrim quidem vnq̄, quantumuis phreneticus ſomniauit. Sed fortaſſis 14. Canonem allegare voluerunt: qui tamen vt hodie in vſu non eſt, ita Ieſuitis ne tantillum quidē patrocinaur. Eſt autem hęc: Diaconi ſeptem eſſe debent ſecundum regulam, quamuis non magna ſit ciuitas. Regulæ autem auctoritas iſta eſt, quod & liber Actuum Apoſtolicorum inſinuat. Quid hęc eſt, quæſo, quod vel pro Ieſuitis vel contra nos faciat? Verum ita ſine iudicio ſyluam allegationum congerere voluerunt, vt extremam paginae ſimbriam complerent.

I E S V I T Æ.

Mulieres ſimiliter pudicas, non detrahentes.

*Vel de omnibus mulieribus hęc ſermo eſt, vt Ambroſius
exiſtimat, vel de ijs, quæ, quoniam in Eccleſia munus aliquod
gerebant,*

V.

Amb. in hunc
locum,

gerebant, suo sexui conueniens, vt Græci patres, atq; alij ex-
 Chryf. Theoph. posuerunt, Diaconæ vocabantur. Ex nullo autē veterum Ex-
 &c. in eundem. positorem constat, de vxoribus Presbyterorum aut Diacono-
 rum hęc differi, quod tamē noui Euangelici mordicus tuentur,
 quorum interpretatio quamuis admittatur, nihil adhuc nouo
 coniugio Sacerdotum patrocinator: de ijs enim ageretur, quæ
 antea in matrimonium ductæ fuerant, à quibus post ordinem
 susceptum abstinendum fuis.

RESPONSIO.

Nimis profectò verum est Ciceronianum illud:
 Qui semel verecundię fines transferit, eum be-
 nè & nauiter oportere esse impudentem. Id suo ex-
 emplo Iesuitæ comprobant, hac quantumuis breui
 Assertiuncula. Etsi enim tolerabile esset, si locum
 Pauli vel cum Ambrosio de omnibus mulieribus,
 vel cum Chrysostomo de Diaconissis interpreta-
 rentur (nam quæ omnibus mulieribus, ea etiã cer-
 tò illarum generi conueniunt) tamen hoc nimis
 quàm impudenter & temerè ab ipsis affirmatur, ex
 nullo veterum interpretum constare de vxoribus
 Presbyterorum aut Diaconorum hęc differi. Non
 vrgebo iam ipsum contextum verborum Pauli:
 sed quia ad veteres interpretes prouocant, ac vni-
 uersim eos locum hunc aliter quàm nos interpreta-
 ri vociferantur, non aliunde, quàm ex veterum in-
 terpretationibus hunc clamorē compescemus. Tho-
 mas igitur Aquinas apud Pontificios omni exce-
 ptione maior: cuiusq; in Pauli Epistolas explanas-
 tionem

tionem ab ipſo Paulo canonizatam, & inſigni miraculo columbæ ſuper caput eius inſidentis comprobata fuiſſe Pontificij quidã ſcriptores iactant, ad hunc locum lectione ſecunda ſic annotauit. Primo (inquit) oſtendit, quales debent eſſe Diaconorum vxores. Secundo, qualiter ipſi habeant ſe ad illas. Et poſt pauca. Quæ culpa eſt Diaconi, ſi vxor eius eſt mala? Reſpondeo. Aliquis à miniſterio repellitur non ſolum propter culpam, ſed etiam propter aliquod impedimentum miniſterij. Et ideo ſi præter culpam eorum poſſent mulieres eſſe malæ, tum præſtant impedimentum dupliciter. Primo, quia cum malæ ſunt, indigent maiori cura: & per hoc minus vacarent Eccleſiaſticis miniſterijs. Secundo, quia viri deprauantur ex vxoribus. Item, eſſet in periculum, quia miniſtrorum Eccleſiæ multi frequentant domos. Et lectione tertia. Dixit quòd mulieres Diaconorum ſint pudicæ. Et ſi in vxoribus pudicitia eſt habenda propter eos, amplius in ipſis eſt neceſſaria, vt ſint omnino à contactu mulierum immunes. Sed quia ſecundum hoc pauci eſſent miniſtri, concedit, quòd ſaltem ſint vnus vxoris viri.

Nicolaus de Lyra, qui ſi non Iyrasset, (vt vetus verbum habet) totus mundus delyrasset, cum hunc locum enarrat, ad hæc verba (non detrahentes) annotat: Quod frequenter contingit mulieribus: ſed vxores miniſtrorum Eccleſiæ debent præ cæteris moribus pollere. Eant nunc Ieſuitæ, et clamitent, Aquinatem & Lyranum factos eſſe nouos Euangelicos, quia locum Pauli de vxoribus miniſtrorum

Q Eccleſiæ

Ecclesiæ intelligant non secus quam Lutherani : aut, si malunt, hos duos ex numero veterum expositorum deleant. Sed ne id cum periculo faciant, privilegium speciale à sanctissimo domino Papa, & Sorbona Parisiensi, & ordinibus fratrum tam Prædicatorum quam Minoritarum impetrent.

Sed pulchrè sibi cauent Iesuitæ, cum aiunt, etiam si nostra interpretatio admittatur, tamen coniugio Sacerdotum nouo (veteri) non patrocinari : deus enim agi, quæ ante susceptos ordines ductæ fuerunt, à quibus postea abstinendum fuerit. O dictum bene. Iam igitur vnus loci quatuor habemus interpretationes, quarum prima omnes mulieres, altera, quæ ministerij dignitate sunt præditæ, Diaconissæ : tertia, Diaconorum vxores, quarta, quæ non à Diaconis sed ad Diaconatum aspirantibus ductæ, et post adeptum Diaconatum non amplius cognitæ fuerunt, intelliguntur. Quid diceret, obsecro, Iulianus, quid Porphyrius, quid Celsus, si adhuc essent superstites ? Quid valeant Christiani cum quadruplici vix quatuor syllabarum interpretatione, qui quid *ἡ γυναίκα* aut vxores sonent, adhuc dubitant. Nos verò tertiam solum vt genuinam, & cum textu congruentem accipimus : primam & secundam toleramus : quartam vt falsissimam reiicimus : lectorem ad præcedentis Assertionis refutationem ablegantes : vbi post sacrum etiam ordinem Sacerdotes cum vxoribus concubuisse, liberosq; ex ijs suscepisse, copiose à nobis est probatum.

IESVITÆ.

Quæ

*Quæ est Ecclesia Dei viui, columna
& firmamentum veritatis*

Catholicam Ecclesiam intellige hîc adhuc militantem, quæ
vel cæcus est omnium fidelium, qui per fidem & bap-
tismum non in locum vnum, sed in vnâ doctrinam & cultum
vnius Dei & Christi Iesu conueniunt: vel cæcus Procerum &
Pastorum, qui reliquam multitudinem fidelium gubernant.
Hec dicitur columna & firmamentum veritatis, quod funda-
mento Apostolorum & Prophetarum, ipsoq; angulari lapide
Christo Iesu stabilita & firmata, omnes, qui se totos ipsi per-
mittunt, in vera doctrina stabilitat & firmet. Hec est, quæ
quoniam Spiritum sanctum semper assistentem habet, & Chri-
sto per fidem desponsata est, eodemq; tanquam capite vegeta-
tur, nec excidere à fide potest, nec in his quæ sub fidem ca-
dunt, aut ad mores pertinent ad salutem necessarios, falli
aut fallere, ne illius erroris causa, in Spiritum sanctum aut
Christum ipsum deriuari videatur.

VI.

Ephes. 4.

Matth. 16. 18.

Ephes. 2. Ioa. 14.

16. Matth. vlt.

Ephes. 5. Osee. 22.

1. Cor. 12.

R E S P O N S I O.

EN tibi rursus pro vna vnius loci interpretatio
ne duas, & duas Ecclesiæ definitiones: quarum
quæ prior est, et veritati et instituto Pauli cõsona est:
posterior, vt potè ab vtroq; dissentanea, meritò à
nobis exploditur. Etsi autem de hoc loco Pauli, quo
Ecclesia columna & stabilimentum veritatis præ-
dicatur, copiosæ & eruditæ nostrorum Præcepto-
rum commentationes & scriptiones extant: tamen

Q ñ quia

quia Iesuitæ veteres Coccysmos non cessant repetere, nec nos pigebit veram huius loci sententiam breuiter perspicueq; tradere. Primum igitur, cum Apostolus hęc Ecclesiam tam magnifico elogio celebrat, non loquitur de quolibet hominum coetu, qui vel Dei verbo caret, vel id contemptim negligit, vel crudeliter persequitur: qualis est Ecclesia malignantium, hoc est, Prælatorum seu (vt Iesuitæ loquuntur) procerum Pontificiorum: sed disertis verbis mentionē facit Ecclesiæ, quæ sit domus Dei, quæ sit Ecclesia Dei viuentis: quæ ex incorruptibili semine verbi Dei viuentis renata, & cum eodem verbo Dei arctissimè colligata, nihil ab illo alienum, aut pugnantem recipit, aut pertinaciter vsq; ad extremum defendit, quæ propter hoc ipsum verbum eius modi præconijs passim in scripturis ornatur. Cum enim nusq; diuina veritas nisi in verbo Dei, nusq; autē verbum Dei, nisi in scripturis sanctis inueniat, ac scripturarum sanctarū custodē, testemq; fidelem, Deus Ecclesiam in terris constituerit, Apostolus nō immeritō eam columnam & stabilimentum veritatis appellauit: hanc enim sedulo conseruat, & de hac fideliter, integrè ac syncerè testatur. Alioquin scribit Apostolus Paulus Ecclesiam superstructam esse, super fundamentum Prophetarum & Apostolorum. Quod si in ædificio spirituali, non Ecclesia, sed scriptura Prophetica & Apostolica, hoc est, veritas (nam sermo tuus veritas est, inquit ad Patrem Christus) fundamenti rationem & locum obtinet, suam profectō firmitatem veritas scripturæ nō habet

1. Pet. 1.

Ioan. 17.

habet ab Ecclesia, sed Ecclesia suam potius stabilitatem, scripturarum veritati & firmitati debet. Cum autem ex infinito scriptorum numero, solas, quas habemus in Biblijs, canonicas scripturas, Ecclesia sua testificatione approbarit, non effecit quidem ex fallis, dubijs & prophanis, vt essent veræ, certæ & sacrosanctæ: sed quia per se tales erant, ideo tales, quales erant, suo calculo Ecclesia comprobauit. Nō igitur quia Ecclesia scripturas veras & certas pronunciauit, ideo veræ ac certæ esse cœperunt: verum, quoniam per se tales erant, verax est Ecclesia, quæ id ipsum de scripturis est testificata, quod erant: ac si aliter fecisset, mendax fuisset Ecclesia. Et hac ratione Ecclesia dicitur columna & stabilimentum veritatis, tum quia commissa sibi oracula diuina, tanquā preciosissimum depositum custodit ac tuetur, tum quia de veritate & certitudine earum, contra omnes scripturarum hostes bona fide testatur, & pastoris vocem à luporum vlulatu certo indicio dignoscit. Cum autem Pontificia Ecclesia, præter, extra, & supra scripturas, quæ sunt verbum veritatis, auctoritatem sibi arroget, non est columna & stabilimentum veritatis, sed mendaciæ & vanitatis. Ac si quando veritatem profert, in mendacio eam detinet & deprauat. Itaque omnes illas præclarissimas promissiones factas Ecclesiæ, omnes illas excellentissimas prærogatiuas, quibus in scripturis ornatur: & quas consignatis ad marginem multis scripturarum locis Iesuitæ allegarunt, libenter fatemur ad Ecclesiam pertinere: verum non ad Ecclesiam Pontificiam,

Q. iij. quæ

quæ est colluuius Papparum, Cardinalium, Pseudo-
episcoporum, Sacrificulorum, Monachorum, & hu-
ius farinae perditorum hominum: sed ad Ecclesiam,
de qua paulò antè diximus, quæ est cõgregatio ho-
minum, sacras scripturas amplectentium, atq; ex ijs-
dem cooperante Spiritu sancto, verè agnoscentium
& confitentium vnum Dei, hominumq; mediatos-
rem Christum, qualem se verbo & Sacramentis pas-
tefecit, cui se totos, ac vniuersam salutis suæ ratio-
nem permittunt, quicunq; vera & viua Ecclesiæ
membra esse volunt. Ideoq; quantumuis aliquando
errent & labant, vt iustificetur Deus in sermonibus
suis, & vincat, cum iudicatur, non tamen in errore
perseuerant, nec finaliter à gratia & salute æterna
excidunt: cadentes enim, domino supponente ma-
num, non colliduntur. Humanum (inquit ille) est er-
rare: in errore autem perseuerare, diabolicum. Sic
Ecclesia etiã in his terris, à qua humani nihil alienũ
est, errare potest: nam remissionem peccatorum, &
credit & quotidie orat: sed in errore perire, & è ma-
nibus Christi eripi non potest. Solidum enim stat
fundamentum Dei, habens signaculum hoc: Nouit
Dominus qui sint sui.

Psal. 71.
Matth. 24.

2. Tim. 2.

Summa igitur hæc esto: Quòd vera Ecclesia, per
verbum à Spiritu sancto ita gubernetur, vt, etsi finit
eam in his terris esse imbecillem (caro enim non
prorsus commutatur in spiritum) conseruet tamen
eam perpetuò, ne vel erroribus vel peccatis pere-
at. An hoc in Christum & spiritum eius sit contu-
meliosum, & an hoc pacto culpa errorum in Deum
deriuetur.

deriuetur, (vt horribiliter blasphemant Iebusite) ius dicent omnia membra Ecclesiæ, quæ in luctu & interdum etiam victoriâ carnis aduersus spiritum; non sancto Spiritui sed carnis suæ, vitio culpam errorum ac peccatorum adscribunt. Vnde etiam cum Paulo exclamant: O nos miseros homines, quis nos Rom. 7. eripiet ex hoc corpore morti obnoxio? Gratias agimus Deo per Iesum Christum Dominum nostrum. Et cum Dauide: Errauimus sicut oves quæ perierunt, quare seruos tuos Domine. Et libera nos à malo, Amen.

I E S V I T Æ.

E X C A P. IIII.

Spiritus manifestè dicit: quòd in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, &c.

Hæc aduersus Marcionitas, Encratitas & Manichæos, similesq; hæreticos dici, qui vel cibos aliquos, tanquàm suapte natura prohibitos, vel nuptias tanquàm à Sathana profectas, condemnabant, & ex ijsdem verbis Apostoli, cum historia, quæ de illis extat, comparatis, constat, & ex veterum Patrum, Ambrosij scilicet, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi, Epiphaniij, Theophylacti & cæterorum consensientibus sententijs. Quare imperitè detorquentur hæc à nouis Euangelicis in Pontifices, & ordinum religiosorum institutores. Nec enim

I.

Hiero. lib. 2. ad uer. Ioui. Aug. hæres. 25. 46. 61. & contra Faust. lib. 15. c. 10. Epiphani. hæres. 42.

ipfi

47.66. reliqui in
hunc locum.

ipsi à fide discesserunt, qui fidem maiorum suorum reuenerunt, nec nuptias prohibuerunt, nec cibos à Deo exsistere negauerunt, quæ tamen omnia ijs, de quibus est hic sermo, ab Apostolo tribuuntur.

RESPONSIO.

Quia Papistæ propter prohibitionem coniugij & certorum ciborum, cauterio notatas habent conscientias, libenter istas conscientiæ labe & maculas eluerent. Itaq; vafro & astuto castillo hanc Prophetiam Pauli conantur eludere, & à se ad alios detorquere: Aduersus Marcionitas, inquit, & Encratitas & Manichæos, similesq; hæreticos ista dicuntur. Quasi verò soli illi taxentur, ac non omnes ij, qui in eadem noxa sunt. Nam si inter hæreticos, vt quisq; fuit tempore posterior, ita culpam à se amoliri, & in priores deriuare voluisset, potuissent Manichæi eodem vt effugio, reiicendo Pauli sententiam ad Cataphryges: hi ad authorem suum Pseudoparacletum Montanum, hic rursus ad Encratitas & Tatianos, illi ad Seuerianos, hi ad Martionitas, hi ad Cerdonem, &c. atq; sic continua serie, alter alterum veluti reum suo loco potuisset supponere, donec fortassis ad Pythagoram fuisset deuentum: vbi Plato iussisset quiescere. At qui eadem impietate laborant, eodem reatu obstricti tenentur: qui eadem hypocrisis nuptias & cibos prohibent, eodem fulmine Paulinæ Prophetiæ prosternuntur: deniq; qui eiusdem dæmonis dogmata profitentur,

profitentur, eandem damnationem merito sustinēs. Quanq̄ si quis rem penitius inspiciat, magis hæc de Papistis, quam de Manichæis & Marcionitis prædicta esse fatebitur. Primum enim Paulus, postremis temporibus hanc defectionem à fide futuram vaticinatur. Et si autem sæpè totum tempus noui testamenti, quod inter primum & secundum Christi aduentum intercedit, nouissimum tempus, imò nouissima hora dicitur: tamen hæc generalis nouissimi temporis appellatio ipsius etiã partibus nonnunq̄ tribuitur. Sic Paulus loco in 1. Tim. 4. posteriora & extrema tempora, non sua & primitiuæ Ecclesiæ dicit, sed quæ futura erant media inter primam & vltimam partem nouissimi temporis. Et certè longius respicere voluit, quam ad vnum saltem, aut duo secula Apostolorum temporibus proxima. Marcion autem temporibus Antonini Pij Imperatoris, circa annum Christi 150. sua sparsit deliria, & hunc subsecuta mille hæreticorum monstra plærq̄ proximis 150. annis ante Constantini Magni tēpora desæuierūt. Itaq̄ vix scio, an illi veteres hæretici inter postrema tēpora, de quibus Apostolus loquit̄, referri possint. Deinde Paulus inquit, hos doctores in hypocrisis loquuturos esse mendaciū. Quis hæc nō videat de Monachis & hypocritis in Papatu accipienda esse? Nam de Manichæis & Marcionitis, qui palam blasphemarunt, & apertissimè insanierunt, non aptè possunt intelligi. Sed agè, demus sanè Iesuitis, etiam de Marcionitis & Manichæis intelligenda esse: num propterea ipsi à crimine sunt immunes? Minimè verò. Paulus enim non tam de personis agit, quam de re ipsa & dogmatibus. Quamobrem etsi sexcentę

1. Ioan. 2.

R. producanz

producantur diuersæ sectæ, quæ tamen eadem hypocrisis de nuptiis & cibis interdicens fascinatæ sint: omnes eidem culpæ obnoxias fore quis dubitet? Itaq; friuolo & misero suo effugio nihil aliud consequuntur Iesuite, quàm vt culpæ & poenæ socios plures inueniant: iuxta vulgatum versiculum: Solamen misero est, socios habuisse malorum.

Sed excipiunt: aliam esse ipsorum quàm Marcionitarum & similiarum veterum hereticorum rationem. Hos enim cibos aliquos tanq; simpliciter & suapte natura prohibitos reiecisse: se autem certis tantum diebus abstinentiam exigere à carnibus, non tanq; per se vetitis, sed propter Ecclesiæ constitutionem interdictis. Illos simpliciter omnibus vsu coniugij, tanq; à Sathana profecti interdixisse: se autem solos Sacerdotes & Monachos cum Monialibus ad votum castitatis cogere: non quia simpliciter malæ sint nuptiæ, sed quia sacratis personis malæ, & ad perfectionem tendentibus impedimento sint. Verum & hæc calua est excusatio. Perinde enim est, ac si Tyrannus iniquam non esse legem contendat, quæ non toti ciuitati, nec omnibus temporibus, sed partiduntaxat ciuitatis & definito tempore, imponatur. Puerilis ergo est & ridicula argutiola, quod prohibere se negant, quia certis temporibus cibos & certo hominum generi nuptias prohibent: atqui sanctimoniam nihilominus, & meritum expiationis peccatorum, in hac abstinentia collocant. Deinde hominum mædatis Deum colere volunt, atq; sic purum Dei cultum suis adinuentiunculis & traditis ynculis vitiant & coinquinant. Postremo consciens
tias

tias alligant necessitati, à qua debebant esse liberæ & quos Christus in libertatem asseruit, eos rursus seruili iugo subiiciunt. Quæ igitur temeritas est, pietatem in superstitione collocare & contrarias Dei verbo leges sancire? Christianorum conscientias hominum præceptis illaqueare? Certè à quocumq; dimanarit hæc doctrina, damnatur ab Apostolo: siue Cataphrygum sit, siue Manichæorum, siue Papistarum, siue Franciscanorum, siue Carthusiensium, siue deniq; Iesuitarum: Dæmonum doctrinæ sunt, etiamsi vel è cælo Angelus deferret. Adhæc Pontificij ijsdem argumentis coniugium Sacerdotum improbant, quibus in vniuersum omnium hominum coniugium damnaretur, si vera essent & apta. Huc enim detorquent dicta scripturæ: Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Et: Non in cubilibus nec in lasciujs, &c. Et: Sancti estote, &c. Et: Immundis omnia immunda. Quibus omnibus nec minus ineptè, nec minus impiè abutuntur Papistæ, quàm olim Marcionitæ, & similis farinæ hæretici.

Apud Eusebium inter cætera Montano exprobratur, quod nouus ille Doctor coniugia dissoluere docuerit, & ieiuniorum leges præscripserit. Non dicitur, in vniuersum prohibuisse matrimonium aut cibos. Sed satis superq; satis est, supersticiosum metum conscientijs iniecisse, & earum rerum obseruatione Deum præcepisse colere. Nā fides & religio synce- Ecclef. hist. li. 5. ca. 18.

ra docet, liberum esse cuilibet viro & foeminae, vt in Dño matrimonium cōtrahat: vt hoc vel illo cibo in hoc vel illo die vescat. Iam igitur harum liberarū rerū prohibitio, siue generalis sit, siue specialis, semper est

R ij impia.

impia tyrannis, et conscientiarum carnificina, & doctrina dæmoniorum, & discessio à fide maiorum, hoc est, Prophetarum, Apostolorum, & synceriorum doctorum veteris Ecclesiæ. Nam si Iesuite per maiores suos intelligunt, aliquot seculorum Pontifices Romanos, & qui his iuramento addicti fuerunt, Prælatos Ecclesiæ: fatemur sanè ipsos à fide horum maiorum ita non discessisse, vt impietates eorum duplo plus auxerint. Nemo enim, quod ego sciam, illorum omnium, tam absurdam, atq; à Christiana religione alienam vocem emisit, vt Sacerdotem vxorem ducentē grauius peccare diceret, quàm scortantem, aut adulterantem. Nostra primùm tempestate exorti sunt Catholici, si dijs placet, qui id omni asseueratione adfirmant. Qui, quantum à Tatiano Encratitarum duce dissent, si modò eum non superant, hinc conijcere licet, quòd illum (Tatianum inquam) asseruisse scribit Eusebius: Non minus Deo displicere coniugium quàm scortationem. Hunc si inter maiores suos Iesuite numerant, parentum ingenia soboles non malè imitatur: Mali enim corui malum ouum. Sin eum non inter proavos & progenitores suos recensent, dogma tamen quod ipsis eum illo commune est, testatur, eos in eadem eorundem dæmoniorum schola eruditos, ac eadem hypocrisis imbutos esse: vt, si filij Marcionis ac Tatiani non sint, eorum tamen condiscipuli & commilitones iure optimo dici mereantur. Itaq; quæ Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, Epiphanius, Theophylactus, olim, cum Iesuitarum nomen adhuc ignotum esset, de Marcionitis, Encratitis & Manichæis

Eccles. hist. II. 4.
cap. 28.

cheis dixerunt, ea hodie quoq; si in terris essent superstites, de Iesuitis dicerēt: nisi si fortassis hos tanq; dociles discipulos veteres illos, utpote rudiores, susperasse faterentur: πολλοί γάρ μιν ἴσασιν κρείττους ἑἶναι διδασκάλους.

I E S V I T Æ.

Illis quidem, qui castitatem suam Deo deuouerunt, nuptijs
 necessariò interdicitur, quòd natura Lex atq; diuina postulet
 (ut in sacris libris frequenter legimus) quòd Deo uouimus,
 maxime præstandum esse. Ieiunia uerò, & aliquorum ciborum
 qui magis nutriunt, abstinentiam, uel ad corporis lasciuiam
 reprimendam, uel ad Dei donum aliquod præsidiumq; impe-
 trandum, uel ad malum impendens auertendum, uel aliorum
 offensionem euitandam, sanctissimè suscipi & præcipi posse, per-
 spicuum est. Nam præter sacrarum literarum auctoritatem,
 atq; sanctorum patrum doctrinam & exemplum, sola Quadra-
 gesimæ traditio id probat: quam esse Christi uel Apostolorum,
 ex eiusdem antiquitate, & Canone ipsorum Apostolorum, &
 consensu totius Ecclesiæ, ex uerbis deniq; Clementis, Ignatij,
 Origenis, Hieronymi, Ambrosij, Chrysostomi, Leonis & alio-
 rum, planè compertum est.

II.

Num. 30. Deut.

23. Ecc. 5. Exod.

34. 3. Reg. 19.

Iudit. 8. Esth. 4.

Dan. 1. & 9.

Matt. 4. 11. 17.

Act. 13. Ro. 14.

1. Cor. 8. Can.

Apost. 68. Cle.

epist. 1. ad Iac. 1.

gnat. epist. ad

Phil. Ori. hom.

10. in Leuit. Hier.

ron. in cap. 2.

Iong. Amb. ser.

34. 36. 37. 38 & lib. 4. super Luc. c. 2. Chrysof. hom. 1. in genef. Leo epist. 8. & 13.
 Calsian. lib. 6. ad Leon. Imp. Isidorus lib. 6. Etymol. c. 18.

R E S P O N S I O.

DE votis uetus est & magna disputatio, à nos-
 tris Theologis diligenter tractata & pertra-
 ctata: ad quorum scripta lectorem remittimus. Bres-

R iij uiter

uiter autem, duplex est votum. Primum, commune omnium Christianorum, quo in vnus Dei nomen inaugurati, pollicentur illi omnem obedientiam, ac renunciantes Diabolo, omnibusq; eius operibus & pompis, totos se diuinæ voluntati resignant. Id votum nuncupatum in Baptismo, confessione, & Cœnæ dominicæ sumptione confirmatur: estq; sine dubio seruandum omnibus, qui perire nolunt. Alterum est speciale seu personale, quod quis sua sponte Deo promittit. Hoc, vt Deo placeat, necesse est vt sit pium & possibile. Pietas voti, tum è regula verbi diuini, tum è fine, propter quem vouetur, æstimanda est. Cum enim votum sit pars religiosæ inuocationis & confessionis Dei, fieri debet secundum verbum ipsius. Nihil igitur vouere licet, nisi conscientia prius statuatur ex verbo Dei, placere Deo, cui nuncupatur votum. Adhæc finis esse debet legitimus, non ad expianda peccata & promerendam vitam æternam, sed ad testandam obedientiam, vt vouens cautior reddatur, & quasi stimulis quibusdam ad officia pietatis excitetur. Atq; hoc pacto speciale votum communi voto, quod in Baptismo nuncupatum est, non contrarium, sed analogum esse debet ac conueniens. Deinde votum debet esse possibile, & possibile secundum ordinariã Dei gratiam, nam absolutam potentiam Dei regula non metimur. Itaq; diligenter perpendendæ ac ponderandæ sunt vires, quid & quantum præstari à nobis queat, ne maiora tentemus, quàm possimus exequi. Diligenter etiam consideranda rei, quam voturi sumus, magnitudo ac difficultas, & æqua lance hinc
nostra

nostra facultas, illinc negocij grauitas trutinanda. Omnia autem vota, secus quam nunc dictum est, facta, utpote non iuxta praescriptum verbi, nec in legitimum finem suscepta, & praestitu impossibilia, plane tanquam impia, aut certe temeraria rescindi debent. Nullum enim vinculum esse potest, ubi, quod homo confirmat, Deus abrogat. Vulgata regula iuris est: In malis promissis fidem rescindendam esse: sic in impio voto decretum est mutandum. Recte enim Bernhardus: Malum (inquit) quod promissisti, non facias; quod incaute vouisti, non impleas. Impia est promissio, quae scelere adimpletur. Ad has regulas accommodanda sunt praecipua in scripturis, ubi id quod vouimus Deo, iubemur reddere. Proinde, Monachus, Monialis, Sacrificulus, cum perpetuum coelibatum vouerunt, possunt & debent bona conscientia votum suum rescindere. Primum enim suum Monachismum & coelibatum pro cultu Dei aestimant: aperte autem cum voto communi omnium Christianorum, & cum regula verbi Dei pugnat, colere Deum mandatis hominum. Deinde temere nuncupant, quod praestare suis viribus non possunt: natura enim hominum est prima creatione Dei ad generandum apta condita est. Cum natura igitur ipsa pugnat sterilitas: ac nisi Deus a communi conditione aliquem per peculiarem praerogatiuam eximat, castitatem perpetuam non magis seruare potest, quam perpetuam ab esu & potu abstinentiam. Praeterea iam impias appendices, quas Papistae votis annectunt: ut, quod dicunt vota esse opera supererogationis: vota esse consilij, non praecipua:

Num. 30.
Deut. 23.
Ecclesi. 5.

cepti: Quæ cum voto fiant, magis esse meritória,
quàm quæ sine voto: Voto solui matrimonium: Vo-
tum Monachatus esse quasi alterum Baptismum: In
votis dispensari non posse, nisi auctoritate Papæ:
Vota esse satisfactiones pro peccatis: Deniq; vota
esse perfectionem Euangelicam. Hæc nos vota, tan-
quam minimè deuota deuouemus, execramur, dam-
namus, & vel contra omnes portas inferorum his
diuinis testimonijs innitimur ac præualemus.

Rom. 14.

Quicquid ex fide non est, peccatum est.

Esa. 29. & Matth. 15.

Frustra me colunt, docentes doctrinas, præcepta
hominum.

1. Cor. 7.

Satius est nubere, quàm vri.

2. Cor. 3.

Vbi spiritus Domini, ibi libertas.

Concil. Arausicanum.

Nemo quicquid Domino rectè vouerit, nisi ab ipso
acceperit, sicut legitur: Quæ de manu tua accepis-
mus, damus tibi.

Cyprianus lib. 1. Epist. 11. de virginibus Deo dicatis.

Quod si se ex fide Christo dicauerunt, pudicè &
castè sine vlla fabula perseuerent: ita fortes & sta-
biles præmium immortalitatis expectent. Si au-
tem perseuerare nolunt, vel non possunt, melius
est vt nubant, quàm in ignem delicijs suis
cadant.

Augustinus

Augustinus in lib. de bono viduitatis. & citatur Dist.

27. Ca. Quidam.

Quidam nubentes post votum, asserunt adulteros esse. Ego autem dico vobis, quod grauer peccant, qui tales diuidunt.

In eodem libro cap. 21. non audet virginitatem Ioannis Baptistæ præferre coniugio Abrahæ.

Concilium Gangrense Ca. 10. & reperitur Dist. 30.

Ca. si quis propter.

Si quis ex his qui virginitatem propter Dominum seruant, extollitur aduersum coniugatos, anathema sit.

Idem Can. 9.

Quicumque virginitatem custodiens, aut continentie studens, velut horrescens nuptias temerat, nec propter hoc quod bonum & sanctum est nomē virginitatis assumit, anathema sit.

27. q. 1. Ca. nuptiarum. Ex Augustino.

Qui dicunt talium (qui continentiam vouerunt) nuptias non esse nuptias, sed potius adulteria, non mihi videntur satis acutè ac diligenter considerare quid dicant.

Amb. super 1. Cor. 7.

Non debet quis constringi, ne à licito prohibitus illicita admittat.

Idem lib. 1. de virginibus.

Non imperari potest virginitas, sed optari.

Iam vel sola hæc postrema verba Ambrosij confer cum verbis Iesuitarū & videbis ea

S discrepare.

discrepare. Iesuitæ dicunt: Illis, qui castitatem Deo vouerunt, nuptijs NECESSARIO interdicitur. Ambrosius contra ait: Non imperari potest virginitas, sed optari. Vsq; adeo non à sacris tantum literis, sed ab erudita etiam antiquitate, abhorret Iesuitarum impia violentaq; ad cœlibatum coactio.

IEIUNIO suas laudes, quas scriptura ei tribuit, minimè omnium detrahimus. Vfus etiam ac fines illos, quos Iesuite recensent, acceptamus. Nam quod inter cætera dicunt, Ieiunium ad Dei donum aliq; quod præsidiumq; impetrandum prodesse, id candidè interpretabimur, quod illud Ieiunio non ex opere operato tribuant, sed quia Ieiunium precationè attentioem & ardentioem efficiat, per quam sanè, si ex fide in Christum proficiscitur, omnis generis dona & auxilia diuina impetrantur. Sic ergo non immediatè, sed mediatè Ieiunio tribui potest, quod alioquin fidei orationi tribuitur. Porro quod Ieiunium in certorum ciborum, qui magis nutriant, abstinentia potius, quàm in sobrio & temperato vsu omnium esculentorum ac poculentorum collocant, hypocriticum magis est quàm Christianum: quem admodum illud etiam, quod de Quadragesimalis Ieiunij traditione garrunt, quam dubitanter VEL Christo, VEL Apostolis tribuunt, nos autem citra omnem dubitationem, nec Christi nec Apostolorum esse constanter asseueramus. Etsi enim Christus miraculose, diuina virtute quadraginta dies & noctes Ieiunauit: tamen vt id exemplum imitemur, nec ipse mandauit, nec fert rerum natura. Quod autem Christus & Apostoli pios ad Ieiunandum hortantur,

tur, id non ad Quadragesimale, sed ad perpetuum ieiunium toto vitæ nostræ curriculo seruandum pertinet: quanquã & diarium (vt vocant) ieiunium suo exemplo Prophetæ, Christus & Apostoli in certis quibusdam casibus pro re nata, obseruandum commendarint. Eius enim in primitiua Ecclesia, pi- um vsum fuisse ex Actis Apostolorum constat. Secuta autem est postea magna varietas obseruationis id genus Ieiunij in Ecclesijs: quæ tam abest vt Eccle- siæ aliquod incommodum attulerit, vt magis liber- tatem Christianorum circa vsum huius ieiunij testi- ficata fuerit. Vnde ortum est memorabile illud dis- ctum Irenæi Lugdunensis Episcopi, quod ab Eu- seb. lib. 5. cap. 26. recitatur: Ieiuniorum discrepantia fidei vnitatem & consonantiam commendat.

Socrates lib. 5. Ecclesiast. hist. cap. 22.

Nusquã igitur Apostolus, nec ipsa Euangelia iugum seruitutis illis imponunt, qui ad prædicationem ac- cedunt. Nequã seruator hoc, aut Apostoli nobis lege aliqua obseruandum esse mandarunt, nequã pœnam nobis aut supplicium Euangelia vel Apostoli, sicut Iudæis Lex Mosi, comminatur. Erat enim scopus Apostolis, non de festis diebus sancire, sed rectam vitam ac pietatem inducere.

Et paulò post.

Nulla religio eosdem ritus custodit, etiamsi ean- dem de illis doctrinam amplectatur. Etenim qui es- usdem sunt fidei, de ritibus inter se dissentiunt. Iei- unia ante Pascha inuenire, est aliter ab alijs custodi- ri. Romani namque tres ante Pascha septimanas præ-

ter Sabbatū & Dominicam cōtinuas ieiunāt. Illyrīci & tota Hellas & Alexandrini, ante sex septimas nas ieiunium ante Pascha ieiunant, illudq; Quadragesimam vocant. Reliquorum autem præterea alij ante septem hebdomadas festi huius ieiunium ordiuntur, ac solos quindecim dies per interstitia ieiunantes, nihilominus & ipsi tempus hoc Quadragesimam vocant. Inuenire autem licet, non modò circa numerum dierum dissentientes, sed & non eandem ciborum abstinentiam retinentes. Nam alij omnino animatis abstinent, alij verò ex animatis, solos pisces comedunt: nonnulli cum piscibus etiam volatilibus vescuntur, & illa secundum Mosen, ex aquis provenisse dicentes: alij & baccis & ovis abstinent. Aliqui solum aridum panem manducant: nonnulli ne hunc quidem. Sunt qui ad nonam horam vsq; ieiunantes varijs cibus vtantur. Aliter apud alias gentes ieiunatur, cuius rei innumeræ sunt causæ. Et quoniam hac de re nemo scriptum aliquod mandatum ostendere potest, liquet quòd & illam Apostoli cuiusq; sententiæ ac voluntati liberam reliquerint, ne metu quisq; velex necessitate quod bonum est operetur.

Augustinus Epistola 68. ad Casulanum.

Ego in Euangelicis & Apostolicis literis, totoq; instrumento, quod appellatur testamentum nouum, animo id reuoluens, video præceptū esse ieiunium. Quibus autem diebus oporteat non ieiunare, & quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum non inuenio definitum. Ac per hoc sentio, non quidem ad obtinendam, quam fides obtinet iustitiam,

tiam, in qua est pulchritudo filia Regis intrinsecus, sed tamen ad significandam requiem sempiternam, ubi est verum Sabbathum, relaxationem quam constrictiorem ieiunij aptius conuenire.

Idem sermone 157. de tempore.

Sunt quidam obseruatores Quadragesimæ delictiosi potius quàm religiosi, exquirentes nouas suauitates magis, quàm veteres concupiscentias castigantes: qui preciosis copiosisq; apparatus fructuum diuersorum quorumlibet varietates & sapes res superare contendunt. Vasa in quibus coctæ sunt carnes tanq; immunda formidant, & in carne sua ventris & gutturis luxuriam non reformidant.

ALLEGANT Iesuitæ ad confirmandam Quadragesimæ traditionem tanquam Apostolicam, Canonem Apostolorum 68. qui strictè præcipit Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Lectoribus & Cantoribus, obseruare ieiunium quadragesimale. Verum is Canon non habetur in exemplari Moguntia impresso. Quidam enim Ecclesiastici scriptores recipiunt tantum 70. Canones, quod Carranza Dominicanus, Conciliorum & Canonum diligentissimus collector non dissimulauit: De Canonibus (inquit) Apostolorum variè tradiderunt scriptores Ecclesiastici, vt diligenter annotauit Gratianus in suo volumine Decretorum Dist. 16. Quidam in totum reiecerunt tanquam Apocryphos. Alij admiserunt sexaginta, vt Zephirinus Papa scribens Episcopis per Siciliam constitutis, Alij verò quinquaginta recipiunt, vt Leo nonus Papa contra Epistolam Nicesi Abbatis. Sexta autem Synodus recepit & probas

uit 85. in Can. 2. prout in Græcis etiam exemplaribus feruntur. Hactenus Carranza. Eat nunc qui velit, & fidem adhibeat, istis vndequaq; commendatis Canonibus: nos sanè in eorum sententiam concedimus, qui eos inter Apocrypha retulerunt.

Idem de Clementis Epistola ad Iacobum fratrem Domini iudicandum esse supra demonstrauius. Sed tamen & ipsa nihil Iesuitico Ieiunio patrocinatur. Hortatur quidem Iacobum Clemens sub nomine Petri ad sobrietatem, & ad ferendas calamitates quæ obtigerint, famem, sitim, nuditatem, &c. nullius autè Papistici Ieiunij mentionem facit, quod ego quidem inuenerim.

Ignatius, quicumq; tandem ille sit, in Epistola ad Philippenses sic scribit: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis. Hebdomadam etiam passionis nolite despiciere. Quarta verò & sexta feria ieiunate, reliquias pauperibus porrigentes. Quicumq; Dominicam aut SABBATHVM ieiunauerit, præter vnum Sabbathum Paschæ, IPSE EST CHRISTI INTERFECTOR. Si hoc testimonium Papistæ recipiunt, se se Christi interfectores esse fateantur necesse est, ut pote qui singulis Sabbathis ieiunandum esse docet, non minus quam sextis ferijs.

Citant præterea Origenem, Hieronymum, Ambrosium, Chrysoptomum, Leonem, Calsianum, Ildororum: quas et si oēs rectè & aptè citassent, possunt tamen ex eorum scriptis alia & contraria proferrè testimonia, in quibus de Ieiunio non Papisticè sed

piè & Christianè, ac vt hodie loquuntur, Lutheranè
sensisse dixisset intelliguntur.

Origenes in Leuit. 16. Hom. 10.

Tu si vis ieiunare secundum Christum, & humiliare animam, omne tibi tempus est aptum totius anni, imò totius vitæ tuæ dies habeto ad humiliandum animam tuam, si tamen didicisti à Domino saluatore nostro, quia mitis est & humilis corde. Ieiuna ab omni peccato, nullum cibum sumas malitiæ, nullas capias epulas voluptatis, nullo vino luxuriæ concalescas, &c. Tale ieiunium Deo placet. Abstinerè verò à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & hoc facere cum his, qui Christum crucifixerunt, acceptum esse non potest Deo, &c.

Et post pauca, cum de Quadragesimali abstinentia dixisset, & de feriæ quartæ ac sextæ ieiunijs, subiicit: Est certè libertas Christiano per omne tempus ieiunandi **NON OBSERVANTIA SUPERSTITI-
TIONE**, sed virtute continentia.

Hieronymus ad Nepotianum.

Tantum tibi ieiuniorum modum impone, quantum ferre potes. Sint tibi pura, casta, simplicia, moderata, & non superstitiosa ieiunia.

Chrysost. in Matth. ca. 13. Homil. 47.

Rectam vitam appello, non ieiunandi laborem, nec cilicij ac cineris lectulum, sed si pecuniam non aliter quam oporteat, despicias: si charitate ardeas, famescentes pane tuo nutrias, si superior ira sis, si gloriam inanem non concupiscas, si inuidia non desinearis.

tinuaris, Hæc enim ipsius documēta sunt. Non enim dicit ieiunium suum esse imitandum, quamuis quadraginta illos dies posset proponere, sed, Discite à me, quoniam mitis sum ac humilis corde: Imò verò contrà: Omne quod apponitur vobis, comedite, inquit. De pecunijs autem quàm exactissimè mandauit dicens: Non possideatis aurum neq; argentum, nec æs in zonis vestris. Hæc dixi, non quia ieiunium mihi non placeat, quod magnis soleo efferre laudibus, sed quia doleo, si cæteris neglectis, satis ad salutem vobis ieiunium existimetis, quod in choro virtutum vltimum certè locum sortitur. Præcipuæ namq; virtutes sunt, charitas, humilitas, misericordia, quæ vel virginitatem superat.

Hæc & similia testimonia non eò à nobis recitantur, quòd nesciamus posse ñs alia aliorum scriptorum, vel etiam illorum ipsorum dicta opponi: sed vt ostendamus, quàm necessarium sit, vt cum apud veteres reperiantur dissimiles loquutiones & sententiæ, eas eligamus, quæ sacris literis sunt consentaneæ. Negari enim non potest, quin immodicis ieiunij laudibus, quas subinde crepant, superstitionis quædam semina iecerint, & occasionem tyrannidi, quæ postea exorta est, præbuerint. Nos autem priuata ieiunia ita commendamus, vt non pro diuinis & meritorijs cultibus habeantur, sed præstantioris finis causa suscipiantur: nempe vel vt lasciuens caro quasi fame dometur: vel vt ad preces serio cordis affectu concipiendas nos ipsos præparemus: vel vt nos totos cum vero animi dolore coram Deo abijciamus, & testimonijs etiam externis tum nos ipsos,

ipſos, tum alios ad pœnitentiam excitemus. Deniq; nullam ieiunij Diarij legem præſcribimus, quoniam id Iudaismo potius conuenit, quàm Chriſtianismo: ſed hoc ſingulorum liberę voluntati, pro ſua cuiuſq; neceſſitate aut oportunitate relinquimus. Geneſ rale autem ieiunium, quod in perpetua ſobrietate & temperantia conſiſtit, omnibus modis commenda- mus, & ad illud vniuerſos ſimul ac ſingulos pro vi- rili noſtra cohortamur.

I E S V I T Æ.

Quia omnis creatura Dei bona eſt, & nihil reiſciendum, quod cum gratiarum ac- ctione percipitur.

Fideles illi ſunt & veritatem agnoſcunt, qui cibos omnes à Deo factos, atq; ſibi ad uſum moderatum datos, probè nouerunt, nō autem fabulis Hereticorum credunt, à malo ſcilicet prin- cipio eos exiſtere, aut ſi à bono, non tamen ad ſumendum condi- tos, propter aliquid diuini in illis exiſtens. Interim tamen in- telligunt, bonorum ciborum malum eſſe uſum, ſi contra præce- ptum datum illis utantur: bonum enim fuit pomum, cuius eſu Num. 11. peccatum in totum hominum genus infectum eſt: boni ſues, Deut. 14. bonæ animantes non emiſſo ſanguine ſuffocata, boni & piſces 1. Cor. 10. ſquama carentes, bonæ deniq; carnes idolis immolata, quibus Act. 15. tamen veſci, propter diuinum vel Apoſtolicum præceptum, Can. Apoſt. 62. minime licuit.

T Reſponſio.

RESPONSIO.

IN hac Assertionē nihil quidem per se impiè, sed aliqua tamē nimis frigide, aliqua ambigue dicuntur. Frigidū & dilutū est, quod per fideles & veritatem agnoscentes, illos intelligunt, qui cibos omnes à Deo factos, atq; sibi ad usum moderatum datos nouerunt: Quasi verò non idem sciat Ethnicus, Turca, Iudæus, Hypocrita: qui tamen nec fideles sunt, nec veritatem agnoscunt. Apostolus autem per fideles & veri scientes intelligit eos, qui cum fide in Christum corda purificata habeant, sciunt mundis omnia munda esse: & ex hac fide omnibus creaturis legitimè & cum gratiarū actione ad gloriam Dei, ac tum suam ipsorum, tum proximorum salutem & commodum vtuntur. Quorum enim personarum opera omnia ex fide profecta Deo probantur, quantumuis in speciem vilia, sordida & abiecta, siue edant, siue bibant, siue ieiuent, siue vigilent, siue dormiant. Quemadmodum ex aduerso, quicquid nō est ex fide, peccatum est: & pollutis ac infidelibus nihil est purum: sed polluta sunt eorum mens atq; conscientia, quibus etiam non solum ieiunia, verum etiam orationes in peccatum vertuntur.

Deinde ambiguum est quod aiunt, bonorum ciborum malum esse usum, si quis contra præceptum datum illis vtatur. Nam si hoc de diuino præcepto intelligunt, rectè dicunt. Sin de humano præcepto, impium est, & in libertatem, in quam nos Christus asseruit.

afferuit, contumeliosum. Nam quæ Deus purificavit, ea nemo hominum communia debet dicere. Et à Paulo gravissimè prohibetur: Ne quis nos iudicet in cibo, aut potu, aut in parte diei festi, aut Nouilunij, aut Sabbathorum, quæ sunt umbra rerum futurarum, corpus autem Christi. Et quid multis opus est? cum ab initio huius, in quo nunc versamur, capitis doctrinam dæmoniorum vocet Apostolus, quæ à cibis, quos Deus creavit, abstinere iubeat. Act. 15
Col. 2

Cæterum quod Apostoli in concilio Hierosolymitano decreuerunt, vt Christiani abstinerent ab Idolothytis, & sanguine et suffocato (quod decretum 62. Canone repetitur) id temporarium fuit, & ad primitiuae Ecclesiæ rationes accommodatum. Non enim voluerunt Apostoli iugum legis cervicibus Christianorum imponere, quod disertè se facturos aut passuros negant: sed quia periculum erat, ne, si Gentes coram infirmis Iudæis vescerentur sanguine aut suffocato, Iudæi ea libertate offensi, aut vnà edes rent ambigente ac repugnante conscientia, aut ad discordiam prouocarentur: ideo Apostoli ad auerenda scandala & dissensiones in tenera Ecclesia, Iudæorum infirmitati ad tempus aliquid concesserunt. Ideoque non fuit nouum præceptum humana auctoritate traditum, sed vetus officium charitatis veteri lege mandatum. Iam vt conditiones fratris imitantur, ita etiam officia charitatis mutantur: aliter enim seruiendum est fratri infirmo, aliter firmo. Proinde hoc decretum de vitando esu sanguinis & suffocati non fuit perpetuum, sed vnà cum fratrum imbecillitate desijt.

IESVITÆ.

*Sanctificatur enim per verbum Dei
& orationem.*

IIII. *Hec tanquam per concessionem dicta, Chrysoſtomus (cui
In hunc locum aſſentiunt Theophylaſtus & Oecumenius) intelligit: Duo (in-
1. Cor. 10. quit) capita ponit, vnum quidem, quod creatura nulla com-
munis ſit: Alterum, quod eſi communis ſit, medicamentum in
promptu eſt. Signum illi crucis imprime, gratias age, Deo
gloriam refer, & protinus immunditia omnis abceſſit. Num
Gen. 3. Num. 5. verò (inquis) & quod Idolis immolatum fuerit, eadem poſſu-
8. 19. Matth. 14. mus ratione mundare? Licet, ſiquidem neſcias Idolothytum eſ-
Luc. 9. 10. 11. ſe, ſin verò ſciens & prudens illud percipias, immundus iam
Mar. vlt. eris, non ideo quia Idolothytum eſt, ſed quod, cum tibi
Clem. epi. 2. ad imperatum ſit, nò communicare dæmonijs, per id communicas
Iacob. & 3. Re- ſe conuinceris. Itaq; neq; illud natura huiusmodi eſt, verum ex
cog. Dionyſ. ſententia tua atq; inobedientia immundum efficitur. Hec ille,
Eccle. Hierarch. quæ eadem nouis hæreticis reſponderi poſſunt: vel dicere cum
c. 2. Cœleſt. epi. alijs poſſumus, cibos omnes, ſi naturam eorum ſpectes, bonos
ad Maurin, & Leont. Orig. eſſe, ſi verò vſum, nonnunquã illis polluimur, idq; vitio noſtro
hom. 5. ſuper & dæmonis arte, qui poſt peccatum, lædendi per creaturas ho-
Num. Aug. lib. mines poteſtatem accepit. Vi igitur Deo largit ori grati ſimus,
10. de ciuit. Dei ut quantum ratio poſtulat cibis vtamur, vt ex illis demoni-
ca. 22. Alex. Pōt. aca poteſtas abigatur, ſandè atq; piè iam ab antiquiſſimis tēpo-
Mart. de confec. ribus maiores noſtri nò ſine exemplis in veròq; teſtamento ex-
d. 3. c. aquã. Da- preſſis, benedictionibus & exorcifmif, in quibus diuina verba
mal. in Pontifi- continentur, non ſolum dum Sacramēta quadã adminiſtrantur,
cali vbi huius ſed etiam in cibus, in aqua, & alijs quibusdam rebus, vſi ſunt.
Alexand. & Eu-
tychiani vitas
deſcribit. Greg.
ad Aug. Epif.
Anglorum teſte
Beda in vita eiufdem Auguſtini. Seuer. Sulp. in vita S. Martini.*

Reſponſio.

RESPONSIO.

PRiorem huius Assertionis partem, quam ex Chrystostomi sententia & interpretatione posuerunt Iesuitæ, non reiſcimus, nisi quòd illud de signo Crucis cibus imprimendo est supersticiosulum. Quanquam si quis hanc pædagogiam citra superstitionem vsurpet, vt frontem & pectus & cibos signo crucis signet, vt sese ipse de cruce Christi, qua sanctificati, & à Diabolica potestate liberati sumus, commonefaciat, equidem non vehementer reluctabor: modò huic manibus efformato signo crucis nulla occulta vis, aut operi operato huius delineationis, nulla virtutis efficacia, nulla meriti dignitas adscribatur: à qua superstitione Chrystostomum immunem fuisse arbitror. Quòd enim non crediderit Dæmoniacam potestatem esse in creaturis, quæ exorcismis expugnanda & expurganda sit, docent eiusdem Verba hæc: Non (inquit) quia immundum est, à Deo sanctificatum: absit: Verum hoc in loco illos alloquitur, qui communia quædam ex ipsis esse arbitrantur. Et post dictum illud à Iesuitis recitatum subiungit: Sola quippe voluntas erit immunda, que gratias non exhibet Deo. Atqui Iesuitas signo crucis & alijs egenis clementis arcanam & magicam vim tribuere, ex posteriori huius assertionis parte cognoscitur. Putat enim cibos Dæmoniaca potestate obsessos, signo crucis, benedictionibus & exorcismis ita purgari, vt ex illis eiecta, profligataq; Diabolorum legio exulare, & in Orcu præceps ferri cogatur.

gatur. Nec id in cibis duntaxat, sed in aquis etiam & alijs quibusdam rebus, puta, herbis, sale, cera, camo panis, & quæ sunt eius generis reliqua, obseruari debere.

Quæso autem te amicissime mi Lector, quid impietas est, quid magia est, si hæc non est? Primum enim cum exorcizandas esse iudicant creaturas, perinde ac si essent à Diabolo obsessæ & inquinatæ, plurimum accedunt ad hæresin Manichæorum. Hi enim senserunt creaturas à natura mali ita infectas, vt necesse habeant eas purgare: vnde & catharistæ, idest, purgatores appellantur. Cum igitur Iesuite suscipiant bonas Dei creaturas, quas Deus creatione & verbo suo sanctificauit, & quarum sanctificatio sua cuique precatone applicatur, exorcismis & alijs ritibus suis à Diabolo purgandas, profectò non videmus, quid hac in parte à Maniacis Manicheis & ^{ixadapris} Catharistis differant. Deinde cum suscipiant creaturas certis verbis, crucibus, exorcismis, preculis consecrandas ad eum vsum, quem nec ex naturali creatione, nec ex diuina ordinatione, aut certa verbi Dei institutione habent: nonne superstitionosam & magicam incantationem profitentur: tanto illis circumforaneis incantatoribus deteriores, quanto pestilentiore superstitione hominum animos imbuunt, & non tantum temporalibus bonis, sed coelestibus quoque ac æternis malè credulum vulgus spoliant. Hic nobis rursus fictitij Clementis supposititias epistolas obtrudunt, vt malam causam malo fundamento suffulciant. Verum is quidem Epistola 3. ad Iacobum fratrem Domini dicit, eos qui

qui fidem habent, posse etiam aliorum passiones curare, & in exemplum proponit Apostolos, qui miraculis claruerunt; & addit, infidelitatem facere hominem obnoxium passionibus, quia licentiam peccandi præbeat: non peccantes verò, non solum liberos esse à Dæmonibus & passionibus, verum etiam aliorum Dæmones ac passiones fugare posse. Nullius autem exorcismi, nullius superstitionis, quocunque nomine censeatur, mentionem facit vel unico verbo.

Dionysium falso cognominatum Areopagitam, Coelestinum, Alexandrum, Damasum, Gregorium Magnum; Pontifices Romanos, ac similes Cerimoniarum Magistros libenter Iesuitis donamus; cum religionem suam Pontificiam, partim ex abrogatis Cerimonijs legis Mosaicæ, partim ex ritibus gentium, partim è Sacramentis quidem noui Testamenti, sed hypocritica impietate deprauatis, instar variegati Centonis confarcinauerint. Valeant cum suis istis Cætonibus, & his se oblectent, quemadmodum porci mendicorum saccis gestiunt & gesticulantur. Augustinus lib. 10. de Ciuit. Dei, postquam 21. capite docuit, Heroas Christianos (per quos Martyres intelligit, vti se ipse declarat) non vincere Dæmones placando eos, sed contra eos certando, mox dicit initio capitis 22. Vera pietate homines Dei aëream potestatem inimicam contrariamque pietati exorcizando efficiunt, non placando, omnes tentationes aduersitatesque eius vincunt, orando non ipsam, sed suum Deum aduersus ipsam. Non enim aliquem vincit aut subiugat, nisi societate peccati. In eius ergo nomine vincitur, qui hominem assumpsit, egitque
line

sine peccato, vt in ipso sacerdote ac sacrificio fieret remissio peccatorum: idest, per mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum, per quem facta peccatorum purgatione reconciliamur Deo. Hactenus ille. Hic nihil audis de signo crucis, nihil de magicis benedictionibus aut exorcismis: nulla fit mentio vllius cibi: solo verbo exorcizandi vtitur, quod postea declarat per verba: In eius nomine vincitur. Sic Apostoli in nomine Christi dæmonia eiecerunt, sine tamen magicis exorcismis. Notandum etiam est, quòd Augustinus non de quibusuis Christianis, multo minus de Papisticis Sacrificulis, qui Christiani non sunt, sed de Martyribus loquitur, quos vocaret Heroas Ecclesię, si vsus Ecclesiasticus ferret.

In legenda S. Martini, ex Seuero Sulpicio sic narratur. Cum Martinus in suæ Diæceseos villam quãdã venisset, & Clerici lectum ipsi plurimo stramine præparassent, ille ibidem requiescens, insuetamq; molliciem perhorrescens, quippe chamæunijs assuetus, surgit, stramentum omne projicit, & se super nudam humum collocat. Circa mediam vero noctem tota illa palea igne accenditur, & Martinus excitatus dum exire tentaret, sed nequiret, ab igne capitur, & iam eius vestimenta vruntur. Rediens verò ad solitum Orationis confugium & crucis signaculum, in medio ignis intactus permansit: & flammam sensit rorantes, quas male expertus fuerat vrentes. Monachi igitur excitati concurrunt, & Martinum, quem iam consumptum putabant, de medio flammarum illæsum adducunt. Hanc siue fabulam, siue historiam

Historiam Iesuitæ ad marginem annotarunt. Quid igitur dicemus? Ergo crucis signaculo non aqua tantum benedicitur, & cibi consecrantur, sed ardor etiam flammaram extinguitur. Et hinc fortassis signum crucis in fastigijs ædium figi solet, ne incendio conflagrent scilicet. Ego vero arbitror fabulam esse, ad confirmandam superstitionem à Monachis excogitatam. Sin vera historia est, hanc liberationem Martini ex incendio, non signaculo crucis, sed fidei orationi, cuius prior fit mentio, tribuerim: & agnosco miraculo confirmatam esse dulcissimam promissionem Dei: Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te, quia ego Dominus Deus tuus, sanctus Israël salua-
Isaia 43.

Sed ne Iesuitæ videantur humanis tantum testis monijs & Legendarum fabulis niti, allegant ex Mose locos, de aqua asperisionis, qua Leuiticæ immunditiæ purgabantur. Talem aquam pro illius temporis ratione diuinitus institutam fuisse, iam dudum absq; Iesuitarum magisterio nouimus. Sed quod consecretur in nouo Testamento aqua, quam uocant benedictam, cuius asperisione deleantur peccata uenialia, & abigantur dæmonum spectra & ludibria, non est Verbo Domini mandata Cæremonia, sed humano arbitrio uisitata Leuiticæ asperisionis
usoria. Pertinet igitur ad hoc dictum Christi: Frustra colunt me doctrinis hominum. Et indubitatum est apud Christianos, quod sanguis Iesu Christi per uerbum Euāgelij, per Baptismum & Coenam Domini-
Insa. 43. A
 43. A
 43. A

V mundet

mundet nos ab omnibus peccatis. Quod igitur est folius sanguinis Christi, diuino sacrae Triadis consilio & decreto pro peccatis nostris effusi, hoc non debet tribui aquae humanis placidis consecratae.

Iam & ex nouo Testamento in mediū producūt locos, qui de Dæmonijs per Christū vel Apostolos eietis testātur, sic em̄ colligunt: Si Christus Apostolis contulit virtutem in nomine suo eijciendi dæmones, multo magis contulit sacrificulis, qui maiori pompa consecrantur & ordinantur, quàm Piscatores & Textores Apostoli. Nos autem breuiter respondemus: Personale fuisse donū, Apostolis & quibusdam alijs collatum, ad confirmandam auctoritatem doctrinae Euangelij: quod vt personas eorū, quibus singulari consilio Dei donatum est, non egreditur, ita ab alijs in exemplum minimè est trahendum. Fiant igitur Sacrificuli prius Apostoli Domini nostri Iesu Christi, quàm diabolus suis exorcismis consentur expellere, ne idem illis accidat, quod Ephesi

Act. 19. Iudæis exorcistis, septem filijs Sceux Principis Sacerdotum accidisse legimus.

I E S V I T Æ.

Qui est saluator omnium, maximè verò fidelium.

V. Rectè Chrysostomus & Theophylactus, à quibus nec dissentit Ambrosius, verba hæc interpretantur: Deum scilicet, quantum ad se pertinet, saluatorem esse omnium, ac velle (vt idem dixit Apostolus) omnes homines saluos fieri, libertate

tamen

tamen voluntatis cuiusq; seruata: re ipsa verò eos saluos esse,
qui ipsi vocanti & opem ferenti, obediend' & cooperando, di-
gnos se præstiterint salute.

RESPONSIO.

Eorum sententiam, qui Deum, quantum ad se
pertinet, saluatorem esse omnium statuunt, vtrius-
que manu amplectimur, est enim toti scripturæ
analogæ. Perditio (inquit) tua est Israël, tantummo-
do in ME auxilium tuum. Quomodo etiã Deus, tum Osce 13.
omnium hominum, tum verò singulariter fidelium
saluator sit, supra capite 2. exposuimus. Concedimus
& hoc, suam cuiq; liberam voluntatem à Deo relin-
qui, siquidem libertas opponatur coactioni, non ser-
uituti. Neq; enim violẽta coactione malum agimus,
sed spontanea seruitute, quam nascendo contraxi-
mus. Bonum autem non nisi ex libertate spiritus os-
peramur, cum scilicet à Dei filio liberati per fidem
spiritu sancto donamur & regimur. Verum nos vos
canti & opem ferenti Deo, obediendo & ope-
rando, dignos nos præstare salute, id verò non
tantum semipapistarum *συνεργιστῶν* delirium, ve-
rum etiam *ἠνομιανιστῶν* Pelagianorum impiissima blas-
phemia est, quæ omnes Sophistarum tenebræ de-
merito congruè & condignè, in meridianam lu-
cem Euangelij totis plaustris inuehuntur. Verum
mihi quidem hanc Camarinam nunc mouere non
libet, non enim paucis pagellis absolui potest con-
trouerfia; sed studiosum Lectorẽ ablego ad librum
Prosperi Aquitanici, aduersus Colluctatorem.

de libero Arbitrio: ad Assertionem Lutheri de Seruo Arbitrio contra Diatriben Erasmi: & ad recentiora scripta synceriorum Theologorum, aduersus Semipelagianos, Synergistas. Quibus enim illa scripta, ex sacrarum literarū solidis fundamentis extructa, nō sufficiunt, eos tanquam ^{oib. ex p. s. s.} suo ipsorum sensui & damnationi relinquimus. Nostra sic est breuiter sententia: Hominem animale, vi naturalis sui arbitrii nihil ad conuersionem aut salutem sui, verè & spiritualiter operari aut cooperari posse, vt qui natura sit filius iræ, & in peccatis mortuus. Hominem verò renatum, quatenus renatus est, non veteri voluntate aut ^{proprietate} carnis, quæ etiam in renatis spiritui semper reluctatur, sed noua & per spiritum sanctum creata bona voluntate, quæ non substantia sed actione noua sit, ducenti & gubernanti spiritui sancto obsequi, in quo tamen ipso ductu ac regimine voluntas hominis magis patiendò quàm agendò, spiritui sancto se formandam præbeat, ita vt & cogitare, & velle, & incipere, & proficere & perficere bonum non humani sit arbitrii, sed solius gratiæ Dei, qui in homine tanquam subiecto, ad participatum diuinæ iustitiæ ac salutis condito, clementer & potenter opera bonitatis & misericordiæ suæ exercet, vt glorificetur Pater per filium in Spiritu sancto, Amen.

IESUITÆ.

Noli negligere gratiam quæ in te est,
quæ

quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Presbyterij

Regiua, hoc loco potestatem episcopalem significat simul & VI. gratiam, quæ ad eius utilem usum est necessaria: prophetia verò electionem denotat, Spiritus sancti factam impulsu: Presbyterij verò nomine (sic enim legendum esse, non tantum Græci codices, sed & Ambrosius & vetusta exemplaria latina indicant) vel intelligitur chorus Episcoporum, à quibus Timotheus fuerat consecratus, ut Chrysostomus cum Græcis cæcis interpretatur: aut ipsa dignitas Episcopi, ut Ambrosius & Anselmus, significarunt. Hinc & ex alijs Apostoli verbis primum discimus gratiam & dona nobis ideo tribui, ut operemur, deinde illos tantum constituendos Episcopos, qui ad id munus tanquam Aaron Diuinitus electi fuerint, tertio, inter Episcopum, qui hoc loco Presbyter dicitur, ac reliquos Presbyteros aliquid esse discriminis, quarto, Presbyteri nomine dignitatem & potestatem potius quam aetatem, hoc loco designari.

1. Tim. 4.
2. Tim. 1.
1. Corinth. 15.
2. Corinth. 6.
Heb. 5.

Hi omnes in hunc locum.

RESPONSIO.

NE occasiones reprehendēdi arripere magis videamur, quam accipere, nihil in hac Assertione damnabimus: cum, siue Presbyterij nomine Collegium Presbyterorum, siue dignitas Presbyterij significetur, nostra & religionis nostræ non multum interlit. Hoc tamen Lectorem monere volumus, Iesuitas ipsos sub finem huius Assertionis Episcopi & Presbyteri

Presbyteri nomina confundere. Inter Episcopum (inquiunt) qui hoc loco Presbyter dicitur, &c. Cur ergo ipsis supra cap. 3. Positione 1. de his nominibus tantopere digladiari libuit? Sed aiunt tamen, inter Episcopum ac reliquos Presbyteros aliquid esse discriminis, & Presbyteri nomine dignitatem potestatemque potius quam ætatem designari. Vtrunque negat Hieronymus, tum in Epistola ad Oceanum, tum in Commentarijs Epistolæ ad Titum. Itaque cum Hieronymo commitemus Iesuitas, vt cum illo dimicent quantum velint: nobis enim hanc litem dirimendi potestas à Papa nondum delegata est. Quomodo verò è scripturis, & præsertim Paulinis Epistolis dirimi possit, supra à nobis est ostensum.

Tit. 1. Nam vbi iubetur Titus cõstituere oppidatim Presbyteros, continuo subiicitur: Oportet enim Episcopum esse inculpabilem. Et alibi Paulus plures in vna Philippensium Ecclesia salutatur Episcopos: & in Actis refertur, conuocasse Presbyteros Ephesios, quos ipse Episcopos sua Oratione nominat. Vnde manifestum fit, Episcopos, Presbyteros, Pastores, Ministros, promiscuè in sacris literis vocari, qui ministerio verbi Ecclesias regunt,

I E S V I T Æ.

Hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.

VII.

Si Episcopus rectè fungens suo munere, saluator est aliorum,

rum, quid ni & beatissima illa virgo, Christi Dei hominisq;
mater, spes nostra dicatur, que & saluatrix appellari possit.

RESPONSIO.

Nihil est in hisce omnibus Iesuitarum Assertio-
nibus *φύλαξις* quàm hoc ipsum. Itaque credibile
est, istos *εὐλαβήσαντες* hos, cùm in summulis Petri His-
pani, & expositionibus Tartareti & verboris studi-
um ponerent, de ponte Asinorum præcipites fuisse
deturbatos: quo casu grauitè afflicto affectumq;
occiput, in cerebro vim omnem *εὐλαβήσαντες* eliserit at-
que conturbarit. Quid enim tibi de hoc argumento
videtur? Minister Ecclesiæ per ministerium Euan-
gelij, quod est verbum salutis, & potentia Dei ad sa-
lutem omni credenti, est saluator auditorũ. Ergo etiã
sancta Maria mater Dei & hominis est spes & salua-
trix nostra. Paulus enim cùm inquit: Hoc si feceris,
respicit ad præcedentia, quibus iussit Timotheum
attendere lectioni, exhortationi, doctrinæ, suscita-
re quod in se est, donum, in his se exercere & profi-
cere, intendere sibi ipsi & doctrinæ, & in his persis-
tere, hoc est, vt summam dicam, iussit eum omnes
partes fidelis ministri Ecclesiæ diligenter exequi:
id si faciat, seipsum esse seruaturum & illos qui ipsi
obedierint. Nam doctrina Euangelij si incorrupta
sit, & diligenter doceatur, tum docentem tum audi-
entem, si fide eam amplectantur & in ea persistent,
saluat: adfert enim Christum, & in Christo thesau-
rum omnium cœlestium bonorum, remissionem
peccatos

peccatorum, iustitiam, pacem conscientiae, laetitiam spirituales, & denique salutem aeternam. Saluatores igitur dicuntur Apostoli, & omnes fideles ac sinceri ministri Euangelij, non a personis suis, sed a ministerio praedicandi Euangelij, quod est ministerium gratiae & salutis, & efficax organon ad salutem omnibus per hoc in Christum credentibus. Nunquid autem Maria habet ministerium praedicandi Euangelij: nunquid vna cum Apostolis emissisa est a Christo in totum orbem ad docendum & baptizandum? At Sacrificuli ipsi negant Mariam debuisse aut potuisse Missas celebrare. Consequens ergo est, ministerium verbi Mariae non fuisse demandatum, iuxta illud: Mulier in Ecclesia taceat. Quomodo igitur id, quod Timotheo propter ministerium praedicationis Euangelij tribuitur, Mariae, cui hoc ministerium propter sexum denegatum est, tribuetur? Quanquam si quis consideret piissimum illud Canticum Mariae, in quo suo modo & pro sua vocatione Euangelion praedicat, non repugnabo, si quis eam dicat per hoc canticum multos homines saluasse: vt ita, si candidè & citra calumniam intelligatur, Maria possit dici seruatrix, non sua persona, & propter sua merita, aut propter suam intercessionem, sed per suam doctrinam, quam Spiritus sanctus per os sanctissimae virginis de immensa gratia & veritate Dei in promittendo & exhibendo Christo sonuit. Est enim Canticum Mariae, totius doctrinae propheticae & Apostolicae eruditissimum compedium. Sed vt spes nostra dicatur, quomodo eam in impio illo & insalutari Salve Regina, salutant, horret animus cogitare,

cogitare, nedum lingua eloqui. Spem enim nostram dicere non possumus, nisi simul etiam Deum nostrum dicamus. Psal. 7. DOMINE spes mea es TV. Non: Domina, spes mea es tu, vt Marani in Maria-li suo blasphemant.

Epiphanius lib.3. Tom.2. Hæres.78. Contra Antidicomarianitas.

Non conuenit colere sanctos vltra decorum, sed honorare ipsorum Dominū. Cesset itaq; error seductorum. Neq; enim Deus est Maria, neq; de cœlo corpus habet, sed ex conceptione viri & mulieris.

Idem contra Collyridianos. Hæres.79.

Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus. Reuera virgo erat ipsa virgo & honorata, sed non ad adorationem nobis data, sed ipsa adorans eum, qui ex ipsa carne genitus est, de cœlis verò ex sinibus paternis accessit. Et propterea Euangelion munit nos dicēs, quòd ipse Dominus dixerit: Quid mihi & tibi curæ est mulier? nondū venit hora mea, quò non putarēt aliqui, magis eximiam esse sanctam virginem, mulierem eam appellauit, velut propheta, quæ futura essent in terra, Sectarum ac Hæresicon gratia, vt ne aliqui nimium admirati sanctam, in hæresin dilabantur.

I E S V I T Æ.

EXCAP. V.

Si quis autem suorum, & maxime domesticorum, &c.

X Quamuis

I. r. Ioan. 3. Quamuis hæc de viduis accipi possint (nam illud à d. na
verti etiam potest, si qua) ad omnes tamen pertinere mani-
festum est: Dicitur autem, qui suorum, & præsertim domesti-
corum negligit curam, negare fidem, non quidem mente aut
lingua, sed factis, dum contraria facit his, quæ fides docet &
præcipit. Infideli verò dicitur deterior: Si enim idem infidelis
admitteret, qui tantum naturæ legibus tenetur, leuius pecca-
ret quàm Christianus, qui etiam fidei legem violat. Collige
hinc, Christiane Lector, secundum Pauli sententiam, Euange-
lica lege opera charitatis esse præcepta, atq; in charitate suos
reperiri gradus.

RESPONSIO.

QVod in fine huius Assertionis dicitur, Euang-
gelica lege opera charitatis esse præcepta, id
quale sit, supra in primi capituli secunda positione o-
stendimus. Nunc hoc tantum Iesuitas rogamus, vt
considerent, quid sit illud: Lex per Moysen data est.
Ioan. 1. Gratia & veritas per Iesum Christum exorta est. Al-
lioqui nihil in hac Thesi desideramus.

IESUITÆ.

*Vidua eligatur non minus sexaginta
annorum, quæ fuerit vnus viri vxor.*

II. *Ex verbis Apostoli, simul & his, quæ in antiquarum Sy-
Vide Decret. nodorum decretis, & Patrum libris legimus, constat, olim in
Eurychiani Pöt. Ecclesia*

Ecclesia habitum fuisse delectum viduarum, atq; habita ratione paupertatis, ætatis, & bonorum morum, quasdam earum conscriptas in catalogum esse, vt Ecclesiæ sumptibus alerentur, functionem aliquam suo sexui accommodatam haberent, atq; orationibus atq; obsecrationibus vacarent. Ab his manifestum est (ex iisdem testibus) legem perpetui cœlibatus & benedictionem & sacrum velamen, vt etiam à virginibus Deo sacris fuisse susceptum. Ex verbis verò illis: quæ fuerit vnus viri vxor, facile possent noui Evangelici, nisi oculos clauderent, intelligere, quo sensu accipiendum sit, quod antea dixit Apostolus, Episcopum vnus vxoris virum esse debere.

cles. lib. 8. c. 26. Epiph. Vbi compendiariâ doctrinâ tradit Ecclesiæ Catholicæ,

& Marty. Tertul. lib. 7. ad vxorē. Polycarp. Epistola ad Philippen. Concil. Chalced. c. 15. Epauense. c. 21. Arausica. c. 26. 27. Carthag. 4. c. 101. 102. 103. 104. Gelas. Decr. 15. 23. Chrysof. hic & lib. 3. de Sacerd. Ambros. lib. de Viduis. Niceph. hist. Ec.

RESPONSIO.

VIduas olim spectatæ pudicitia & senio confectas, & propter ætatē proveciã ad coniugiũ & victum manibus quærendum inhabiles, publicis sumptibus sustentatas fuisse, & has vicissim suam operam pauperibus & ægrotis impendisse, quoad partiebatur valetudo, extra controuersiã est. Quòd aut̃ ab his lex perpetui cœlibatus, benedictio & sacrum velamē suscepta fuerint, ex sacris literis probari nō potest. Nam quod ad perpetuum cœlibatum vel viduitatem attinet, nulla lege cogebatur: sed ipsæ mes sponte ac libera voluntate nuptias non iterabant: tum quia per ætatem ad coniugiũ non erant idoneæ, erant enim vt minimum sexaginta annos natæ, tum ne essent ingrati in Ecclesiam, cuius sumptibus ideò alebant, vt vicissim operas suas illi locarent, & pau-

X ij perum

perum necessitati diligenter seruirent, id quod à coniugatis minus poterat fieri, quàm à cœlibibus. Quod autem necesse erat, vnius viri vxores, vel (vt Tertullianus loqui solet) vniuiras fuisse, id eò fiebat, ne esset de ijs suspicio intemperantiæ vel incontinentiæ, cuius notari potuissent, si sæpius nupsissent, præsertim proeuctiori ætate (iuniores enim Paulus vult nubere.) Laudi em̄ dabatur, nō solum in primæua Ecclesia, sed & apud Gentiles, si nuptijs secundis casta abstinuisset mulier, præsertim senior, Vnde Tertullianus scribit: Viduitatē operosiorē esse virginitate, quia facile est, inquit, non appetere quod nescias, & auersari quod desideraueris nunquā. Gloriosior continentia, quæ ius suū sentit, quæ quid viderit, nouit. Poterit virgo foelicior haberi, at vidua laboriosior. Illa, quod bonū semper habuit: ista quod bonū sibi inuenit. Hæc Tertullianus. Et sanè quodam veluti pignus continentiæ & pudoris est, cum mulier ad sexagesimum vsq; annum peruenit, vnico marito contenta, quales hæc eligi vult Paulus. Itaq; Lyra breuiter quidem, vt solet, sed benè ad hunc locum annotauit: Quæ fuerit vnius viri vxor: Nam secundæ nuptiæ videntur signū incontinentiæ, sunt tamen licitæ. Et Thomas Aquinas, reijciēs hæc glossam ordinariam, quæ propter Sacramenti mysterium dicit vniuiram eligendam esse, hanc rationem adfert: Hoc dicit propter firmitatem, vt scilicet habeant continuum propositum seruandæ viduitatis. Sed Hieronymus in Epistola ad Geruntiam aliam rationem assignat, scilicet, quod apud Gentiles mos erat, in sacris Deorum nullam præesse, quæ

Tertul. ad vxorem lib. 1.

quæ haberet duos viros: & ideo Apostolũ voluisse, vt quæ alimentis Ecclesię nutriebantur, non minus essent castæ. Sed quorsum opus erat rationem disciplinæ Christianæ ab Ethnicis petere? Hæc nobis vna sufficiat: vt vetulam multos maritos habuisse signum est alicuius incontinentiæ, sic vnus viri vxorem fuisse, laudabile signum est probatæ castitatis.

Porro parum Dialectica est *istis; opo* seu conuersio, quam ad finem huius Positionis Iesuitæ attexunt. Hoc loco (inquiunt) vnus viri vxor intelligitur ea, quæ semel tantum nupserit: Ergo è conuerso supra capite tertio, Episcopus vnus vxoris vir, intelligendus est, qui semel tantum duxerit: non is, qui simul vno eodemq; tempore vnã habeat vxorem, licet diuersis temporibus plures habeat. Respondeo breuiter: Magna est vtrobique dissimilitudo. Nam vxor non potest esse simul multorum virorũ vxor, sed meretrix: fornicari per multos potest, foetari non potest. Itaque necesse est, vt hæc per vniũram intelligatur, non quæ simul vnum tantum habuerit virum: sed quæ per totam vitam vnã tantum sit ex persona nuptias. Suprà autẽ nihil impedit, quo minus sic intelligatur, quemadmodum nos exponimus. Potuit enim in veteri Testamento vir vnus simul multarum vxorum vir & maritus esse: imo non potuit tantum hoc fieri, sed fuit etiam vltimatissimum vt fieret. Ac propè frequentior fuit Polygamia, quàm vna vxore contentũ coniugium: quemadmodum Augustinus libro 1. de bono coniugali cap. 17. testatur. Itaq; vt Hieronymi verbis vtar, cum sciret

Hieronymus ad
Oceanum,

Paulus lege concessum, & exemplo Patriarcharum familiare populo nouerat, in multis vxoribus liberos spargere, ipsis quoque sacerdotibus huius licentiæ patere arbitrium, præcepit, ne eandem licentiã Ecclesiæ sibi vendicent Sacerdotes: ne bina pariter & trina fortiantur cõiugia, sed vt singulas vno tempore vxores habeant. Expostulent igitur Iesuitæ nõ nobiscum, sed cum Hieronymo, quare duos locos Pauli, alterum de Episcopo vnus vxoris viro, alterum de vidua vnus viri vxore, non vno eodemq; modo exposuerit: imò, si libet, litigent cū Deo ipso, cur olim viris plures simul habere vxores nõ autem mulieribus plures habere viros permiserit.

Iam marginales allegationes Iesuitarũ excutiamus. Primus in acie collocatur Eutyechianus, qui p̄p̄ Episcopus, & Episcopus Romanus, hoc est Pontifex Maximus, & Martyr. Quem, quo Consilio allegent, equidem nescio, cum Iesuitici veli stultitiam reuelet & confutet. Nam Decretum eius secundum ita habet: Nihilominus etiam in quibusdam locis inolitum inuenimus vsum stultitiæ plenum, & Ecclesiasticæ authoritati contrarium, eo, quod videlicet nonnullæ Abbatissæ, & aliquæ ex sanctimonialibus, viduis & puellis virginibus contra fas, velum imponere præsumant, & ideo nonnullæ iniuste velatae, putant se liberius suis carnalibus desiderijs posse seruire, & suas voluntates explere. Quapropter statuimus, vt si Abbatissa aut quælibet Sanctimonialis post hanc diffinitionem in tantam audaciã prorupit, vt viduã aut puellam virginem velare præsumat, iudicio Canonico vsq; ad satisfactionẽ subdat.

Tertula

Tertullianus lib. 1. ad uxorem scribit quidem, e viduis nullam assumptam esse, nisi quæ vnum tantum habuisset virum, sed de velo aut benedictionibus altum silentium.

Polycarpus Epistola ad Philippenses de viduis scribit in hunc modum: Viduæ verò pudicæ circa fidem Dei interpellent incessanter pro omnibus, elogantes se ab omnibus Diabolicis detractionibus & falso testimonio, & ab omni malo, cognoscentes se ipsas, quia sunt sacrarium Dei, quoniam omnia Deus prospicit, & nihil eum latet, neque cogitatio, neque conscientia, neque aliquid abditum cordis. Scientes autem quia Deus non irridetur, debemus dignè in mandatis eius & gloria ambulare, &c. Hic nihil audis neque de voto, neque de velo.

Concilium Chalcedonense ca. 15. Si quæ virgo se dedicauerit Deo, similiter Monachus, non licet eis nuptiis iungi. Si verò inuenti fuerint hoc facientes, maneat excommunicati. Statuimus verò **POSSE EIS FIERI HUMANITATEM**, si ita probauerit Episcopus loci. Nihil hinc de viduis, sed de virginibus & Monachis. Quid autem hæc ad Rhombum?

Epaunenſe Concilium ca. 21, viduarum consecrationem, quas Diaconissas vocant, ab omni religione nostra penitus abrogamus, solam eis pœnitentiæ benedictionem, si conuerti ambiunt, imponendo. Hinc ad eruendum verum sensum Delio natatore opus esset. Neque enim pro Iesuitis, neque pro nobis ista multum faciunt. Quatum enim Iesuiticarum viduarum benedictioni suffragantur, tantum religiosæ eorum consecrationi derogant.

Arausicanum Cœcilium ca. 26, Diaconissæ omni
mode

modè non ordinandæ. Si quæ iam sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.

Idem ca. 27. viduitatis seruandæ professionem, coram Episcopo in sacrario habitâ, imposita à Presbytero veste viduali, non esse violandam. Eius verò repudiatorem, vel ipsam talis professionis desertricem merito esse damnandam. En tibi vnius Concilij duos Canones: quorum prior Iesuitarum opinioni magis aduersatur quàm patrocinator, posterior autem cum Epaunensis Concilij Canone 21. non bene conuenit. Illud enim viduis benedictionem tantum imponit, non vestem vidualem, aut seruandæ viduitatis professionem. Vsq̃ue ad eò in istis Concilij omnina sunt incerta, obscura, flexiloqua.

Carthaginense quartum Concilium Canonibus 101. 102. 103. nihil statuit contra nos, sed 104. Canon præscribit viduis certum vestitum, & vrget obseruationem superstitiosi voti: quod nisi seruent, adultæ peiores esse pronunciat. Hic autem Canon tanto magis est tyrannicus, quòd anathema dicit, non tantum sexagenarijs viduis nubentibus, sed etiam iunioribus. Verba eius hæc sunt: Si quæ viduæ, quantumlibet adhuc in minoribus annis positæ, & matura ætate, à viro relictæ, se deuouerunt Domino, & veste laicali abiectæ, sub testimonio Episcopi & Ecclesiæ religioso habitu apparuerint, postea verò ad nuptias seculares transierunt, secundum Apostolũ, damnationem habebunt, &c. Etsi autem cum cæteris Episcopis etiam Augustinus Hipponensis Episcopus huic Concilio subscripsisse dicitur, tamen facilitati eius hoc tribuerim nolentis odiosè contendere

dere, de qualibus viduis Paulus hęc loquatur: aut non satis perpendit illud quod mox sequitur: Iuniores viduas volo nubere: aut fortassis, quod sæpe in Concilijs factum est, maior pars indoctorum Episcoporum meliorem partem doctorum vicit.

Gelasius PP. 1. in Decretis suis 15. & 23. disertè negat velandas esse viduas, his verbis, Decreto 15. Viduas autem velare. Pontificum nullus attētet, quod nec autoritas diuina delegat, nec Canonum forma præstituit. Non est ergo penitus vsurpandum eis, quia sic Ecclesiastica sunt cōferenda præsidia, vt nihil cōmittatur illicitum. Et Decreto. 23. Nam de viduis sub nulla benedictione velandis, superius latè sufficienterq; prædiximus. Hęc duo Decreta quomodo Iesuitæ ad suam sententiam stabiliendam velint aut possint detorquere, ipsi viderint. Mihi em̄ suo se iugulare gladio videntur.

Chryostomus in hunc locum. Inspice (inquit) diligentius, vt non secundis abstinere nuptijs viduam sufficiat, sed alijs quoq; plurimis illi opus sit. Cur enim (quæso) secundo matrimonium non quæsiuit? An quod repræhensibile existimaret? Absit: Id quippe hereticorum est, sed vt se iam spiritualibus deuoueret rebus, & virtuti instaret attentius. Neq; enim immundæ sunt nuptiæ, sed occupationibus patient. Ingentis enim planè occupationis occasio matrimonium est. Si igitur idè non inibis, vt timori Dei vaces, & vacare detrahis, nihil tibi ea res profuit.

Ambrosius in libro de viduis. Docemur (ait) itaque triplicem castitatis esse virtutem, vnã coniugalem,

galem, aliam viduitatis, tertiam virginittis. Non enim aliam sic prædicamus, vt excludamus alias. Suis quibusq; professionibus ista conducunt. In hoc Ecclesiæ opulens disciplina, quod quos præferat habet, quos reijciat, non habet, atq; vti nam habere nunquam possit. Ita igitur virginittatē prædicamus, vt viduas non reijciamus, ita viduas honoramus, vt suus honor cōiugio referuetur. Non nostra hoc præcepta, sed diuina testimonia docent.

Et paulo antè. Vtiq; illa præclarior, quæ calorem adolescentiæ & iunioris feruescentem edomat ætatis ardorem, nec mariti gratiam, nec vberiora liberorum oblectamenta desiderans, quam quæ effoeta iam corpore, frigida senectute, matura æui, nec calore voluptatibus potest, nec sperare de partu. Neque verò si qua in secundas nuptias inciderit, quas vtiq; Apostolica præcepta non damnant, quasi fructu pudoris amisso, si rursus soluta fuerit viro, ab effectu viduitatis arcetur. Habebit illa quidem vel serè meritum castitatis. Sed probatior erit, quæ alterius non fuerit experta coniugium. In illa enim eminent studiū castitatis, huic autem senectus aut pudor modum videtur fecisse nubendi.

Nicephorus lib. 8. cap. 26. hoc solum scribit, virginibus viduisq; sacratis Byzanti sumptus è publico constitutos fuisse.

Epiphanius in compendiaría vera doctrina, prædicat virginittatem & viduitatem castam, quæ in Ecclesia obseruetur. De benedictione autem solenni, & velo, & similibus nugis tacet.

Iesuitæ.

I E S V I T Æ.

Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.

Nullas hic Apostata, vel illorum Patroni, quamuis maxime conentur, offundere tenebras valent. Nam si disfertis verbis in statu damnationis esse pronunciantur vidua, quæ contra votum vel promissionem castitatis nupturiebant, quid de illis statuendum est, qui in sacrilego contubernio (quod ipsi matrimonium appellant) prodita fide quam Deo dederunt, & omni regione conculcata, aliquanto tempore vixerunt? In hunc modum esse verba hæc accipienda, præterquam quod ex Apostoli proposito & verbis euincitur, testantur ex Latinis Patres, qui Concilio Carthaginensi quarto, & qui Toletano etiã quarto interfuerunt: testantur Ambrosius, Hieronymus, Gelasius Pontifex, Augustinus, eiusq; discipulus Primasius, Anselmus, Beda, Sedulius & Haymo; ex Græcis vero Athanasius, Basilius, Chrysostomus, Epiphanius, Theophylactus, Oecumenius & Theodoretus, deniq; omnes Catholici Patres, qui occasione aliqua verba hæc exposuerunt. Eant iam hæretici, & singularum dictionum quantum libuerit varias enumerent acceptiones: ex horum enim quos retulimus sententia, per rō nō nisi, hoc modo promissio vel professio, vel pactum, vel votum castitatis intelligitur, quemadmodum per rō rō nō condemnatio, ex quibus consequitur, verbum idē idem esse quod violare, vel irritum facere.

III.

Concil. Char. 4. ca. 104. Toletan. 4. c. 55 Hieron. lib. 1. aduers. Ios. u. & in Ezechiel. ca. 44. Gelas. decr. 23. August. de sancta virginit. c. 23. & de adulter. coniug. lib. 2. ca. 12. & in Psal. 75. Athanas. libr. de virginitate. Basilius de virgin. c. 55. Epiph. hæres. ref. 48. Reliqui in hunc locum;

RESPONSIÖ.

Y ij

Quia

QVia sibi ipsi Iesuitæ in hac thesi permiserunt dicere quod libuit, audirēt ex nobis, quæ forsā ipsi non liberent, si stultis vellemus respondere secundum stultitiam eorum. Crepant hæreticos, Apostatas, Apostatarum patronos, sacrilegos contubernales. Sed nō est religionis, non est verecundiæ, non est pudoris nostri, scommata & maledicta regere. Veruntamen ad postremum conuicium, ignoscant Iesuite, si percontādo magis quàm exprobando responderimus. Pium coniugium eorum qui nubere maluerunt quàm vri, & votū hominibus præstitum transgredi, potius quàm id, quod Deo in Baptistimo nuncupauerant, violare, hoc inquam coniugium vocant sacrilegū contuberniū. Interrogare igitur placet Iesuitas, vt dicāt nobis, quale id fuerit cōtuberniū, ex quo nati plusq̃ sexies mille infantes in stagnū proiecti sunt, quorū capita ad Gregoriū Pampam, cum die quadā in viuariū suum propter pisces misisset, allata fuisse S. Valricus Augustanus Episcopus memoriæ prodidit, in ea Epistola, qua coniugium Sacerdotū strenuè aduersus Nicolaū primū eius nominis Papā defendit. Dicant, quale sit contuberniū, qd Ioannes Casa Archiepiscopus Beneuentanus, verbis spurcissimis & scelerata faciūdia cōmendasse dicat. Deniq; (ne in hoc cœno diu hæreamus) dicāt quale sit contuberniū, ex quo Romæ in singulos annos vectigalis nomine, ad triginta millia ducatorum sanctissimus Dominus Papa colligit, quod publicè scribunt ij, quibus Curia Romanæ rationes non sunt ignotæ. Sin hæc omnia negauerint, quæ tamen historiarū monumentis prodita legūtur, saltem hoc

hoc dicant, quod negare nullo modo poterunt, quae
 le fuerit contubernium, ex quo Ioannes vel Ioanna,
 ex Moguntinensi meretrice facta Pontifex, impres-
 gnata, postremo dum urbem solenni ritu lustrat, in-
 spectantibus Cardinalibus & Episcopis palam in
 publico peperit. Multa huius generis proferre pos-
 semus facinora, ipsi etiam Sodomitis & Gomorrhis-
 tis stupenda & horrenda, quae ab illis pijs, scilicet, &
 sacrosanctis contubernalibus, Monachis, inquam, &
 Monialibus saepe fuerunt designata. Sed magis quid
 nos deceat, quam quid Iesuitarum petulans maledi-
 centia sit comerita, spectabimus. Nunc ad rem ipsam
 accedamus, hoc est, ad interpretationem loci Pauli-
 ni, de viduis, primam fidem irritam facientibus. Hic
 primum, ut ingenuè agamus, omnium patrum, quos
 allegant, expositiones à nostra diuersas esse fatemur:
 & ut videant liberalitatem nostram, donamus eis &
 hos, quos citant, & alios plures. Hi enim plerumque
 solent per primam fidem intelligere promissionem
 seu votum continendi & abstinendi à cōiugio. Unde
 autem id probant: Negamus enim Paulum nomi-
 ne primae fidei intelligere votum perpetuae conti-
 nentiae: negamus Apostolicis illis temporibus fuisse
 se tale vouendi genus, quale est sub regno Pontificio.
 Quomodo enim Paulus, tantus Apostolus, secum
 ipse pugnaret? Scribit autem mox: Volo iuniores nu-
 bere, liberos gignere, domum administrare. Et aliàs: 1. Cor. 7.
 satius est matrimonium contrahere, quam vri. Et
 rursus: Hoc ad id, quod vobis conducibile est, dico,
 non vt LAQUEVM vobis iniiciam. Quid est: Non
 vt laqueum vobis iniiciam aliud, quam: Non vt vos

ra facienda exigam. Sunt enim talia vota, quæ Hypocritæ excogitarunt, inextricabiles laquei, quibus conscientiæ hominum ita irretiuntur, vt nisi verbo Domini soluantur, non inueniant, quò euadant. Non est igitur sentiendum, quòd Paulus nomine primæ fidei intelligat votum perpetui cœlibatus, quòd magis, si de eo loquutus esset, secundam quam primam fidem dixisset: sed intelligit pactum, quòd in Baptismo iniri solet. Cum enim in Baptismo Deus Pater, Filius, & Spiritus sanctus recipit nos in gratiam, & adoptat nos in filios ac hæredes suos, recipimus nos vicissim gratos fore, & ducturos piam & honestam vitam, vt nomen Dei per nos glorificetur. Hoc est pactum, hæc est stipulatio, vt Petrus ait, qua Deus & homo inter se conueniunt. Et hanc stipulationem vocat Paulus primam fidem: Cum autem primum non soleat dici, nisi respectu secundi, & Paulus non faciat expressam mentionem secundæ fidei, dubium non est, quin ad secundam quoque respiciat: quæ solet præstari, cum quis ad publica officia aut alienam seruitutem vocatur, videlicet, vt ministerio & officio suo diligenter, piè & fideliter fungatur. Quare sententiã Pauli hæc est, quòd iuniores viduæ non sint eligendæ in ministerium Ecclesiasticum, quia saginatæ Ecclesiasticis facultatibus solent lasciuire, impudicam vitam ducere, & scortari, adeoq; eam fidem, quam primam Christo Domino nostro in Baptismo dederunt, violare. De qua fide etiam paulo antè loquutus est, si qua suis & maximè familiaribus non prouidet, fidem abnegauit, & est infideli deterior. Quòd si autè non seruant primam fidem

fidem, quam Christo de honestate vitæ suæ dederūt, quomodo seruarent secundam? quam promiserunt hominibus, & qua receperunt, se officium suū summa diligentia & studio administraturas? Si violant fidem filio Dei datam, quomodo non violarent fidē filijs hominum promissam? Hæc est vera sententia Pauli, quam circumstantiæ eius tam loci quàm temporis ostendunt. Non igitur primam fidem irritam, sed potius ratam faciunt hi, qui malunt, abiectis vanis suis votis, honestam vxorem ducere, aut honesto marito nubere, quàm aut inhonestas voluptates sequi, aut fœdis ac impuris cogitationibus indulgere.

Cyprianus lib. 1. Epistola 11. ad Pomponium.

Quòd si se ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent: ita fortes & stabiles premium immortalitatis expectent. Si autē perseuerare nolunt, vel non possunt, melius est vt nubant, quàm in ignem delicijs suis cadant: certè nullum fratribus aut sororibus scandalum faciant, &c. Occasio autem scribendæ huius Epistolæ Cypriano fuit, quòd virgines quædam Deo dicatæ, dormierāt in eodem lecto cum viris, è quibus vnus fuerat Diæconus. Vnde, quid iam tum istis cum natura pugnātibz votis effectum fuerit, perspicitur.

Chryssostomus in hunc locum.

Volo igit, quia & ipsæ volūt, volo & ego adolescētulas nubere, filios gignere, matres familias fieri, domi residere. Lōgè. n. prestat hæc facere q̄ illa (scilicet scortari, octari, discurrere.) Oportebat quidē sollicitè curare

curare quæ Dei sunt, fidemq; seruare: quoniam verò illa non fiunt melius est ista fieri, quam illa. Neque enim Deus irritatur, neque mala ista discuntur: quippe viduitas illa nihil parit boni: ex nuptiis verò plurima bona prodeunt: & illud ante omnia, quod negligentia illarum & animo resupino consulitur, dū viris se subditos norunt.

Theophylactus Abbreviator Chrysostomi in hunc locum.

Volo iuniores nubere, idest, etsi maluissem viduas minimè desciuisse à pactis initis cum Christo, tamen cum nuptias malint, & ipse assentior, dum modo iuniores sunt, quæ nubere volunt. Est enim satius matremfamilias fieri, domus & familiae curam suscipere, & aliquid operari, quam per alienas domos vagari, & ad nugas conuerti, & ocium. Cum verò ait, filios procreare, ostendit illis esse nubendum, ut filios pariant.

Augustinus lib. de sancta virginitate. cap. 34.

Nec tamen ait, Nubunt: sed, nubere volunt: multas. n. earum reuocat à nubendo, non amor præclari propositi, sed aperti dedecoris timor (habes Papistis carū monialiū descriptionē) venines & ipse à superbia, qua formidat magis hominibus displicere quam Deo. Hæ igitur quæ nubere volūt, & ideo nō nubūt, quia impune non possunt, MELIUS NVBERENT QVAM VRERENTVR, idest, quam occulta flamma concupiscentiæ in ipsa concupiscentia vastarentur.

Idem lib. 2. de Adulterinis coniugijs cap. 12.

Nunc rectissimè dicitur: Qui potest capere, capiat:

pfat, qui autem se non continet, nubat. Tunc (tempore scilicet Patriarcharum) etiam continentia propter propagationem filiorum in nuptiarum descende-
 debat officio. Nunc aut (tempore scilicet noui Testamenti) vinculum nuptiale incontinentia subuenit vitio, vt ab eis qui se non continent, non per turpitudinem stuprorum, sed per honestatem coniugiorum, sit propagatio filiorum. Et paulo post. Si ergo se continet, nec nubat, nec generet. Si autem se non continet, licite nubat, ne turpiter generet (vt Mo-
 nachii & Moniales) aut turpius concumbendo non generet (vt quidam Cardinales in Italia.)

Non negamus tamen, quin alibi vehementer vigeat obseruatione voti, praesertim in Psal. 75. (si modo Augustini est) Nec mirum. Detestabatur em leuitatem earum, quae statim resiliabant a voto, & volebat eas aut non vouere, aut si vouissent, omnem operam dare, vt in eo quod vouerat, persisterent. Sed tamen perpetuo vera manet illa Regula, quae etiam iuri Canonico inserta est: In malis promissis rescinde fide-
 dem. In turpi voto muta decretum, 22. q. 4. In malis.
Concilium Tolerañũ 8. vt citatur. 22. q. 4. Si publicis, &c.

Tolerabilius est frustae promissionis vota reijcere, quam per inutilium promissorum custodiam exhorrendam criminum implere mensuram, &c. Itaque hunc Canonem Concilij Carthaginensis quarti, Canonis 104. & Toletani quarti, Canonis 54. opponimus.

Gelasius Papa et si Decreto 23. in exigenda obseruatione voti vidualis satis rigidus & austerus est, tamen mox hanc mitigatione subiungit: Nos aut (inquit) talibus nullum laqueum debemus inijcere, sed so-

lum adhortationes præmiij sempiterni, poenasq; proponere diuini iudicij, vt & nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio. Cauendum est quippe, quæ de earum moribus actibusq; beatus Paulus Apostolus testat, quod plenius exponere præterimus, ne sexus instabilis non tam DETERRERI quàm ADMONERI videatur, &c. En tantus alioquin votorum Encomiastes, nubentes post vota relinqui iubet, iudicio propria conscientia: & magis vult eas admoneri quàm deterreri. Sed Iesuitæ has tanquam sacrilegas, sine omni gratia & clementia, in infernum præcipitant. Quæ certè tyrānis in Ecclesia, post exortā, & pleno iubare fulgentē Euāgelij lucē, meritò detestanda est.

Sed vt reuertamur illuc vnde digressi sumus, videlicet ad veram sententiam dicti Paulini, de violatione primæ fidei: etsi Iesuitæ nostrā interpretationē de fide Christo in Baptismo data, quæ prima est, vociferantur esse nouā, hæreticā, & omnibus Patribus contrariā, tamen aliquos, tū veteres, tū recentiores scriptores Ecclesiasticos, iam olim eodē modo, quo nos verba Apostoli intellexisse, iam clarissimè testatum faciemus. Semper enim aliqui diuino beneficio in Ecclesia conseruati sunt, qui dono interpretationis scripturarum præditi, acutius viderunt, quàm cæci cæcorum duces Iesuitæ.

Athanasius lib. 6. de Trinitate. Vē vobis (inquit) q̄ primā fidē Baptismi, cœlitis institutā irritā facitis.

Hieronymus in præfatione in Epistolam ad Titum: Licet, inquit, non sint digni fide, qui primam fidem irritā fecerunt, Martionē loquor & Basilidem,

&

& omnes hæreticos, qui vetus laniant Testamentū
 Vincentius Lyrinensis, in lib. cōtra profanas om-
 niū Hæreseon nouationes. Scitū etenim cunctis est,
 quā grauiter, quā seuerè, quā vehemēter inue-
 batur in quosdā beatus Apostolus Paulus, qui mirā
 leuitate nimium citò translati fuerant ab eo qui eos
 vocauerat in gratiam Christi, in aliud Euangelion,
 quod nō est aliud: qui coaceruauerāt sibi Magistros
 ad sua desideria, à veritate quidē auditū auertentes,
 conuersi verò ad fabulas, habētes damnationē, quòd
 primam fidem irritam fecissent, quos deceperant ij,
 de quibus ad Romanos fratres scribit idem Apосто-
 lus: Rogo autem vos fratres, vt obseruetis eos, qui Rom. 16.
 dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam
 ipsi didicistis, faciunt, &c. homines corrupti mente, 1. Tim. 2.
 reprobī circa fidem, &c. Qui bonam conscientiam
 repellentes circa fidem naufragauerunt.

Et paulo pōtē.

Sed licet aut nos (inquit) aut Angelus de Cœlo
 euangelizet vobis præterq̄ quod euangelizauimus
 vobis, anathema sit. Quid est quod ait: Sed licet nos?
 Cur nō potius, sed licet ego? Hoc est, etiāsi Petrus, et
 etiāsi Andreas, etiāsi Ioānes, etiāsi postremò omnis
 Apostolorū chorus euāgelizet vobis præterq̄ quod
 euāgelizauimus, anathema sit. Tremenda districtio,
 propter asserendā primæ fidei tenacitatem, nec sibi
 nec cæteris coapostolis pepercisse. Parū est, etiāsi
 Angelus, inquit, de cœlo euāgelizet vobis, præter-
 quam quod euangelizauimus, anathema sit. Nō sus-
 fecerat ad custodiā traditæ semel fidei humanę con-
 ditionis commemorasse naturā, nisi Angelicā quoq̄

Z ij excels

excellentiā compræhendisset. Licet nos, inquit, aut Angelus de Cœlo. Non quia sancti cœlestesq; Angeli peccare iam possint, sed hoc est quod dicit: Si etiã (inquit) fiat, quod nō potest fieri, quisquis ille traditã semel fidẽ mutare tẽtauerit, anathema sit.

Glossa interlinearis, quæ in Ecclesia est receptissima, dicit, primã fidem hoc loco significare, vel votum, vel in voto violato Baptismi fidem.

Nicolaus de Gorra in eundem modũ intelligit dicens: vel primum votum **GENERALE**, fidẽ scilicet Baptismi, qua Christo desponsata erãt. Osee 2. Spõsabo te em̃ in fide, &c. Quæ igitur sic aduersus Christum (iuxta veritatẽ græcam) luxuriatur, infringens voti baptismatis fidẽ, meritò condemnationẽ habet.

Eant nunc Iesuitæ, & mentiantur **OMNES CATHOLICOS PATRES**, qui occasione aliqua verba hæc exposuerunt, per primam fidem intelligere, votum vel promissionem castitatis, aut hos iam recitatos scriptores proclament hæreticos, apostatas, & apostatarum patronos, quibus flosculis nos à progenie viperarum ornatur.

I E S V I T Æ.

Volo ergo iuniores nubere.

III. *Non eas, quæ castitatem Deo vouerunt, soluit Apostolus*
La hunc locum. *lege voti (ve rectè Ambrosius, Oecumenius, Sedulius, & Anselmus annotarunt) quod quamuis fecisset, Apostolica vel diuina vsus fuisset authoritate, quam hodie multi non requirunt, sed ipsi sibi plusquam Pontifices sunt & Apostoli. Sed*
præcipit.

præcipit, ne in posterum ad viduarum vota vel professionem admittantur iuniores, quas etiam nubere vult, atq; filios procreare. Hoc autem ideo vult, vt Ambrosius & Oecumenius, imo & verba ipsius Apostoli significant, quòd exempla quædam mala præcesserant iuencularũ viduarum, quæ post votũ castitatis, sponso Christo contempto, secute fuerant Satanam. Rectè autem admonet Hieronymus, voluntatem Apostoli, quæ hic declaratur esse coactam (non enim eas nubere vellet, si in professa castitate constantes fore consideret) liberam verò & absolutam illam esse, quam alibi verbis illis manifestauit: Volo omnes esse, sicut me ipsum.

Hierony. epist.
ad Gerunciam.

RESPONSIO.

Benè est, quòd vel tandem in hac positione fatentur, Apostolica vel diuina authoritate posse eas, quæ castitatem vouerunt, solui religione voti. Num vero qui hodie ex sacrarum literarum fundamentis de impietate Monasticorũ votorum eruditi, & de mutando in melius vitæ genere, probè in conscientia confirmati, ex istis vestris ergastulis profugiunt, & nubere quàm vri malunt, num inquam, alia quàm Apostolica & diuina authoritate hoc faciunt? Nonne Apostolica authoritas est: Melius est nubere quàm vri: Nonne diuina authoritas est: Non omnes capiunt verbum hoc: Et: Frustra colunt me doctrinis ac mandatis hominum: Certè qui his authoritatibus freti, etiam post vota matrimoniũ contrahunt, non sibi ipsi Dñi & Apostoli sunt: sed Dei & Apostolorum mandata sibi ipsi applicant: & quia hæc ad

se quoque pertinere sciunt, rectè & ex fide faciunt, quod spreta Pontificia auctoritate, Deo malunt obedire quàm hominibus: & Christum vnicum totius Ecclesiæ sponsum cū sponsis suis sequi malunt, quàm Ecclesiæ adulterum, Papam, cum meretricibus. Vetus quidè Canonistarū cātilena est, votū cōtinentiæ soli Papæ dispensabile esse. Sed nos iam dudū didicimus, his decretis nō obedire, sed oppedere. Ea enim plarūq; vt iuuēculæ illæ viduæ, contempto Christo sponso totius Ecclesiæ, Satanā & Papam sequuntur.

Porrò Hieronymum scimus ad Geruntiam Paulo duplicem affingere voluntatē: aliam coactā, qua indulgeat nuptias, nubere volentibus: aliam liberā, qua præcipiat innuptis, vt innuptæ permaneāt. Sed hic error Hieronymi tam est crassus, vt illum Erasmus etiam Roterodamus depræhenderit. Qui dum huic epistolæ Hieronymianæ aliquot præmittit antidota, hoc etiam præmittit: In hac, inquit, epistola, duriuscule ac penè contumeliosè insectatur digamiam. In Paulo ponit duas voluntates. Alteram, qua voluerit id quod verè probauit, hoc est, monogamiam: Alteram, qua nolens voluit, hoc est, permisit quod nō probauit, ne quid deterius accideret, vt digamiam. Hæc Erasmus. Nec est quod vel Hieronymus, vel Iesuitæ sibi blandiantur illo Pauli non præcepto sed optato voto: Velim omnes esse, vt & ipse sum. Non enim dissuadet, multo minus prohibet cōiugium, quod & honestum est & diuinitus institutū: sed cum ponit sibi ob oculos præsentia pericula & afflictiones, ac videt cōiugia piorū non parū habere difficultatis eo tēpore, in medio impiorū ethnicorū, optat Corinthijs trāquillitatem & securitatē: Arbitror

ror (inquiens) hoc bonū esse, propter præsentē necessitatē. Et: Velim vos absq̄ solitudine esse. Et tamen videt ipse, hoc optari magis quàm sperari posse. Postquam .n. dixisset: Velim omnes homines esse, ut & ipse sum, continuo subiicit: Sed vnusquisq̄ proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius autē sic. Et postea: Non ut laqueū vobis iniiciā. Cōiugium igitur donū Dei est, non quidē ita tranquillum semper, ut cœlibatus: donū tamen Dei, nō tanquam inhonestū dissuadēdum, nec tanquam sordidū pedibus cōculcandū. Et qui sine discrimine temporū ac personarū adigit homines ad cœlibatū, nō vocat eos ad libertatē, sed iniicit eis laqueum. Quid autē coacta vel virginitas, vel viduitas p̄desse soleat, in quā horrenda scelera, & in qualem damnationis voraginē (vt Canones loquuntur) præcipitet, & historia tradunt, & experientia docet, & vel vna hæc p̄ Pōtificis vox testatur, quam Platina refert: Fuisse quidem aliquas causas, cur ademptū sit sacerdotibus coniugiū, sed multo maiores esse causas, cur reddi debeat. Et Hulderichus scribit, Gregorium, reperiētis in piscina illis sex millibus capitibus infantum, suo Decreto, quo causam tantę cędis præbuerat, penitus dānato, Apostolicū illud laudasse cōsiliū: Melius est nubere, quàm vri; addidisseq̄ ex sua parte: Melius est nubere, quàm mortis causam præbere,

IESVITÆ.

Dicit enim scriptura: Non alligabis os boui trituranti, & dignus est operarius mercede, &c.

Igitur

V.
Deut. 19.

Deut. 25.
Matth. 10.
Luc. 10.
1. Cor. 9.

Igitur diuino iure atq; natura Presbyteris & reliquis Ecclesie ministris, qui suo munere legitime funguntur, debita sunt illa, quæ ad victum, vestitum, Itatumq; decentem fuerint necessaria. Quare obmutescant Heretici, qui hæc non deberi, sed vel ex liberalitate, vel misericordia dari à plebe, calumntiantur. Illi verò Presbytero, qui non est bos triturans, vel operarius, sed in ocio degit, suoq; forsità exemplo, male de plebe meretur (quamuis indignissimus ipse sit omni subsidio) subtrahi tamen non debet ordinarium stipendium, priuata cuiusq; auctoritate. Cum autem legis: Dignum esse operarium mercede sua, non precium intelligas pro rebus aut functionibus sacris reddendum, quod esset Simoniacum: sed stipendium ad alendos Ecclesie ministros, necessarium, de quo stipendio ministri pauperes etiam pacisci cum his possunt, à quibus illud accepturi sunt. Qui verò possunt aliunde sibi sumptus facere, pacisci non debent, quamuis possint illud vel lege, vel consuetudine, vel liberaliter oblatum accipere.

RESPONSIO.

O quàm suæ culinæ metuunt Iesuitæ, qui tam sôls licite cauent, ne fuci ex aluearibus efficiantur. Quia enim sciunt plærosq; Monachos & Sacrificulos esse se boues non triturantes, sed vorantes & recalcitrantes, esse operarios malos & infideles: ideo timent ne subtracto ipsis stipendio, aut fodere cogantur, quod non valent, aut mendicare, quod erubescunt. Ita que Canonem de malis & ociosis Presbyteris condunt, qui ne ipsi hæc faciat, quo gulas ventresq; suos mutant, non dissimilem ijs Canonibus, quos Diabolus

EX

ex Orci faucibus eructauit: Si Papa. Et: Si quis suade
 dente diabolo, &c. Sed tamen vt modestiores vide
 antur, Canonem suū hoc limite circumscribūt: Sub
 trahi ipsis non debere stipendium *PRIVATA CV
 IVSQVE AVTHORITATE*. Quasi verò vnq̄ à
 nobis cui libet priuato concessa sit licentia eripiendi
 Monachis & sacrificulis sua, vt vocant, beneficia &
 præbendas: & non potius publica auctoritate totius
 Ecclesiæ, ac ipsorū præsertim Magistratū & Prin
 cipum id fieri debere doceamus. Cum em̄ Reges & *Esa. 49.*
 Principes nutricij sint Ecclesiæ, ipsorum maximè in
 terest dispicere, quos alere & nutrire debeāt, ne pro
 apibus fucos, pro bobus canes in præsepio, & (quod
 prouerbio fertur) serpente in sinu foueant. Non des
 cet profectò vt vera membra Ecclesiæ, p̄j ministri,
 scholastici, pauperes, viduę, pupilli, ægroti, peregris
 ni, & id genus miseri ac miserabiles homines algeāt
 & esuriant, ac interim obesi Monachi, Canonici, &
 similes ventres, ita in omni genere voluptatum vo
 luentur, vt Sodomam propè in peccatis suis iustifi
 cent. Sed etiam si Reges & Principes suum hac in *Ezech. 16.*
 parte officium neglexerint, erit tamen, erit aliquan
 do tempus, cum diuites epulones Lazarum antea è *Luc. 16.*
 sublimi despectum, ex imo Tartaro suspicient, in si
 nu Abrahami triumphantem: ibi tum Monachis &
 sacrificulis stipendium verè subtrahetur, cum in illis
 flagrantissimis ardoribus & sempiternis ignibus,
 minima aquæ guttula ipsis denegabitur.

Sed egregiè suo se indicio, quasi forex, produnt,
 quòd criminì Simonix sint obnoxij. Negant enim
 pro rebus aut functionibus sacris accipiendum esse

precium, quod sit Simoniacum. Vnde igitur, quæso, foci sacrificulorum tam luculento igni calent? unde tam laute renident culinae? unde tam opipare instruntur mensae? ut scorta nitida, equos comptos, canes venaticos minime strigosos, volucres ad aucupia, & alia luxuriæ Pontificiæ instrumenta taceam. Vnde (inquam) hæc maiori ex parte olim sunt acquisita? unde adhuc parantur & possidentur? Nunquid non ex Missarum nundinatione? nunquid non ex omnibus sacris venalibus? Quid enim est, quod non negotiationi illorum inserviat? quæstum certe faciunt ex rebus omnibus, cælo, inferno, terra, tempore, vino, pane, oleo, lino, plumbo, papyro, membrana, cera, lacte, butyro, caseo, lardo, ouis, aqua, igni, sale, & omnibus in vniuersum creaturis. Itaque non frustra Petrus de hisce mercatoribus iam olim vaticinatus est, inquit: Per avaritiam fictitijs sermonibus de vobis negotiabitur. Quid autem de hac Simonia veteres Patres senserint, notum est: quid etiam de illis amplissimis Ecclesiasticarum Personarum redditibus, quos hodie percipiunt, iudicant, ex subscriptis testimonijs manifestum fiet.

2. Pet. 2.

Origenes in Mattheum cap. 24. Homil. 31.

Opus habemus, ut fideles simus pariter & prudentes ad dispensandos Ecclesiæ redditus. Fideles quidem, ut non deuoremus, quæ sunt viduarum, & ut memores simus pauperum, & occasionem arripientes ex eo, quod scriptum est: Dominus constituit his, qui Euangeliõ prædicant, de Euangelio viuere: non amplius queramus quàm cibum simplicem, & necessaria vestimenta, ut ne amplius teneamus nobis quàm de-

mus

mūs esurientibus fratribus, & sitiētibus atq; nudis,
& eis qui necessitatē patiuntur in secularibus curis.

Hieronymus ad Damasum Papam, & citatur

1. q. 2. Clericos.

Clericos autem illos cōuenit Ecclesiæ stipendijs
sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla
suffragantur bona. Qui autē bonis parentū & opibus
suis sustentari possunt, si, quod est pauperum, accipi-
unt, sacrilegium profectō committunt, & per abusi-
onem talium, iudicium sibi manducant & bibunt.

Idem in Comment. in Matth. cap. 21.

Obserua propter auaritiā Sacerdotum, altaria
Dei nummulariorum mensas appellari.

Durandus in Rationali Diuinorum lib. 4. Pars

te. 2. Rubrica. 4.

Sanē Moses videns, quòd populus multa obtulif-
set, iussit præconis voce cantari, ne quis vltra offe-
ret. Exod. 35. & 36. Nullus tamen Sacerdotum nostrā
temporis talia facere visus est.

Marcellus Palingenius in Scorpione.

Est tutela ouium curæ commissa luporum,

In templis habitant meretrices atq; cinædi.

Et Christi pia sacra hodie manus impia tractat,

Et cupidus vendit coelū & Phlegetōta Sacerdos.

Hæc & cōplura alia, præsertim in Sagittario suo,
homo Italus in Italia & natus & educatus & mortuus
us, nostris temporibus de Ecclesiæ Romanæ stipens-
dijs, hoc est, Simonia, fraudibus, rapinis & sacrilegijs
cecinit. Quid autem Petrarca de his cecinerit, in

truijs & compitis teritur. Itaq; Iesuitis non tam facile creditur, eos non esse Simoniacos, quam facile ab ipsis dicitur. Rusticorum enim loculi & crumenæ à Pontificijs mercatoribus funditus exhaustæ aliud testantur: quorum mercatorum imposturæ, si paulò diutius durassent in Germania, nescio an miseræ plebeculæ vllus relictus fuisset obolus, quo Charonti (vt adagium habet) nauum potuissent soluere. Itaq; scitū fuit illud Alphonsi Neapolitani sapientissimi Regis dicterium: Harpyas non amplius habitare in insulis Straphadibus: sed illinc commigrasse in curiam Romanam, ibiq; domicilium iam constituisse. Quo inexplebilem auaritiam & rapacitatem Romanensium Sacerdotum taxare voluit.

IESUITÆ.

Aduersus Presbiterum accusationem noli accipere.

- VI.** *Siquidem lectionem sequamur paucorum exemplarium, in quibus verba illa desunt. Nisi sub duobus aut tribus testibus, videtur Apostolus Timotheo simpliciter prohibuisse, accusationem aduersus Episcopum admittere, sibiq; causam illam reseruare. Si verò communior lectio latinorum & græcorum exemplarium retineatur, in quibus verba illa leguntur, præcipere videtur, non aliter nomen Presbyteri delatum esse recipiendum, quàm si duo vel tres fide digni testes contra illum testimonium dicant. Quæ enim Presbyteris obijciuntur.*

eiuntur, non facile credenda sunt, cum propter atatem & exploratos mores, antequam in eum ordinem admitterentur, eum quod multorum odio labrant. Nec mirum est, causas etiam Episcoporum ad Timotheum delatas fuisse: nam si Chryso-
mo credimus, totius ferè Asia Archiepiscopus fuit. Hinc & aliunde facile contra nouatores concluditur: Episcopos non nudum ministerium, ut ipsi calumniantur, sed & iudicandi atque mulctandi potestatem habuisse.

Chrysof. hom. 15. in hanc. epist. Matth. 18. 102n. 20. 1. Cor. 5. 6. Acto. 15. 20.

RESPONSIO.

Vt in præcedenti Positione de perpetuis stipens dijs sibi cauerunt: ita nunc de longè maiori priuilegio sibi cauent Iesuitæ: ut videlicet ab omnibus reprehensionibus & accusationibus sint immunes, quò, si dijs placet, diuino satisfiat edicto: Nolite tangere Christos meos, hoc est, Iesuitas. Nam Christus & Iesus nomina sunt vni personæ competentia. Videtur, inquiunt, Apostolus Timotheo simpliciter prohibuisse accusationem aduersus Episcopum admittere. Atqui, heus Iesuitæ, non de Episcopo hæc fit sermo, sed de Presbytero. Ergo rursus Episcopum & Presbyterum confunditis, quos alioquin tam curiosè discernitis. Et vestrum videtur, soluitur per nostrum, non videtur. Pauca, inquiunt, exemplaria non habent hæc verba: Nisi sub duobus aut tribus testibus. Et certè, ò Iesuitæ, nimis pauca quàm vellestis. Et tamen hæc pauca, in quibus illa verba deesse dicitis, non dubito à vestri similibus falsarijs corrupta esse: qui se libenter tanquam filij Belial, ab omni

iugo exemissent, ne cuiusquam hominis potestati & Iurisdictioni essent subiecti, sed liberè pro sua libidine quidlibet auderent facere. Nam Monachis & Sacrificulis, quidlibet audendi semper fuit æqua potestas, vetus. n. est, & heu nimis verus versiculus.

Non audet Stygius Pluto tentare, quod audet
Effrenis Monachus, &c.

Et sanè quod adulterandis scripturis non potuerunt, id nouis conditis Canonibus effecerunt Pontifices: quorum alijs seipfos, alijs totam sibi iuratam turbam, vnctam illam & rasam cohortem, ita munierunt, vt sacrosancti & inuiolabiles ab omnibus haberentur. Ex multis paucos tantum recitare libet.

11. q. 1. Nemo vnquam Episcopum aut reliquos clericos apud iudicem secularem accusare præsumat.

Nec Laico quemlibet clericum liceat accusare.

Nec quicq̃ clericis cōmune est cū publicis legib.

Vos à nemine dijudicari potestis: quia ad Dei soli iudicium reseruamini.

11. q. 3. Absit vt quicquam sinistrum de his arbitremur, qui Apostolico gradu succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt.

2. q. 7. Laici in accusatione Episcoporum audiendi nō sunt, quia oppidō eis quidam infesti sunt: & indignū est, vt ab eis accusent, quorum grauitatē nolunt imitari.

6. q. 7. Nō est à plebe, aut à vulgaribus hominibus accusandus vel arguendus Episcopus: licet sit inordinatus: ga p meritis subditorū disponit à Deo vita rectorū.

Non accusent Sacerdotes Domini, nec in eos testificentur,

ificentur, qui sui ordinis non sunt, nec esse possunt.

Oves Pastorem suum non repræhendant, plebs Episcopum nō accuset, nec vulgus eum arguat: quia non est discipulus super Magistrum.

Præsul non damnatur, nisi cum 72. testibus. Presbyter aut Cardinalis, nisi cum 63. testibus non deponatur. Diaconus verò Cardinalis vrbis Romæ nisi cum 27. testibus non condemnabitur. Subdiaconus, Acolutus, Exorcista, Lector, Hostiarius, non nisi septem testibus condemnabitur.

Deniq; Tyberina bellua sic ex antro suo rugit: Si Papa suæ & fraternæ salutis negligens depræhenditur inutilis & remissus in suis operibus, & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi & omnibus: nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio Gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. Huius culpas isthæc redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus.

HOS Canones si in Ecclesiam rursus inuehere Iesuitæ conantur, nescio an grauiores & crudeliores Tyrannos vnquam habuerit Germania. Sic enim liberū erit Sacrificulis honestorū ciuiū filias ad stuprū rapere, cōiuges ad adulteria sollicitare, foetus abigere, in bona & prædia aliena inuolare, furari, prædari, oves nō tōdere tātum, sed & deglubere: deniq; id arbitrari licere, quod libeat. Quis enim semper septem testes, ne dicam septuaginta duos, comparabit, qui de vi aut iniuria illata testentur quis non in clericorū cōfessu clericum accusans causa cadet? quis, si res ad summum Pontificem deferatur, ab ipsius sententia

sententia quātumuis iniusta prouocare audebit? Quis Germaniæ & totius sacri Imperij legibus, aduersus dolos, contumelias, calumnias, vīm Ecclesiasticorū & Spiritualium, vt vocantur, tutus erit? Silebunt certē leges inter clericos, & non præsumetur, tantæ dignitatis apex errare posse. O libera & libertatis semper non minus quàm vitæ amans Germania: tenē isti homines clericis seruire cogent, vt aduersus eos ne mutire quidē audeas: qui nullo bono & laudabili facto, sed tantum impia hypocrisi, hisce proximis viginti annis tibi innotuerunt? Ergo ne ideo à Franciscanis, Dominicanis, Augustinianis, Carmelitis, & alijs sexcentis ordinibus liberati sumus, vt solos Iesuitas ferre cogamur, & eorum parēre tyrannidi? Hoc autem esset pro trabe Ciconiam, pro flagellis Scorpiones perpeti. Iudicet ergo Dominus inter nos & Tyrannos istos. Atqui (aiunt) olim etiam huiusmodi causæ omnes ad Episcopos delatæ fuerunt, quos præter verbi ministerium etiam iudicandi atque mulctandi potestatem habuisse, facile contra nouatores (adeo illis noua est pia religio) concluditur. Et ne hęc absq; scripturis loqui videantur, ad margines locos ex nouo testamento signant, qui de spirituali Iurisdictione Ecclesiæ loquuntur: qua morum censura agitur, & clauium officium exercetur. Hanc autem potestatem Ecclesiæ datam nemo nostrum vnquam negauit. Sed eandem à potestate gladij, ab illo forensi strepitu, & litigioso processu (qualis in Episcoporum aulis, & Officialium Curijs passim conspicitur) longissimè separamus. Deinde non vnus arbitrio permittimus, sed à legitimo

rimo confessu & Ecclesie consistorio administrandam esse docemus. Neq; enim olim vel multatis, vel carceribus, vel alijs civilibus pœnis potestatem suam exercuerunt sancti Episcopi; sed solo Domini verbo, & seuerissima Ecclesie vindicta, excommunicatione, quæ nec vim nec manum desiderat, sed verbi Dei potentia cõtenta est. Committebatur aut illa Iurisdictio non vni Episcopo, sed Presbyteris, hoc est, Senioribus & Senatoribus, quos etiã Apostolus alicubi gubernatores vocat, & quorũ Collegiũ Christus Ecclesie nomine significat, cum inquit: Dic Ecclesie. Huic aut collegio Presbyterorũ Episcopus præerat, nõ vt ibi regnaret tanq; *ὁ βασιλεύς*, sed vt ex eorum sententiã, ordinis causa, ecclesiasticã politia regeret & moderaretur. Sed postea degenerauit hoc institutum à suis primordijs, & partim Episcoporum ambitione, partim nimia Christianorum Imperatorum indulgentia & oscitantia conuersa est spiritualis Iurisdictio in merè politicam & mundanam, vt iam non, sicut Ambrosij ætate, Imperatores magis sacerdotiũ optarẽt, quàm imperium Sacerdotes, sed Sacerdotes magis ad imperium adspirarent, quàm ad Sacerdotiũ Imperatores. Ita factũ est, vt cũ Imperatores palatia, Episcopi Ecclesias curare deberẽt, Episcopi stertentibus Imperatoribus, tã palatia, quàm Ecclesias occuparint. Qua de re extãt tã graues & acerbe bonorum virorũ, & cum primis Bernhardi querelæ, vt mirũ sit, hunc nõ fuisse iampridem inter hæreticos relatũ à Iesuitis, qui Episcopis vtrũque gladiũ nõ minus falsò, quã impudẽter asserunt: alienissimi profectò ab Apostolico spiritu per os

1. Cor. 12.
Rom. 12.
Matth. 18.
Cyprianus li. 3.
Epistola 10. 14.
15. & alijs.

Homil. de Basilicis tradendis.

Bernhardus lib. 2. de consideratione.

Pauli loquente: Arma militiæ nostræ non carnalia sed spiritalia sunt: Sarculo (inquit Bernhardus ad Pontificē) opus est, non sceptro, vt opus facias Prophetæ: nec vel dominans Apostolatū, vel Apostolicus dominatum vsurpare debet. Multa hîc restarent dicenda: sed properandum est ad ea quæ sequuntur.

I E S V I T Æ.

Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere.

VII. Passus fuerat Apostolus, ad id vsq; tempus (vt rectè hinc Hieronymus & Chrysostomus colligunt) Timotheum abstinere à vino, potuq; aquæ contentum esse, sed & tunc non inquit moderato, sed quod minus est, modico vino utere, illoq; tanquã medicamento, propter languentem stomachum, & frequentes corporis debilitates: Si ergo in homine tam debili, cui tam multi pro Christi Ecclesia perferendi erant labores, abstinentiam probat à parte iustæ quantitatîs vini, certè commendaret abstinentiam omnino à vino in homine robusto, & vitiosis cupiditatibus agitato: Si hætenus Timothei abstinentiam tacendo laudauit, certè nunc nisi postulasset necessitas, quæ hîc exprimitur, ne modicum quidem istud vini concessisset. Quod si abstinentiam à vino laudat Apostolus, quo modo consequens est (quod noui Euangelici volunt) vt abstinentiam ab illis cibis vituperet, à quibus simile periculum imminet?

Vide Hierony.
lib. 2. aduersus
Iouin. & Chry-
sost. hom. 1. ad
populum Antis-
ochenum & in
hunc locum, &
Bernhardū ser-
mo. 30. in Cant.

R E S P O N S I O.

Vtinam

VTinam verò Iesuitæ abſtinentiam à viño & cibis delicatis tam ſtriçtè ſeruarèt, quàm ab alijs exigunt. Nos certè ñ non ſumus, qui nimiam repletionem vel in eſu vel in potu laudemus. Scimus em̄ nos non ideo viuere, vt edamus ac bibamus, ſed ideo edere & bibere debere, vt viuamus. Eſcæ ventri (inquit Apoſtolus) deſtinatæ ſunt, & venter eſcis: Deus autem & hũc & illas abolebit. Nec valde eximã Theologia eſt, quam hũc Iesuite docent, cum Ouidius etiam hanc in edendo mediocritatem & temperantiam his verſibus commendauerit.

Neue diu præſume dapes, ſed deſine citra

Quam cupias, paulo, quam potes, eſſe minus.

Cũ aut̄ hæc mediocritas, etiã Ariſtotele teſte, conſiſtat nõ in medio rei, ſed in medio quo ad nos (nam quod tyroni nimium eſt, id Miloni Crotoniatæ parũ eſt,) nec poſſumus nec debemus certam & communem Regulã omnibus præſcribere, qua ſecundũ vñcias vel cibũ vel potũ dimetiamur: ſed hoc vñcuſcuſq; prudẽtiæ, qua quis ſeiſum, & corporis ſui conſtitutionẽ optimè nouit, relinquimus: & generatim cũ D. Paulo præcipimus, honorẽ eſſe habendum corpori, nõ tamẽ ad expletionẽ carnis. Qui verò prohibent: Ne tetigeris, ne guſtaris, neq; contrectaris, hoc eſt, qui certa ciborũ & potionũ genera certis interdicitis circũſcribũt, & ab his prorsus abſtinere iubẽt, eos dicimus tradere præcepta & doctrinas hominũ, quæ verbotenus quidẽ habẽt ſpeciẽ ſapiẽtiæ per ſuperſtitionẽ ac humilitatẽ animi, & læſionẽ corporis: ſed reiſa ſunt egena elemẽta mundi, quæ omnia ipſo vñu pereunt. Non eſt enim regnum Dei cibus ac potus,

Rom. 14. potus, sed iustitia & pax & gaudiū in spiritu sancto.

Hieronymus, à quo rursus Iesuitæ suffragia emendicāt, lib. 2. aduersus Iouinianū sic scribit: Paulus Apostolus discipulo Timotheo dolenti stomachum, & infirmitates plurimas sustinēti, suadet vini modicam potionem: iam noli (inquit) aquam bibere. Cui autem dicit: iam noli aquam bibere, ostendit eum aquam antea potasse. Quod non antè concederet, nisi crebræ infirmitates & dolor stomachi postulassent. Hactenus illa. Sed non mirum est Hieronymum hæc & alia longè absurdiora eo loco scripsisse, cum ieiunium tam immodicis laudibus ibi esse ferendum susceperit, vt non vereatur scribere: nos per ieiunium redire in Paradisum, vnde per saturitatem fueramus eiekti. Verum hæc & similia Hieronymus suo, non Ecclesiæ periculo, scripserit.

Chrysostomus in hunc locum: Licet ille (Timotheus) & stomacho lassesceret, & alijs quoq; morbis esset obnoxius, non tamen ipsum vino permittit impleri, sed ad sanitatē non ad delitias præcipit bibere. Nihil hęc est, quod non & ipsimet dicamus. Scimus enim vino, vt & cæteris creaturis non esse abutendum ad luxum & superfluitatē, sed ad necessitatem & indigentiam fragilium nostrorum corporum, & moestorum cordium. Idem de homilia primâ ad Antiochenos responsum esto, vbi sobrietas laudatur, non omnis à vino abstinentia præcipitur: id em̄ Seuerianum & Mahumeticū esset, non Christianum.

Epiph. heres. 45.
Contra Seuerianos.

Bernhardus etsi vt Monachus ad Monachos de abstinentia à vino satis *μνηστικός*, hoc est, superstitiosè loquitur,

loquitur, quasi Episcopo quidē vinū bibere à Paulo
 permissum sit, Monacho nō itē: tamen sermonem ita
 claudit: Id te saltem volo admonitum esse, vt si tibi
 ita autoritas Apostoli placet de bibēdo vino, M O -
 D I C O, quod ille adiunxit, non prætermittas. Vbi
 vides, eum mediocritatem, aut si mauis, paucitatem,
 non nullitatem (vt sic loquar) vini commendare. Al-
 liud enim est modicum, aliud prorsus nullum vinum
 bibere. Neq; est ignotū, quod Alanus in vita Bern-
 hardi scribit, eum in frugalis continentiae exemplo
 nimietate excessisse. Tandem enim propter nimiam
 æquiditatem tantum foetorem halitus contraxit, vt ad ho-
 minum congressus redderetur ineptior atque inuti-
 lior. Qua in parte non tam in seipsum, quam in Ec-
 clesiam, cui forsan diutius prodesse potuisset, peccasse
 se iudicatur.

I E S V I T Æ.

E X C A P. VI.

*Quicumque sunt sub iugo serui, Domi-
 nos suos, &c.*

Pluribus in locis Apostolica Epistola manifestam fidem I.
 faciunt, iam eo tempore ministros fuisse Satana, qui libertatis Rom. 13.
 Christiana prætextu, tentarent omnes seruitutis & obedientiae 1. Cor. 7.
 leges abolere. Quod se mancipiorum seruitutem iure Gentium Ephes. 6.
 inuectam, quæ omnium maximè cum libertate pugnare, & odios Tit. 2. 3.
 b iij sa esse 1. Pet. 2.

2. Pet. 2. *sa esse videtur, legibus Apostolorum firmatam videmus, quid*
 iudæ. 1. *de obedientia dicemus, Pontificibus & terrenis Principibus*
 Vide Epiph. *debita, quæ nobis diuina lege præcipitur?*
 hæres. Gnostico-
 sorum.

RESPONSIO.

Deut. 17.
 Luc. 10.
 Heb. 13.

ET si aculeos sentimus, quibus in hac Thesi à Iesuitis pungimur: tamē quia & nobis ipsi sumus bene conscii, & calumniam de Christianæ libertatis prætextu sæpè diluimus, sic omnia interpretabimur, quasi contra quosuis alios, quàm contra nos sint dicta. Vnum tamen est, quod non possumus dissimulare: Obedientiam aiunt Pontificibus debitam nobis diuina lege præcipi. Equidem de sacerdotibus in lege Moïsi, de Apostolis in Euangelio, & de ἱερωμένοις seu præpositis in Epistola ad Hebræos lego: esse ipsis obediendum: sed de Pontificibus non lego: quos si Episcopos dicunt, sententiam teneant, linguam corrigant: sin Papam Romanum, illum P. M. pestem maximam, non alio responso ipsos dignabimur, quàm hoc:

Flumē apud superos nullū est, quid pōtibus ergo

Est opus, aut quid opus deniq; Pontifice?

Ast apud infernos cum tot sint flumina, pontes

Illi habeant soli, Pontificesq; suos.

Quia verò in margine, inter cæteros locos scripturæ, quibus serui Dominis, & subditi magistratibus parère iubentur, etiam allegant 2. Pet. 2. & iudæ 1. oro pium Lectorem, vt textus ipsos inspiciat: ac nisi omnia cum Monachorum & Sacrificulorum (de quibus

quibus vtrisque Iesuitæ participant) doctrina & moribus congruere depræhenderit, age, pro bonis viris omnes Iesuitæ habentor. Et si enim locum Iudæ de Gnosticis interpretatur Epiphanius: tamen quia in nefandis libidinibus, Gnosticis nihil meliores sunt Romanenses, non excluduntur ab Epiphaniis, sed includuntur in numero eorum, qui carnem propriam polluunt, Dominos verò spernunt, & in potestate præditos maledicta congerunt: qui Friderici Barbarossæ lectissimi Imperatoris, & Alexandri III. bipedum nequissimi historiã legerit, eorum quæ à Petro & Iuda scribuntur, luculentum habebit commentarium.

I E S V I T Æ.

*Tu autem ô homo Dei, hæc fuge, secta-
re verò iustitiam.*

Igitur secundum Pauli sententiam, Christiano viro fugienda sunt mala, & sectanda virtutes, quæ hinc præter fidem commemorantur. Quod verò subijcit (Certa bonum certa amen fidei, apprehende vitam æternã) & quod paulò inferius diuitibus commendat, ut bonis operibus diuites fiant, & eisdem bonis operibus thesaurizent sibi bonum fundamentum ut apprehendant vitam æternam, frustra diceretur ab Apostolo, nisi Dei gratia præeunte, liberatq; voluntate sequente, Christianus certare posset & operari, sicq; vitam æternam promereri: quibus enim brachijs alijs aut manibus apprehendatur vita æterna, non facile fuerit intelligere.

II.

Respon-

RESPONSIO.

Hic Iesuitas publicè coram tota Ecclesia filij Dei non solum Pelagianismi, sed & Iudaismi, Turcismi, ac Ethnicismi accusamus. Quid enim aliud est dicere, hominem suis operibus vitam æternam promereri, quàm dicere, Christum frustra esse mortuũ; quid aliud est, quàm Dominum, qui nos mercatus est, abnegare, & propriam iustitiam quærentes constituere, iustitię Dei non fieri subditos: Itaque Iesuitis horrendũ illud anathema Paulus intonat: Quot quot ex operibus legis sunt, execrationi sunt obnoxij. Et rursus: Christus vobis factus est ociosus, qui cunque per legem iustificamini, à gratia excidistis.

Gal. 3.
Gal. 5.

Ineptè autem Pauli verba detorquent, ad impiissimum suum dogma de operibus vitam æternam promerentibus. Neque enim Apostolus Timotheo ait: Certa bonum certamẽ fidei, PROMERERE vitam æternam: Sed, APPRAEHENDE. Neq; de diuitiis per bona opera thesaurizantibus bonum fundamentum, hoc est, non fluxas, sed certas & stabiles futuri seculi diuitias, dicit: vt PROMEREANTVR vitã æternã, sed, vt APPRAEHENDANT. Quis autem nescit, aliud esse, Appræhendere, aliud, Promereri? Puer nondum septennis potest apprehendere hæreditatẽ paternam, qui tamen non potuit promereri. Mendicus potest apprehendere oblatos sibi & donatos centum aureos, quos tamen non est promeritus. Loquitur autem Paulus more suo de vita æterna, tanquam de gratuito dono, quod Deus gratis.

gratis ex mera bonitate & liberalitate proposuerit, ceu brabeū, ad quod vocantur per Euangelion omnes homines. Dum autē ad id curritur, alij extra carceres euagant, alij in medio cursu deficiūt, alij prorsus corruunt, alij recto cursu ad metam contendunt, & brabeū, quod tamen brabeutes Deus gratis obtulit, & vt apprahēdatur, exposuit, apprahēdunt. Hortatur igitur Paulus Christianos, vt certent bonum certamen, & recto ac indefesso cursu pergant, quō Deus vocat: non vt promereantur vitā aeternā, quā iam dudū à Christo pmerita gratis omnibus offertur & proponit: sed vt eam gratis oblatā, apprahēdant. Qui em̄ perseuerauerit vsq; in finē, saluus erit. Non sufficit benè incoēpisse currere, nisi cursus etiā benè cōtinuetur & absoluetur, vt donū propositum apprahēdatur. Sed quibus manibus (inquunt Iesuitæ) apprahēditur? Facilmè cognosci potest, quomodo apprahēdat, si prius cognitū fuerit, quomodo offeratur: correlatiuorū em̄ naturā habent offerre & apprahēdere. Offeratur autē vita aeterna gratis seu ex gratia, Ergo nō apprahēditur operibus, Sic em̄ gratia nō esset gratia. Offerit vita eterna gratuitis promissionibus Dei, Ergo apprahēdit fide. Fides em̄ & promissiones sese mutuo respiciunt. Et cum promissio non apprahēdat operibus sed fide, certū est, etiā vitā aeternā nō operibus, sed fide apprahēdi. Promissio igitur Dei manus est, qua offertur: Fides autē nostra manus est, qua apprahēditur. Et certē opera nusq; in scripturis cōparantur manibus, sed pedibus. Nā in operibus & nouitate vitę dicimur ambulare, ingredi, currere. Vt igit in humas

no corpore, pedes non sunt apta & ordinaria instrumeta aliquid apprehendendi, sed sunt cōditi & destinati ad ambulādum: ita in negotio salutis æternæ, bona opera non habent hunc vsum, vt ijs apprehendamus iustitiā & vitā æternā, ad quam vocati sumus: sed habēt alium vsum longē amplissimū, vt per bona opera in vocatione Dei obedienter ambulemus, & conuersemur, sicut dignū est ijs, qui ex gratia Dei ppter Christū per fidē dono acceperunt remissionē peccatorū, iustitiā & vitā æternā. Et hæc ambulatio seu conuersatio in bonis operibus, signum est fidei à scopo nō aberrantis, nec in certaminibus vitæ huius deficientis, nec in peccata contra conscientiam ruentis, sed rectā ad vitā æternā apprehendendam aspirantis & enitētis. Itaq; rectissime iubemur bonū certamē certare, in stadio currere, corpus in seruitutē redigere, deniq; vt filios lucis, & cū Christo resuscitados decet, in luce & nouitate vitæ ambulare, vt sic sectantes vocationē Dei fide apprehendamus illā immarcessibile perennis glorię coronā, quam Christus sua nobis obedientia, passione & morte peperit, & ad eandem per verbū & Sacramenta vocat atq; inuitat. Tu aut, pie lector, ex vna hac Iesuitica Assertionē, qua operibus nostris vitā æternā non tantum apprehendere (quod fortassis tolerabile esset) sed etiā promereri posse dicimur, tanq; ex vngue Leonē, induratos Papistas iudicato, & quantū potes, velis remisq; illā Babylonē fugito: cuius Principes sunt mercatores, in cuius veneficijs errant gentes, & in qua sanguis Prophetarū ac Sanctorum inuenitur, & omnium qui interfecti sunt in terra. Exite (clamat

Apoc. 18.

vox diuina) exite de illa populus meus, ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius ne accipiatis. Quoniam peruenerunt peccata eius usque ad cœlum, & recordatus est Deus iniquitatum eius.

IESUITÆ.

O Timothee, depositum custodi, deui- III.
tans prophanas uocum nouitates.

De doctrinæ deposito sue traditione hinc agere Apostolum, non tantum ex interpretatione Clemētis Alexandrini, Chrysostomi, Theophylacti, Tertulliani, Ambrosij, Augustini, Vincentij Lyrinensis, Primasij, Sedulij, Anselmi, & Haymonis constat, sed ex verbis etiam illis, quæ proximè subiiciuntur: & oppositiones falsi nominis scientiæ. Legendum autem esse *uocum nouitates*, hoc est, uocum nouitates, ut noster interpres rectè vertit, non autem *uocum inanitates*, hoc est, uocum inanitates, ex consensu omnium, quos nominauimus, & ex Theodoro et Græcis scholijs, manifestū est, dempto tamen Theophylacto, qui veramq; adfert lectionem. Magis etiam cum traditione, quæ commendatur ueritate, pugnat profana uocum nouitas, quàm profana inanitas.

Clem. & Strom, Tertul. lib. de præscript. hæreticorū. August. tract. 94. in Ioannem, Vincentius Lyrinensis libello aduersus profanas hæreticorū nouitates. Reliqui in hunc locum.

RESPONSIO.

PAulus sub finem huius Epistolæ pulcherrimo epilogo summā collecturus eorū omnium, de quibus tota Epistola variè disseruit, & simul Timotheum rursus ad fidelē officij executionē adhortaturus,

c 2 iubet,

tubet eum diligenter custodire depositum, hoc est, doctrinam, quam ab ipso tum antehac tum iam maxime in scriptis acceperat: quemadmodum & Christus nobis depositum doctrinae suae dulcissimis ver-

Ioan. 14. bis commendat: Si quis diligit me, sermonem meum seruet. Quod si quis hanc doctrinam Pauli vult vocare traditionem, equidem non repugnauero, cum Paulus ipse alibi sic vocet: modò nò sentiat, Paulum voce sine scriptis alia tradidisse, quam quae scriptis prodidit. Ipse enim nos monet, ne nos patiamur dis-

2. The. 2. moueri à mente, neque turbari (neque per spiritum neque per sermonem, neque per Epistolam, tanquam ipso auctore, &c. ubi nostros Papisticos Traditionarios & Cabalistas egregie depinxit. Porro siue quis hoc loco *κρυπτολογία*, hoc est, nouiloquia (si sic noue dicere liceat) siue *κρυπτολογία*, id est, vaniloquia velit legere: non osiose cum quocumque disceptabimus, utraque enim prohibentur. Certum tamen est, Erasmi lectionem, quam hodie sequimur, magis quam vulgatam translationem, à Graecis exemplaribus apparere: & sane maius peccatum est, vana & inania loqui, quam noua. Quaecumque enim plerumque sint coniuncta, tamen quaedam noua possunt esse vera: vana autem ut vera sint, in aeternum fieri non potest. Et suffragantur huic lectioni verba sequentia: oppositiones falsi nominis scientiae: non inquit, noui nominis, sed falsi & vani nominis scientiae. Sed omisso hoc Grammaticali bello, quod Patres à Iesuitis allegati de deposito, quod Timotheo committitur, senserint, videamus.

Clemens Alexandrinus Stromat. lib. 2. Quemadmodum ergo infecta Philosophia arrogatia & gloriosa de se persuasio: ita etiam cognitionem (veri Dei) falsa
cognitio

cognitio, & quæ appellatur æquiuocè. De qua scribēs Apostolus. O Timothee (inquit) depositum custodi, deuitans, &c. Cæterum de Traditionibus nullum verbum eo loco videas. Statim enim redit ad disputationem de fide.

Chrysostomus in hunc locum: Depositum custodi. Caue ne minuas, nō enim tua sed aliena sunt, quæ seruāda accepisti, &c. De traditionibus autem in tota huius loci explicatione nullum verbum facit. Et obseruabile est, quod de falsi nominis scientia subiicit: Vbi fides non est, (inquit) ne scientia quidem est. Quando aliquid proprijs cogitationibus gignit, scientia nō est. Hæc cōtra Iesuitas & omnes Scholasticos Mataxologos totidē fulmina, quot verba sunt.

Tertullianus de præscriptionibus aduersus hæreticos citans hoc dictum acriter pugnat, Apostolos non aliud omnibus, & aliud quibusdā priuatim prædicasse. Et inter cætera dicit, sed nec quia monet illū (Timotheū) H A E C fidelibus hominibus demādere, qui idonei sint & alios docere, id quoq; argumentū occulti alicuius Euangelij interpretandum est. Nam & cum dicit: H A E C, D E I I S D I C I T, D E Q V I B V S I N P R A E S E N T I S C R I B E B A T: de occultis autem, vt de absentibus apud conscientiam non H A E C, sed I L L A dixisset, &c. Ecce negat Tertullianus Apostolos alia docuisse occultè, & alia scripsisse. Si Papiſtis astipularetur, dixisset, Apostolos quidem vnum & idem omnes docuisse ore tenus, sed non omnia scriptis tradidisse.

Augustinus Tractat. 94. in Ioannem, tantūmi dicit, Spiritum sanctum dandum fuisse Apostolis, vt

charitate diffusa in cordibus suis, verbum Dei cum fiducia prædicarent, & illo intrinsecus apud eos testimonium perhibente de Christo, ipsi quoque testimonium perhiberent, neque scandalizarentur, cum inimici Iudæi absque Synagogis facerent eos & interficerent, &c. Cæterum de traditionibus nõ inuenias vnã syllabam in toto tractatu, ac ne quis dem simile aliquid, saltem in speciem. Itaque dubito, an fortassis vel Iesuitæ, vel Chalcographi in numeris errauerint.

Vincentius Lyrinensis in huius loci interpretatione minime delirãs, sic scribit: Quid est depositum? Id est, quod tibi creditum est, nõ quod à te inuentum: quod accepisti, non quod excogitasti, rem nõ ingenij, sed doctrinæ: non vsurpationis priuatæ, sed publicæ traditionis: rem ad te perductam, non à te prolatam: in qua non author debes esse, sed custos: non institutor, sed sectator: non ducens, sed sequens. Depositum, inquit, custodi, catholicæ fidei Talentum, inuiolatum illibatumq; conserua. Quod tibi creditum est, hoc penes te maneat, hoc à te tradatur. Aurum accepisti, aurum redde: nolo mihi pro alijs alia subiicias, nolo pro auro aut impudenter plumbum, aut fraudulenter æramenta supponas: nolo auri speciem, sed naturam planè. Et mox: Eadem quæ didicisti doce, vt cum dicas nouè, non dicas noua, &c. Vtri secundum hanc Vincentij sententiam depositum custodiant, nosne an Iesuite, iudicium pio lectori relinquimus. Nam quid per publicam traditionem intelligat (qua voce Iesuitæ sibi blandiuntur) cum præcedentiã, tum sequentiã satis declarant: doctrinam
nimirum

nimirū totius Ecclesiæ, seu Talentū catholicæ fidei, quæ certè nō in *scripturis* traditionibus, sed in scripturis *Ephes. 2* fundata est: iuxta illud Apostoli: Superstructi sumus per fundamentum Prophetarū & Apostolorū, summo angulari lapide Iesu Christo. Et illud: Segregatus in Euangelion Dei, quod ante promiserat per Prophetas suos in *SCRIPTURIS SANCTIS*, de filio suo, &c. Et: Hæc *SCRIPTA* sunt, vt credatis, *Ioan. 10.* quod Iesus est Christus ille filius Dei, & vt credētes vitam habeatis per nomen eius.

IESUITÆ.

Nec verò reprehenditur quæcumq; vocum nouitas, sed profana, quæ scilicet ad antiquæ veritati derogandam fidem inducitur, cuiusmodi reperitur in vocibus illis: fides historica, iustitia imputatiua, fiducia, Cæna Dominica, errores conscientie, & alia quædam, quorum noui Euangelici se Magistros nō immeritò profiteentur.

IIII.

RESPONSIO.

NON omnē omnis nominis nouitatē deuitādā esse, vel ex ipso *CHRISTIANORVM* nomine *Acto. 17.* apparet, quo discipuli primū Antiochiæ cognominati fuerūt. Prohibētur igit̃ pphane vocū nouitates, hoc est, Vincētio Lyrinēsi interprete, quæ nihil habēt sacri, nihil religiosi, ab Ecclesiæ penentralib⁹, quæ est templū Dei, penitus extraneæ, dogmatū, rerū, sententiarū nouitates, quæ sunt vetustati, quæ antiquitati cōtrariæ: quæ si recipiant̃, necessē est, vt fides antiquissimorū patrū (hoc est, Prophetarum & Apostolorū)

aut

aut tota, aut certè magna ex parte violetur. Nouum autem est planè in Christianismo, inter prophanas vocum nouitates numerare voces has, quas à nostris docendi gratia vsurpatas Iesuitæ nequiter calumniantur. Et si enim hæ ipsæ syllabæ, quemadmodum nec *ἰσθὶς*, in sacris literis reperiantur, res tamen ipsæ clarissimè expressæ sunt. Nonne enim fides hic

Iac. 2. storica est, de qua Iacobus dicit: Et Dæmonia credunt & contremiscunt. Nonne de iustitia imputatis Rom. 4. ua loquitur Paulus, cum inquit: Credidit Abraham Deo, & IMPVTATVM est ei ad iustitiam. Et rursus: Porro ei qui non operatur, sed credit in eum qui iustificat impium, IMPVTATVR fides sua ad iustitiam. Certè in vno capite 4. ad Romanos verbum IMPVTANDI vndecies repetitur. Quis autem prohibebit à iustitia quæ imputatur, iustitiam imputatam vel imputatiuam denominare?

Fiducia, nemini nouum vocabulum est, nisi cui fides in Christum ipsa noua est. Quid enim aliud est *πίστις*, quàm *πιστιδιότης*, nisi aliud quàm *θαρημία*? Prophæta Iesuitis nouator erit Christus ipse, cum paralytico dicit: Confide fili, remittuntur tibi peccata. Nihil enim aliud est, confide, quàm, fiduciã habe. Nouator erit Apostolus ad Hæbreos scribens: Accedamus cum fiducia ad thronum gratiæ. Item fiduciam 2. Cor. 3. (*πιστιδιότης*) huiusmodi habemus per Christum erga Deum. Quid multis opus est? Erasmus in Annotationibus suis in cap. 10. ad Hæbreos & alibi sæpe affirmat, vocem fidei sæpe poni pro FIDV CIA. Super. 1. ad Romanos clarè inquit: Fidem frequenter sacre literæ vsurpant pro fiducia erga Deum, vt nō multum differat

differat à spe. Budæus Græcæ linguæ vindex strenuissimus, in Cōmentarijs suis sic scribit: Fides non modo credulitatē, sed & rei compertæ exploratæq; fiduciam significat. Et paulo post: Nos autem fidem rerum diuinarum vocamus, vt Principes Theologi vocarunt *πρωτόθεσις*. Illa est vis miraculorum editrix & designatrix, mortis & suppliciorum cōtemptrix, credentium cum credito copulatrix: quæ in cœlum iam propè dixerim cum iustitia remigrasse videtur, si ad normam veritatis paulisper loqui nobis placeat. Hactenus Nouatores, quos si Iesuitæ etiam damnabunt, mox à studiosis tanquam obsoleti & exoleti Antiquarij explodentur.

Iam quale piaculum est, Sacramentum Eucharistiæ, Cœnam Dominicam vocare: cum Christum cœnasse cum discipulis Euangelistæ referant. Fortassis etiam Nouatores sunt Euangelistæ, & multo magis Paulus, qui *τράπεζαν κυρίου* mensam Domini vocat. Neq; enim video, cur minus propriè vel minus honorificè dicatur Cœna Domini, quàm mensa Domini. Et Pontificij ipsi in Festo Corporis Christi ad hoc Sacramentum accomodant cantilenam de cœna magna.

Terrores conscientiæ, Iesuitis etiam noui sunt, quia hos securissimi hypocrite nondum sunt experti. Metuo autē, ne si quando illos persentiscant, prorsus desperēt, & cum Caino dicant: Maior est iniquitas nostra, quàm vt veniam mereamur. Quis nō mireretur, Iesuitas saltē ex horis Canonicis, quas demurmurant, non didicisse, qui sint terrores conscientie? Nā vel ex solo Psalmo 87. discere potuissent: In me,

d inquit,

Gen. 4.

Pfal. 72. inquit, transierunt iræ tuæ, & TERRORES tui conturbauerunt me. Verum isti homines, vt absq̃ labore, sic etiam absq̃ terrore viuunt: quia non est respectus mortis eorum, & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt: & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia: oꝝ perti sunt iniquitate & impietate sua.

Sed vt clarius videas, quam ab omni nouitate, si Dijs placet, alieni sint Iesuiteꝝ, ipsum etiam sacro sanctum Christi Euangelion illis nouum est: vocant enim nos & hęc & alibi passim, novos Euangelicos. Sed nos iamdudum ad istas calumnias, tanquam qui ad Catarrhactas Nili habitant, obsurduimus. Nam & olim ita res impiorum comparatas fuisse scimus, vt quotiescunq̃ Deus quasi accenderet, & hominibus patefaceret veritatem suam, quamuis ea non tantum antiquissima, sed etiam æterna esset, tamen ab impijs hominibus, & hostibus veritatis recens & noua diceretur. Sic Aman sanguinis Israëlitiçi sitis entissimus, vt Iudæis odium conflaret, eos apud Regem Ahasuerum accusans, populum vocat nouis vtentē legibus & Ceremonijs, & insuper Regis scita contemnentem. Paulus etiam ab Atheniensibus audit, nouorum Deorum annunciator. Et: An nō possumus, inquit, ex te scire, quæ sit ista noua doctrina? Eusebius etiam author est, Christianam religionem ab initio contumeliæ causa dictam fuisse peregrinam & nouam. Eadem hodie nobis à nostris Celsis, Porphyrijs & Libanijs obijciuntur. Nos aut̃ & causæ bonitate & præclaro integre conscientiæ testimonio nos ipsi sustētamus. Persuasissimum enim

enim nobis est, nostram doctrinam, quæ Christi doctrina est, ita non esse nouam, vt eam nobis antiquis dierum, Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi monumentis vetustissimis Prophetarum, Euangelistarum, & Apostolorum libris commendarit: quam qui nouitatis arguat, hos ipsos Dei spiritu afflatos vates & legatos & Secretarios Dei, ipsumq; adeo Dei filium, Dominum nostrum Iesum Christum, tanquam nouatores impie & scelerate traducat.

At verò si nobis Papistarum *κατοχάς* & *κατοχάς* recensere liberet, fortassis aliquot boum tergora nõ sufficerent. Quid enim aliud est, tota illa *κατοχά*, hoc est, ociosa Theologia, quam Prophanarum & nouitatum & vanitatum vasta quædam & horrenda congeries: cuiusmodi sunt illa: Gratia gratata, & gratia gratum faciens. Meritum de congruo, & meritum de cõdigno. Fides explicita & implicita: formata & informis. Opus operatum: opus meritorium. Habitus infusus. Entitas, Realitas, Quidditas. Intentio actualis, virtualis, habitualis, attritio & cõtritio. Actus indifferens, Actus elicitus, Actus beatificus, Actus imperatiuus, formaliter & æquiuale lenter. Volitio & Nolitio absoluta vel cõditionata. Supponens & suppositū, & suppositaliter assumens. Conceptus simplex & quidditatiuus. Illapsus sanctificatiuus. Notitia apprehensiuua & iudicatiua. Dulcia & hyperdulcia. Satisfactio, Trãsubstantiatio, & sexcenta alia. Nomine vel solo monstra timenda suo. Et ne varia nomina officiorum in Pontificia Ecclesia, variorum item Ordinum discrimina, omnia nouè & vanè conficta, persequar, vos iam appello, Iesuite.

Dicite mihi obsecro, an non hæc appellatio sit *uivis* & *uivis*? Adeò ne vobis Christianorum nomen sordet, vt Iesuitæ appellari malitis quàm Christiani? Num hanc sanctissimæ, & cœlestibus, terrestribus atq; inferis venerandi nominis prophanationē non exhorrescitis? Quorsum ab illo nomen adsciscitis? quem non nostis, cuius officium, à quo Iesus appellatur, negatis: cuius verbū vobis est nouum, & cane ac angue peius exosum: quem deniq; in membris suis Pharisæico odio insectamini, conspuitis, flagellatis, & in crucē adactum cupitis. Itane vobis hoc nomine, quasi velo obtento, vestrā hypocrisin, vestram consceleratam impietatem tegere placet? quod qui nominat, ab omni iniquitate iubetur discedere. At iam pridem vobis etiam à vulgo larua detracta est, vt pro Iesuitis, Iesuuitæ & Iebulitæ & Esauitæ dicamini: quæ, ne vobis semper Nouatores simus, multo antiq̄iora sunt vocabula, quam id quod recens confictum impudenter vobis tribuitis.

a. Tim. 2.

I E S V I T Æ.

V. *Traditiones autem Ecclesiastica, præsertim Apostolica,*
 Dionsyl. Ecclesiast. *vsq; eò necessariae sunt, vt his sublati nulli sint libri Canonici.*
 ast. hierarch. c. 11. *nullum verbum Dei certò constet, quod partim in vera intelli-*
 & cœlest. hierar. *gentia sacrorum librorum consistit, partim sine scriptura fuit*
 c. 1. Clemens *ab Apostolis Ecclesiæ commendatum: nulla sit, vel incerta Dei*
 pistola vlt. ad *Ecclesiæ: nulla vel inutiles Christi promissio: nullus Iudex vel*
 Hieroso. Irenæ *Ecclesiæ: nulla vel inutiles Christi promissio: nullus Iudex vel*
 us lib. 3. ca. 2. 3. *Regula quæ doctrinam veram ab adulterina discernat: nihil*
 4. 5. Tertul. lib. *deniq; firmum vel ratum, quod vel in credendo vel agendo se-*
 de præscript. he- *quamur.*

quamur. His traditionibus, quas Apostolicas diximus, siue ad reti. Vincetius
doctrinam, siue ad mores pertineant, & his, quae sacris literis Lyrin. lib. ante
mandata sunt, par pietatis affectus, & par fides & reuerentia citato, Basilius
debetur. Quamplurima enim sunt, quae cum in sacris libris de Spiritu san-
scripta non sint, negari tamen pertinaciter, aut contemni absq; & O. c. 27. 29. Epi
haesi, non possunt. pha. 61. 75. 76.
Augustinus cō-
tra Episto. Ma-

nichæorum c. 4. & lib. 2. de Baptif. contra Donatist. c. 7. & lib. 4. c. 24. & lib. 5.
c. 23. 26. Chrysof. hom. 2. in Epist. ad Theff. & homil. 2. de Adā & Eua. & hom.
18. in Epist. ad Heb. Concil. Ephesi. Epist. ad Nestorium. Synodus 7. actione 7.
Synodus Trident. sess. 4. Decret. de Canonicis scripturis.

RESPONSIO.

DE traditionibus multi multa impie scripserunt,
& cum summa sacrarum diuinitusq; dictatarum
scripturarum contumelia: Sotus cum primis &
Hosius. Sed horum omnium impietates ac blasphemias
in magnis & prolixis voluminibus sparsas vna
pagella superarunt Iesuitæ Dilingenses. Quas mira-
rer vel animo concipere, vel calamo exarare potuis-
se tam prodigiosas & stupendas blasphemias, Rab-
sacæis etiam horribiliores: nisi apud Paulū legissem 2. Tim. 28
impios Diaboli laqueis captos, & ferarum instar ir-
retitos raptari ab eo ad ipsius voluntatem, ac illum
ipsum spiritum efficaciam suam exercere in filiis in-
credulitatis. Vide enim mihi, quid Cacus ille ex tar- Ephes. 2.
taro specu per hæc sua mancipia euomat.

1. Sine traditione nullos esse libros Canonicos.
2. Nullum verbum Dei, certo constare.

3. Nullam esse, vel incertam Dei Ecclesiam.
4. Nullam esse vel inutilem Christi promissionem.
5. Nullum esse iudicem vel Regulam discernendi doctrinam veram & falsam.
6. Nihil esse firmum, quod vel in credendo, vel agendo sequamur.
7. Traditionibus & scripturis parem pietatis affectum, parem fidem & reuerentiam deberi.
8. Quamplurima in sacris literis scripta non esse, quæ si quis neget pertinaciter, aut contemnat, hæreticus sit censendus.

Hieronym. in
Epist. ad Ctesiphontem.

Ioan. 5.
Rom. 15.

1. Pet. 1.

2. Tim. 3.

Quid autem aliud aduersus homines tam perfrictæ frontis, tam effrenis linguæ, tam impudentis oris dici potest, quam quod aduersus Pelagianos dixit Hieronymus: Sententias, inquit, vestras prodidisse, superasse est. Patet prima fronte blasphemia, non necesse habet conuinci, quod sua statim professione blasphemum est. Sed tamen heus tu, qui de societate Iesu gloriaris, cur SCRIPTURAS scrutari iussit Christus, non TRADITIONES? Cur omnia quæ præscripta (non quæ tradita) sunt, in nostrâ doctrinam præscripta esse dicuntur. Cur ad omnem SCRIPTURAM Propheticam, sermonem Propheticum, tanquam traditionem firmiorem, attendere iubemur? Cur sacra LITERAE (non Traditiones) dicuntur eruditum reddere ad salutem? Cur omnis SCRIPTURA (nō traditio) diuinitus inspirata prædicatur esse utilis ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad institutionem, quæ est in iustitia, vt

tia, vt **INTEGER** sit Dei homo, ad **OMNE** opus bonum apparatus? Cur toties in nouo testamento reperitur: Secundum scripturas: Quemadmodum scriptum est: vt impleretur **SCRIPTURA**, non traditio: Cur Apostoli, cur Christus ipse conciones suas texunt ex scripturis, non ex Traditionibus: Deniq; cur e coelo ipso iubemur audire Moſen & Prophetas, hoc est, scripturas **MOSIS** & Prophetarum: nisi quia **SCRIPTURAE** tam veteris quam noui testamenti sunt verè Canonicae, & diuinis miraculis Canonizatae: quia in his ad viuum expressum est verbum Dei: quia in his firmissimè fundata est Ecclesia: quia per has offeruntur nobis omnes promissiones Christi: quia hae sunt regulæ iudicandarum omnium doctrinarum & Religionum: quia in his omnia firma rataq; sunt, quæ vel in credendo vel in agendo sequamur: quia his solis ea pietas, ea fides, ea reuerentia debetur, quæ verbis Domini Dei exercituum debetur: quia in his omnia clarissimè continentur, quæ ad salutem cognitu sunt necessaria: quia deniq; quod in scripturis non expressè habetur, vel bona & necessaria cõsequentiã inde deducitur, nullius conscientiam mortali peccato constringere, aut hominem damnationi adiudicare potest. Ab his scripturis, quas tot encomijs, tantisq; miraculis Deus ipse ornatas confirmatasq; voluit, remittunt nos Iesuitæ ad Traditiones Ecclesiasticas, præsertim Apostolicas. Ad quas obsecro: Num ad eas, quæ cum Prophetica & Apostolica scriptura, cœlestibus testimonijs confirmata, pugnant: Sed contra hanc, nec Apostolus, nec Angelus de Cœlo audiendus est.

Num

Num ad eas, quæ his scripturis sunt consentaneæ: Proferant igitur eas, vt ad scripturam ceu ad Lydiæ lapidem exigantur, num verè cum ea conueniât aut pugnēt. Nā vt cuius spiritui, quauis nobis traditiones pro Apostolicis obtrudēti sine iudicio credamus, integrum nobis non est. Iubet enim Paulus

Coloss. 2. providere, ne quis nos seducat aut deprædetur per inanem deceptionem iuxta TRADITIONEM hominum. Et alibi vetat, ne citò dimoueamur, neque

2. Theff. 2. per spiritum, neque per sermonem, neque per Epistolam, tanquam ipsis Apostolis authoribus. Quid: quòd Christiani à Petro redempti dicuntur à vana conuersatione, quam ex Patrum acceperant TRADITIONE. Et ab Esaia solus DOMINVS Iudex & LEGIFER noster esse dicitur. Quod ceu repetens

Esa. 33. Iacobus, vnus (inquit) est Legislator, qui potest seruare & perdere. Quanquam autem alibi Paulus iubet tenere traditiones, quas siue sermone, siue Epistola docuit: tamen nomine traditionum non intelligit traditiones Iesuiticas, nullo scripturarum nixas testimonio, sed doctrinam testimonijs scripturæ confirmatam. Nam de istis Iesuiticis traditionibus ad

Gal. 1. Galatas scribit, se tunc Ecclesiam supra modum persecutum & depopulatum esse, cum esset vehementer studiosus paternarum TRADITIONVM.

Itaque in traditionibus, quæ vulgò circumferuntur, duo sunt consideranda: vnum est, quæ sint illæ Apostolorum traditiones, quæ sermone & non scripto posteritati sunt commendatæ. Alterum: Si constiterit, eas traditiones esse Apostolicas, considerandum est, cuius sint generis aut conditionis, & quo consilio

consilio sint traditæ, vel ad tempus tantum, vel ad
 externam tantum disciplinam: vel num sint eius cōs
 ditionis, vt sine ipsarum obseruatione veram & æs
 ternam salutem consequi non possimus. Hæc iam-
 dudum à Præceptoribus nostris in Christo reuerens
 dis, totidem verbis & adiectis aliquot exemplis dis
 ligenter & perspicuè sunt exposita. Sed Iesuite, quas
 si ea nunquam viderint, pergunt vociferari, TRA
 DITIONES, TRADITIONES, & nullo planè
 nullarum ^{ne p[ro]p[ri]etate} habito respectu, coaceruant ins
 gentem syluam allegationum ex Patribus, quibus
 Traditiones nobis commendatas reddere cupiunt.
 Hæc igitur iam nobis sylua cædenda est, magno
 quidem nostro tædio, sed fortassis non nullo Lecto
 ris commodo. Quod autem supra de Patrum autho
 ritate præfati sumus, id nunc quoq; tribus verbis
 præfamur: nos precio emptos, hominum seruos non
 esse. Vbi tamen à Iesuitis torquantur & deprauen
 tur illorum sententiæ, operæ precium est, sigillatim
 indicare.

Ac primum quidem Dionysium illum falso dis
 ctum Areopagitam nō inuiti Iesuitis relinquimus.
 Qui author ab emunctæ naris hominibus id solum
 egisse iudicatur, vt non sine ratione insanire videres
 tur. Istius enim cœlestis Hierarchia, non modo mul
 tis insulsis & Monachalibus nugis referta est, sed es
 tiam multis absurdis commentis & impijs specula
 tionibus scatet. Libri autem de Ecclesiastica Hie
 rarchia, se tum compositos fuisse clamitant, cum iam
 Ceremoniarum congerie adulterata esset Christias
 nismi puritas. Porro liber de diuinis nominibus, li

cet quædam non prorsus aspernanda contineat, argu-
 gutias tamen agis spirat, quam solidam pietatem.
 Cæterum ijs duobus locis, quos Iesuitæ citant, im-
 pudenter garrit, Apostolos non omnia scriptis, sed
 quædam non scriptis institutionibus, & ARCANIS
 SIGNIS tradidisse, præsertim PROPHANAE MUL-
 TITVDINIS causa, cui ne ipsa quidem signa fas sit
 contingere. Credas hîc vel circulatorum quendam
 Magum vel Mystagogum Eleusyniorum sacrorum
 loqui, qui fas non esse putant, vt mysteria eorum in
 vulgus emanent. Tradunt enim qui de Magia scri-
 pserunt, eam horrere lucem & reuelationem, ama-
 re tenebras: tacendo confirmari, efferendo extermi-
 nari. Quid autem Paulus? Nihil (inquit) suffugi eos-
 rum, quæ essent in rem vestram, quin annunciam
 vobis, & docerem vos PVBLICE ac PER SINGV-
 LAS DOMOS, &c. Et rursus: OMNE CONSILIVM
 Dei. Et iterum: OMNIA ostendi (seu, clarissis-
 me DEMONSTRAVI, *in id est*) vobis. Valeant
 igitur Iesuitæ cum suis occultis occultorum, quæ
 Thaumaturgus iste Dionysius studio cælare vos
 luit.

Clemens Epistola quinta ad Hierosolymitanam
 Ecclesiam, hortatur inter cætera, ne quisquam scri-
 pturam pro suo ingenio interpretetur, sed ex scri-
 pturis sensum velit capere veritatis. Verba digna
 sunt, quæ integrè adscribantur. Relatum (inquit)
 est nobis, quod quidam in vestris partibus commo-
 rantes, aduersantur sanis doctrinis, & PRO VTE IS
 VIDETVR non secundum traditionem patris, sed
 iuxta

iuxta SENSVM SVVM DOCERE videntur. Multas enim quidam (vt audimus) vestrarum partium , secundum ingenium hominum ex his quæ legunt , verisimilitudines capiunt , & ideo diligenter obseruandum est , vt lex Dei , cum legitur , non secundum propriam ingenij intelligentiam legatur vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis , quæ possunt trahi ad eum sensum , quem sibi vnusquisque sponte præsumpsit , sed fieri non oportet. Non enim sensum , quem extrinsecus adulteretis , alienum & extraneum debetis quærere , aut quoquo modo ipsum ex scripturarum auctoritate confirmare , SED EX IPSIS SCRIPTVRIS SENSVM CAPERE VERITATIS. Hactenus nobis non aduersatur Clemens. Sed iam aliquid sequitur , quod Iesuitis suffragari videtur. Et ideo (inquit) oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum , qui eam à maioribus , secundum veritatem sibi traditam , seruauit , vt & ipse possit ea , quæ rectè suscepit , competenter asserere. Et paulo post dicit: Vnde consilium dantes vestram prudentiam hortamur , vt ab Apostolicis regulis non recedatis , &c. Hactenus Clemens. Ego verò libenter sequer eius interpretationem , qui mihi bona fide recitaret , quomodo Petrus aut Paulus explicuissent dicta scripturæ: quod Clemens (si is fuisset Petri discipulus) facere potuisset. Sed hoc nihil ad Papistas , qui ex supposititijs scriptis nescio quas futes traditiones Apostolicarum nomine nobis obtrudunt.

Irenæus lib. 3. cap. 2. 3. 4. 5. 6. cum vellet Ecclesias

e ij horta-

hortari, ne nouis commentis Valentini, Cerdonis, Martianis, &c. fidem adhiberet, monet, vt diligenter attendant, quid doceant ij, qui vel Apostolos ipsos, vel ipsorum successores proximos audierunt. Eorum doctrinam vocat Traditionem. Exempli gratia, quod vnus sit Deus omnipotens factor cœli & terræ, plasmator hominis, qui induxerit Cataclysmum, & totum deniq; Symbolum Apostolorum cap. 3. Traditionem appellat. Earum autem Traditionum, quas nobis Papistæ obrudunt, nulla syllaba facit mentionem. Si autem velint Papistæ sese in speculo contemplari, cum suis fictis traditionibus, audiant eundem Irenæum lib. 3. capite 2. (quod caput Iesuitæ etiam allegare ausi sunt) sic dicentem: Cum enim (inquit) ex scripturis arguuntur, in accusationem conuertuntur ipsarum scripturarum: quasi non recte habeant, neq; sint ex autoritate, & quia variæ sint dictæ, & quia non possit ex his inueniri veritas ab his, **QVINESCIANT TRADITIONEM.** Non enim per literas traditam illam, sed per viuam vocem, &c. En vides hæreticis solenne fuisse, cum scripturis vrgerentur, eas obscuritatis & ambiguitatis arguere, & ad Traditiones nō scriptas confugere: quemadmodum hodie Pontificij ex omnibus hæresibus conflati faciunt.

Tertullianus lib. de præscript. aduersus Hæreticos eos. Age iam qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuæ, percurrere Ecclesias catholicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Episcoporum suis locis præsententur, apud quas **AUTHENTICAE LITERAE** eorum recitantur sonantes vocem,
repræ

repræsentantes faciẽ. Et paulò post de Romana Ecclesia. Legem & Prophetas cum Euangelicis & Apostolicis Literis miscet: INDE portat fidem: aqua signat: Spiritu sancto vestit: Eucharistia pascit: martyrium exhortatur: & ita aduersus HANC INSTITUTIONEM neminem recipit, &c. Vbi nunc manent Iesuitarum traditiones non scriptæ, ex quibus haurire fidem necesse est?

Vincentio Lyrinensi Monacho, etsi multum tribuere soleant Papistæ, (vt sanè nos quoque non nihil ei tribuimus) tamen ex toto eius (vt ipsemet vocat) Cõmonitorio nihil aliud pferre possunt, quàm quod ipse summatim his verbis complectitur: hanc fuisse semper & esse hodieq; catholicorum consuetudinem, vt fidem veram duobus ijs modis adprobent: Primum diuini Canonis autoritate: Deinde Ecclesiæ catholicæ traditione: **NON QUIA CANON SOLVS NON SIBI AD VNIVERSA SUFFICIAT**, sed quia verba diuina pro suo plæriq; arbitrato interpretantes, varias opiniones erroresq; concipiunt. Atque ideo necesse sit, vt ad vnã **ECCLESIASTICI SENSVS Regulam** scripturæ cœlestis intelligentia dirigatur: in ijs duntaxat precipuè quæstionibus, quibus totius catholici dogmatis fundamenta nituntur, &c. Quæ si de vera Ecclesia Christi, non Antichristi, hoc est, Papistica, intelligentur: manibus pedibusq; in Vincentij sententiã descendimus: quippe quæ est domus Dei viuentis, v. Tim. 2. columna & stabilimentum veritatis: vt supra audiuimus.

Basilio in libro de Spiritu sancto Traditionibus
c iij non

non scriptis nimio plus indulgenti, Basilium opponimus, in homilia de Confessione fidei sic scribentē. Si fidelis est Dominus in omnibus sermonibus suis, fidelia mandata eius, facta in veritate & æquitate: manifesta est DEFECTIO A FIDE & superbię crimē, aut reprobare quid ex his, quæ scripta sunt, aut superinducere quid ex NON SCRIPTIS, cum Dominus noster Iesus Christus dixerit: Oves meæ vocem meam audiunt. Hæc Basilius. Qui si cum Iesuitis sentiret, non sufficientem esse scripturam, potius diceret, ea, quæ non sunt scripta, esse fidei augmentum & complementum: quàm MANIFESTAM DEFLECTIONEM à fide. Græca sic habent. *φανερὰ ἐπιφανὴς πίστις, καὶ ὑπερφανὴς κατηχησις, ἢ ἄδότηρ ἢ τῶν γρηγοριῶν, ἢ ἐπιφανὴρ τῶν μη γρηγοριῶν.* Quid contra Papisticas Traditiones possit dici vehementius, equidem non video. Qui enim Traditionarios à fide excidisse dicit, cuncta simul peccata dicit. Et certè à fide excidisse, nihil aliud est, quàm ab æterna salute excidisse, & in æternam damnationem incidisse.

Pag. 39 4.

Et i. h. Heres. 9.

Sic & Epiphanium Epiphaniō confutamus. Hic enim Samaritas grauitè repræhendit, idem planè facientes, quod Iesuitæ faciunt: Si quis (inquit) ipsis dicat de Dauide & Esaia, & sequentibus Prophetis, non suscipiunt: sed immorantur Traditioni à proprijs ipsorum Patribus inuectæ. Et rursus contra Martionitas: Ad testimoniorū scripturæ delectationem si quis respexerit, mirabitur magnificas Dei dispensationes, cum singulæ res per testimonia quedam confirmentur ac stabiliantur. Et ibidem: Quomodo hic (Martion) qui profitetur se habere aliquid

Heres. 42.

Euan-

Euangelij & Apostoli, non vel pauca scripturæ verba seruari possit: Præterea innumera huius scriptoris testimonia, quibus scripturarum perfectiorem, contra humanarum Traditionum vanitatem tuetur.

Augustinus contra Epistolam Manichæi cap. 4. nullo verbo attingit Traditiones Ecclesiæ non scriptas: sed docet, quæ res inter alias eum in gremio veræ Ecclesiæ retineant: nempe cōsensus populorum, authoritas miraculorum, successio sacerdotum à Petro vsque ad sua tempora, catholicæ nomen, quod etiã hæretici ipsi suis Conuentibus adscribere non audeant. Ac negat se Manichæis posse contra hæc credere, promittentibus, sed non exhibentibus veritatem. Quod autem Traditiones non scriptæ tam sint necessariae, quàm eas Iesuitæ fingunt, aut quod par authoritas & fides illis sit adhibenda, nullum videas verbum.

Idẽ de Baptismo contra Donatistas lib. 2. loquens de ea consuetudine, quod ab hæreticis baptizati nõ essent rebaptizandi: Quam consuetudinem (inquit) credo ex Apostolica Traditione venientẽ, sicut multa nõ inueniuntur in literis eorũ, neq; in Cõcilijs posterorũ, & tamen quia custoditur per **VNIVERSAM ECCLESIAM**, nõ nisi ab ipsis tradita & commẽdata credunt. Hęc Augustinus. Nõ autẽ dicit hoc necessario sentiendũ, qui autẽ aliter sentiãt, neq; scripturã, neq; Christum retinere, vt Iesuitæ nugantur.

Et lib. 4. cap. 24. Quanquam quod vniverſa Ecclesia tenet, nec Concilijs institutum sed **SEMPER** retentum est, non nisi authoritate Apostolica traditum

ditum rectissimè creditur. Verùm Augustinus non nititur hoc fundamento, sed tanquam per parentheses sin inserit: postea statim accedit ad testimonia scripturæ: neque vllum præterea verbum de traditionibus, multò minus de necessitate earum facit.

Et lib. 5. cap. 23. de non repaptizandis hæreticis differēs: Apostoli (inquit) nihil quidem exinde præceperunt, sed consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab eorum traditione exordiū sumpsisse credenda est, sicut sunt multa, quæ VNI VERSA tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta benè creduntur, quanquam scripta non reperiantur. Postea hoc toto capite, sicut nec antea, vllius traditionis nō meminit, neque ea nititur, neque tantam necessitatē Traditionum constituit, quantam Iesuitæ.

Et eodem lib. cap. 26. Quòd autem nos admonet (Cyprianus) vt ad fontem recurramus, id est ad Apostolicam traditionem, & inde canalem in nostra tempora dirigamus, optimum est, & sine dubitatione faciendum. Traditum est ergo nobis, sicut ipse commemorat, ab Apostolis quòd sit vnus Deus, & vnus Christus, & vna spes, & vna fides, & vna Ecclesia, & Baptisma vnum, &c. En vides quòd Augustinus dictum Pauli ad Ephes. 4. vocet Traditionē. Quo maior est impudentia Iesuitarum, qui propter vnicum TRADITIONIS vocabulum, hoc dicto tam insulse abutuntur non sunt veriti.

Chrylostomus homil. 4. in Epist. 2. ad Thessalon. (nā hanc Iesuitas allegare voluisse suspicor) enarrās locum illum: Tenete Traditiones, &c. Hinc patet (inquit) quòd non omnia per Epistolā tradiderint,

sed

sed multa etiam sine literis. Eadem verò fide digna sunt tam illa quàm ista. Itaq; Traditionē quoq; Ecclesiæ fide dignam putamus, &c. Ista omnia tolerari possunt, si quis ea candidè interpretetur de ea Traditione, de qua Paulus ipse in textu loquitur, siue per sermonem (inquiens) siue per Epistolā, hoc est, de doctrina Apostolorū vocali, quæ certè cum scriptura nō pugnavit, sed optimè consensit: cum ex eodem spiritu inspiratæ sint & conciones & scriptiōnes Apostolorum. Velim autē Iesuitas proximè præcedentem pagellam Chrysoctomi diligenter inspiceret, vbi perspicuitatem & perfectionem scripturarum egregiè commendat. Omnia (inquit) clara & Chrysoct. hom. plana sunt ex scripturis diuinis, quæcunq; necessaria sunt, manifesta sunt. Sed quia delicatuli estis auditores, delectationem audiendo venantes, propterea & ista (sermocinationes) quæritis. Nā dic mihi, quo sermonis strepitu loquutus est Paulus? Et tamē orbem conuertit. Quo verò Petrus illiteratus? Sed ignoro, inquis, quæ in diuinis scripturis posita sunt. Quamobrem? Num .n. Hebraicè? num Latine, num alio externo idiomate prolata sunt? Nonne Græcè dicunt? At obscure, inquis: Quæ est ista obscuritas, dic quæso? Nonne historiæ sunt? Nosti quæ clara sunt, quid de obscuris rogas? Mirabor equidē, si non propediē Chrysoctomus propter hæc verba à Iesuitis in Catalogum hereticorū referetur. Nam scripturam etiam Laicis prostituit, hoc est, vt Staphylus quondam dicebat, Margaritas ante porcos proijcit.

Idem Homil. 18. in Epistolam ad Hebræos. Argu

f menta

mentatus est (inquit) Paulus & ex scripturis, & sine scripturis, sed & dictum Propheticum adhibuit, dicens: Quia sacrificium & oblationem noluisti, &c. Respicit autem Chrysoſtomus ad argumentationem Apostoli, ex communi vsu hominum petitam, de testamento, quod tum demum ratum est, si mors intercesserit Testatoris. Sed quid hæc faciunt ad stabilendas traditiones Iesuiticas; scilicet id, quod baculus ad angulum.

Idem Chrysoſtomus in Homilia de Adam & Eva. Profundiores difficilioreſq; partes incurrentium quaestionum, quas latius pertractarunt, qui Hæreticis restiterunt, non necesse habemus astruere: quia ad confitendam gratiam Dei, cuius operis dignitati, nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundum Ecclesiasticas Regulas Apostolica scripta nos docuerunt, vt prorsus non opinemur catholicum, quod apparuerit præfixis sententijs esse contrarium, &c. Hic Chrysoſtomus Traditiones scripturis non antefert, nec æquiparat, sed docet, quod ECCLESIASTICAE REGVLAE testentur de ijs, quæ APOSTOLICA SCRIPTA NOS docuerunt. Tales igitur laudat Regulas Ecclesiasticas, quæ scripturis non aduersantur, sed cum ijs congruunt, ijsq; testimonium perhibent, & clarè affirmat sufficere, si creduntur ea, quæ nos scripta Apostolica docent. Cur igitur multa præter hæc, quas si ad credendum necessaria Pontificij cabalistræ, nobis obtrudunt?

Ephesinum Concilium Epistola ad Nestorium
docet,

docet, non satis esse, si Nicænum Symbolum recitet, non rectè intellectum, nisi ita credat & doceat, sicut Apostoli & Euangelistæ docuerunt, & sicut tum in alijs Ecclesijs Orientis & Occidentis magno consensu docebatur. Agitur autem hîc de dogmatibus, non de Papisticis nugis. Concludunt Patres Concilij Epistolam illam hoc modo: Hæc sapere (inquiunt) edocti sumus, tam à sanctis Apostolis quàm Euangelistis, & ab omni scriptura diuinitus inspirata, nec non & à beatorum Patrum confelsionibus VERITATE SVB NIXIS. Hæc vt Iesuitas nihil iuuant, ita nobiscum minimè pugnant. Imò hinc colligere nobis promptum est, nullas Traditiones, nullas nullorum Patrum Confelsiones recipiendas esse, nisi scripturarum veritate subnitantur.

Synodus Nicæna secunda, quam Græci septimam generalem appellant, octingentis ferè annis post natum Christum, Irenes Imperatricis iussu, & auspicijs coacta, anathemate percellit eos, qui non omnes Ecclesiasticas Traditiones, siue scripto, siue consuetudine valentes & decretas retineant: inter quas numerat etiam imaginum effigurationem & adorationem. Sed placeat ista Synodus illis, quibus superstiosissima fœmina Irene placet, quibus imaginum idolatrica adoratio placet, quibus deniq; Ioannis, Orientalium Legati, vox placet, Papistico certè Episcopo, imò & Cardinali dignissima: Satius esse lupanaria omnia in urbem admitti, quàm imaginum cultum abnegare. Nobis profectò ac pijs omni-
f ij bus

bus non placet. Atq; olim etiã mox cū celebrata esset pijs Imperatoribus & Episcopis, in Occidēte prefertim displicuit. Nā contra hanc Pseudosynodū (vt Regino in Annalibus Francicis vocat) p̄ adorādis Imaginibus habitā, & falso septimā vocatam, Carolus Magnus aliam Synodum Francofurti ad Moenum indixit: ad quam frequentes coierunt, Gallia, Germaniæ & Italiæ Episcopi, adfuerunt etiam Romani Pōtificis legati, Theophylactus & Stēphanus Episcopi: ibi Acta Græcorum de Imaginibus adorandis rescissa, & Pseudosynodus Nicæna communibus Episcoporum suffragijs damnata est. Cum primis autem obseruatione dignum est, quod Hincmarus Rhemorum Archiepiscopus volumen non modicum ab Imperatore Carolo Magno contra istam septimam Synodum conscriptum, & Romam missum fuisse testatur, in cuius voluminis libro 4. hæc sint scripta: Cum duarum & trium prouinciarum Præsules in vnum conueniunt, si antiquorum Canonum institutione muniti, aliquid prædicationis aut dogmatis instituūt, quod tamen ab antiquorum Patrum dogmatibus non discrepat, catholicum est quod faciunt, & fortasse dici potest vniuersale: quoniam, quamuis non sit ab vniuersi orbis Præsulibus actum, tamen ab vniuersorū fide & Traditione non discrepat: quod crebrò factū in plariscq; mundi partibus quibusdam necessitatibus incumbētib; scimus. Multa enim Concilia gesta sunt, quorum institutionibus sancta munitur & roboratur Ecclesia. Si vero duarum aut trium prouinciarum Præsules in vnum

vnium conuenientes , noua quædam statuere cupientes , conuenticula quædam faciunt , quæ non cum vniuersi orbis Ecclesia sentiunt , sed ab ea , quadam ex parte dissentiunt , non est catholicum quod faciunt , & ideo vniuersale nuncupari nõ potest. Omne quod Ecclesiasticum est , catholicum est : & omne quod Catholicum est , vniuersale est. Omne autem quod vniuersale est , prophanis vocum nouitatibus caret. Et si hæc Synodus vocum nouitatibus careret , ac antiquorum Patrum dogmatibus contenta esset , vniuersalis dici poterat. Non autem antiquorum Patrum dogmatibus contenta est : non igitur vniuersalis dici potest. Vniuersalem planè eandem Synodum non cunctaremur profiteri , nisi eam vniuersalis Ecclesiæ dogmatibus sentiremus refragari. Hæc Carolus. En pie Lector , quanto rectius Imperator , homo laicus & militaris , de Religione , de fide , de Traditionibus , de Ecclesia Catholica , de Synodis vniuersalibus , senserit , quàm & olim Episcopi Græci mendaces , & hodie Iesuitæ mendacissimi simul atque impijssimi sentiunt.

Ventum erat ad finem Iesuiticarum allegationum , nisi in extrema clausula ceu auctarij vice adiecissent decretum quoddam Synodi Tridentinæ , quo statuitur , vt Ecclesia libros vtriusq; testamenti scriptos , & sine scripto Traditiones pari pietatis affectu , & pari reuerentia suscipiat atque veneretur. Putas ne autem , pie Lector , aliquid pudoris in animo vel ruboris in vultu Iesuitarum superesse , qui

conciliabulum Tridentinum, tanquam probatæ fidei,
 & indubitatæ authoritatis Synodum in re
 maximi momenti, non verentur in testimonium
 adducere? At qualis illa fuerit colluies, lip-
 pis ac tonsoribus notum est. Certè istud, si omnis
 nõ ita appellare libet, Concilium, nec ab omni-
 bus Romani Imperij ordinibus adprobatum, nec
 loco commodo & oportuno celebratum est. Quis
 autem in eo præsedit, nisi Antichristus, & An-
 tichristi satellites? quales nam homines, Deus bo-
 ne? Iudices ijdem & rei: & rei atrocissimorum,
 criminum, idololatriæ, blasphemix, magiæ, frau-
 dum, mendaciorum, sacrilegiorum, & aliorum
 scelerum, rei denique læsæ Maiestatis diuinæ, &
 spretæ Maiestatis Cæsareæ. Horum ne homi-
 num placita nos sequi vultis Iesuitæ, qui nulli bo-
 no viro vnquam placuerunt? horum ne respectus
 aliquis habendus est, qui ipso solis aspectu indigni
 sunt? potestis ne Annæ & Caiaphæ Concilium
 vituperare, & laudare Tridentinum? cum in il-
 lo persona Christi, in hoc fides Christi solenniter
 sint damnata. Quid enim est aliud, anathemati
 subijcere eum, qui absque vlla hæsitacione pro-
 priæ infirmitatis & indispositionis peccata sibi re-
 missa esse certò credat: quid, inquam, aliud est,
 quam fidem Christianam semel & simul totam a-
 nathemate ferire? & Symbolum Apostolorum,
 quo remissionem peccatorum credere nos profis-
 temur, & Orationem Dominicam, qua eandem
 quotidie petimus, & Sacramenta, quibus de hac
 nos

nos certius confirmamus , & vniuersim totum
 Euangelion , verbum reconciliationis , deuouere
 re atque condemnare ? Quid autem aliud est,
 Traditiones non scriptas pari pietate & venera-
 tione suscipiendas præcipere , qua scripturas sa-
 cras ? quam Christum mendacij arguere , dicen-
 tem : Frustra colunt me , docentes doctrinas , Matth. 23.
 præcepta hominum . Quid est totam religionem
 Christianam abolere , si hoc non est ? quando cer-
 ta de Deo persuasio , & vnde hæc concipitur,
 scriptura diuina conuellitur . Itaque cum multa in
 temerarijs suis assertionibus impudenter scripsere
 Iesuitæ : tum hoc impudentissimè , quod propter
 Tridentinæ coitionis decretum , non inferiore lo-
 co sint habendæ Traditiones , quam ipsi sacra-
 rum scripturarum libri Canonici . Hæc videlicet
 sunt pigmenta & Myrothecia religionis Christia-
 næ . Hæc Deo viuenti grata & accepta sunt : hæc
 oportuit in honorem venire , vt Christi & Aposto-
 lorum doctrina tolleretur . Nos ex verbo Dei in
 scripturis expresso fidem alimus , ex illo spem eri-
 gimus , ex illo fiduciam firmamus . Vos id tan-
 quam lucernam , ad quam fur deprehenditur , ita
 fugitis , vt latro crucem . Cur enim scripturas sup-
 primitis , quas literis consignatas Deus voluit , quas
 ex sæuis Tyrannorum incendijs toties eripuit ?
 Cur Euangelion occultatis , quod Christus de tecto
 sonare iussit ? Cur illud lumen absconditis sub mo-
 dio , quod stare oportuit in candelabro ? Cur im-
 peritæ multitudinis cæcitate atque inscitia magis,
 quam

quam causæ bonitati confiditis. Suspecta certè non videri non potest, ea causa, quæ lucem verbi Dei horret, quæ examen scripturarum fugitat, quæ incertas Traditiones hominum certæ doctrinæ filij Dei præfert, & quosuis potius audiri vult quàm illum, quem Pater clara voce de cælo sonante audiri præcipit. Quod si semel statuistis religionem vniversam extinguere, agite, libros sacros comportari iubete, pyras struite, rogos accendite, perscrutamini ædes singulas, inquirete cistas, angulos omnes evertite, rapite, trahite, in flammam projicite scripturas innoxias, sed vobis solis noxias & impietati vestræ detrimentosas: cineres quoque, ne quid vobis inde restet periculi, in profluentem fundite, & quod Vulcano superfuit, Neptuno consecrate, denique nihil omittite eorum, quæ Antiochus non tam nomine quàm scelere nobilis & impius patrauit. Nos interea furores vestros ridebim⁹, nec alios ignes aut gladios in vos expediemus, quàm scripturas: has vobis faces adhibebimus, his vos vremus, his torquebimus, his excarnificabimus, his vos, quocunque pedem tuleritis, ita exagitabimus, vt vbi tuto consistere possitis, non sitis inuenturi.

Et hæcenus quidem priorem D. Pauli ad Timotheum Epistolam à Iesuitarum sordibus, Deo iuvante repurgauimus: & qua religione homines isti scripturas tractent, qua fide scriptores Ecclesiasticos citent, ostendimus. Restabat, vt eorundem Theses de Missa, quas viginti numero, ad calcem libelli sui adiecerunt, confutarem⁹. Sed ne actum agere videamur,

mur studiosum lectorem ablegamus ad libros Reuerendi viri D. Valentini Vannij Abbatis Maulbronnensis, quos de Missa diligenter & copiosè scriptos in lucem ædidit: quibus in hoc genere scripti nihil extat perfectius. Cumq; hos ipsos libros in latinam linguam conuersos Amplissimo Cardinali Trucesio Dilingensium Iesuitarum Mœcenati, non ita pridem dedicauerit, latere Iesuitas non possunt. Adijcere autem his aliquid, antequam aduersarij ad illos respondeant, hominis esset tempore abutentis & papyro. Missam igitur nunc faciamus Missam: & oremus Dominum, vt vltimum suum Testamentum, morte Crucis confirmatum, tum contra *πορνηρικὰς* Iesuitas, tum contra omnes falsarios Sacramentiperdas integrum & incorruptum apud nos conseruet, vsque ad diem gloriosi aduentus sui, quando nos in plenam & quietam possessionem bonorum illo suo Testamento legatorum immittet, & illuc collocabit, vbi nec per fraudes calumniasq; deprauari, nec sacrilegè interuerti, nec vel dolo vel vi nobis eripi poterunt ea, quæ sua nobis morte Christus peperit, quæq; in se credentibus promisit, & omnibus aduentum suum diligentibus præparauit. A M E N.

F I N I S.

Errata sic corrigo.

Pag. 14. lin. 3. lege, existimemus 17. 26. Oggannire, 20. 28.
 Spheli. 46. 28. Acelij. 48. 22. iniustitia. 50. 15. ocio se. 77. 20.
 dele inutile. ibidem, 21. inutile. 86. 15. essent. 89. 2. Hermetis.
 ibidem 6. præcipientis. 115. 15. exactioris. 122. 14. Diaconissæ.
 129. 1. sustinent. ibidem. 11. hoc loco, 147. 27. mutantur. 197.
 30. Quod si, 217. 18. corqueantur.

TUBINGÆ,
Apud viduam Vlrici Morhardi.
Anno 1566.

OCN 47114405

ADRIAN
Abbas viderunt Venerabili
Anno 1760